૭૮૬

મહોબત-કે-મુસીબત ?

(એક દીલચસ્પ સંસારી વાર્તા.)

ઉર્દુ જબાનમાં.

તાલીફે

મુનશી ફતેહખાંન અહેમદખાંન.

રે. વાડાસીનોર.

ઇસ્લામ પ્રુરા. પોષ્ટ ૪.

મુંબાઇ.

૧૩૩૦ હિજરી. પ્રત ૧૦૦૦ ૧૯૧૨ સને.

એક રૂપૈયો.

શ્રી "સત્યવિજય" પ્રીંટીંગ પ્રેસમાં
શાહ સાંકળચંદ હરીલાલે છાપી.

ડૉક્ટર જીવનદાસ બાઘાભાઈ રૂપારેલ.

B. A. P. W.

અર્પણ પત્રીકા.

મહેરબાન શેઠ જીવનદાસ બાવાભાઈ.

રૂપારેલ સાહેબ.

મુંબાઇ.

આપ સાહેબની દીવસે દીવસે કેળવણી તરફ

વધતી જતી મનની ઇચ્છાને જોઈ આ

નાનકડી ઉર્દુ જબાનની રસીલી

નોવેલ આપને અર્પણ કરૂં છું

તે સ્વીકારશો એવી

આશા

છે.

તા. ૨૫-જાન્યુઆરી
સ. ૧૯૧૨
ઇસ્તામ પુરા. મું. ૪

લી. હું છું. આપનો
મુનશી ફતેહખાન અહેમદખાન.

બે બોલ.

આજ કાલમાં ઘણીક નોવેલો પ્રગટ થાય છે, અને ઘણું ખરૂ તેના પ્રગટ કરનાર હિન્દુ કે પારસીઓ હોય છે. તેઓ પોતાની માદરી જબાન ગુજરાતીમાં લખતા જણાય છે. માણસ જાતને હમેશાં પોતાની માદરી જબાન ઘણીક પ્યારી અને મધુરી લાગે છે. જેથી દરેક કોમ પોતપોતાની જબાનમાં નોવેલ નાટક, કે બીજી ચોપડી પબ્લીકમાં લાવવાને હિંમતવાન બને છે.

જ્યારથી આ મુંબાઈ નગરીમાં ઉર્દુ નાટકનો શોખ વધતો જાય છે, તેમ તેમ દિવસે દિવસે દરેક કોમને ઉર્દુની મીઠાસનો શોખ ચાખવાનો મનસુબો જણાય છે. મુંબાઇમાં વસ્તા તમામ ધર્મના માણસો ઉર્દુ જબાનને ઘણીજ રસીલી અને મીઠાસવાળી કહે છે. અને ઘણું ખરૂ તેનો મહાવરો રાખવાનું પસંદ કરે છે. એટલાજ માટે મએં આ નોવેલ ઉર્દુ જબાનમાં જ પ્રગટ કરી છે કે જેથી નોવેલના શોખીનોને ઉર્દુ જબાનની ખરેખરી ખુબી જણાય.

નોવેલ લખનારે હમેશાં તેમાં રહેલી મીઠાસનો પુરેપુરો અર્થ વાંચનારના મન ઉપર ચોંટાડવાની સંભાળ રાખવાની છે. આ નોવેલ ઉર્દુ જબાનમાં છે. તે છતાં તેમાં લખેલી હકીકત વાંચનારના મન ઉપર પુરેપુરી અસર કર્યા વિના રહેશે નહિ.

સરતચુકથી રહેલી ભુલ સુધારી વાંચવાને તાબેદાર માફીનો ઉમેદવાર છે.

ઉર્દુ જબાનમાં વપરાતા અઘરા શબ્દોના મીનીંગ પાછળના ભાગમાં ગુજરાતીમાં છાપવામાં આવ્યા છે.

કરસ્લામ પુરા નં ૪ }
મુંબાઇ.

એફ. એ. મુનશી.

મેળવો અનુભવ મજાનો
ખરીદો તેલ અત્તરનો ખજાનો.

ચાલુ જમાનામાં તેલ અને અત્તરનો ખપ વધારે ફેલાતો જાય છે, અમોએ અમારા તેલ અત્તરો અનુભવી રસાયણની ખાસ સુચના પ્રમાણે બનાવેલા છે.

અમારા તેલ, અત્તર સ્રી, પુરૂષ તેમજ બચ્ચાંઓ વાપરી ' એક સરખી રીતે સંતોષ પામે છે.

☛ તારીફ કરના બેજા હય,

હાથકંગનકો આરશી કયા હય;

એ કહેવત અનુસાર અમો તારીફ કરતાં નથી, એક વખત માલ ખરીદી ખાત્રી કરો !

અમારા ભાવ ઘણાજ સસ્તા છે. દરેક વેપારી તેમજ છુટક ગ્રાહકને સંતોષ પહોંચાડવું એજ અમારૂં કામ છે.

સુગંધીદાર તેલ.

કેશ વિલાસ હેર ઑઈલ.	૦—૬—૦
જયોર કોકોનટ ઓઇલ.	૦—૬—૦
પુષ્પ માલતી ,,	૦—૧૨—૦
,, નાની. ,,	૦—૬—૦
પુષ્પ સેના. ,,	૦—૧૨—૦
,, નાની. ,,	૦—૬—૦
વ્હાઇટ રોઝ. ,,	૦—૧૨—૦
,, નાની. ,,	૦—૬—૦
ઇન્ડીયન બ્યુટી.,,	૧—૦—૦
ઓરેન્જ ,,	૦—૪—૦

અત્તરો.

મધુકર.	૦—૬—૦
(લાકડાના કેસમાં સ્ટોપર બાટલી.)	૧—૪—૦
પુષ્પ માલતી.	૧—૦—૦
(લાકડાના કેસમાં સ્ટોપર બાટલી.)	૧—૦—૦

પોમેડ.

વેસે લઈન પોમેડ.	૦—૪—૦
કેલોરલ પોમેડ.	૦—૪—૦

બનાવનાર.

ધી કાઠીઆવાડ ટ્રેડીંગ કંપની.

કુંભારવાડા બીજી ગલી, પોષ્ટ ૪ મુંબાઇ.

સાચો કારીગર કોણ ?

સત્તર ચાંદ્રાની હારમાળા ધરાવનાર,

હરીચંદ મંછારામ એન્ડ સન્સ—તીજોરીવાળાનું ધડો લેવાજોગ પરાક્રમ.

જાહેર ખબરના ગોળાથી ભડકાવી મુકનાર સાંમે હેરત ઉપજાવે તેવું સરટીફિકેટ વાંચો.

"સર્ટિફિકેટ."

અસલ તે અસલ; ! જુનું તે સોનું છે--

એ કહેવત ખરી છે. તે અમો નીચે સહી કરનારાઓ **મેસર્સ. હરીચંદ મંછારામ** એન્ડ સનના કામથી પુરવાર કરી ચુક્યા છીએ, અને તેથીજ આ સરટિફીકેટ આપીએ છીએ.

અત્રે (મુંબઇ)ના ગોસ્વામી શ્રી **મહાલક્ષ્મી વહુજી** મહારાજના મંદીરમાં વિલાયતની મેકરની નાની પણ ભારે કીંમતની ત્રીજોરીની દશ ચાવી ગુમ થઇ હતી, અને તેની અંદર મુકેલાં શ્રી ઠાકો-

રજનાં કીમતી આભુષણો હતાં તેથી તે ત્રિજોરી ખોલાવવા સારૂ કાએલ તાળાં ચાવીવાળા બોલાવ્યા પણ તેઓ ફાવ્યા નહી. બાદ **મેસર્સ ગોદરેજના** કારખાનામાં ત્રિજોરી લઇ ગયા; ત્યાં તેઓએ મોટા મશીનો વિગેરેથી તદબીરો રચી છતાં ત્રિજોરી ઉઘાડી શક્યા નહી. છેવટે હિન્દમાં સ્વદેશી ત્રિજોરીઓનું બીજ રોપનાર **મેસર્સ હરીચંદ મંછારામ એન્ડ સન્સના** કારખાનામાં ત્રિજોરી લઇ ગયા. તો તેઓએ અમારી સમક્ષ મોટી અગવડોમાં આશરે (૧) એક કલાકમાં ત્રિજોરી ઉઘાડી અંદરનો અસબાબ અમારે સ્વાધીન કર્યો. વળી તે ફ્રેંચ ત્રિજોરીની કળો ચાવીઓ અને રીપેર કામ એવું તો સરસ બનાવી આપ્યું કે જાણે હાલ તરત વિલાયતથીજ તે મેકરની અહીં આવી છે. આ ત્રિજોરીનું કામ તથા અંદરનું મીકેનીક કામ ખરેખર બર્ગલરપ્રુફ છે અને **મેસર્શ હરીચંદ મંછારામની** પોતાની ત્રિજોરીઓનું પણ સર્વ કામ જોતાં તે પણ તેવુંજ મળતું અને ઘણુંજ યુક્તિ યુક્ત દેખી, તેઓને ઘણી ખુશીથી ધન્યવાદ આપીએ છેએ. માણુસજાતી જાતિઉદ્યોગ અને જાતિ અનુભવથી કેવું અને કેટલું કામ કરી શકે છે, તે આ ઉપરથી જોવાની અમને સંપુર્ણ તક મળી છે. મુંબાઇ તા. ૪ થી માહે જાન્યુવારી સન ૧૯૧૧ વાર બુધવાર.

મનજી કેશવજી. ઠા૦ હીરજી વીસનજી.	**ગીરધરલાલ હરીલાલ મહેતા. સોલીસીટર તે ગોસ્વામી શ્રી. મહાલક્ષ્મી વહુજી મહારાજના વીલના એકજીક્યુટરે.**

હરીચંદ મંછારામ અને સન, ગુલાલવાડી કિકા સ્ટ્રીટ, મુંબાઈ.

☞ બાલ કાળા કરવાનું તેલ.

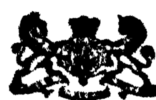
આ તેલ સફેદ બાલને લગાડવાથી બાલ પાંચ મીનીટમાં કાળા ચળકતા અને રેશમ જેવા નરમ થઇ જાય છે. આ તેલ માથાના બાલને એક વખત લગાડવા પછી એક મહીના સુધી તેલ પાછું લગાડવું પડતું નથી, અને દહાડી તથા મુછને પંદર દિવસ સુધી લગાડવું પડતું નથી. એક બોકસ એક આદમીને ત્રણ મહીના ચાલે છે. કીમત રૂ ૧]. બાહારગામ વી. પી. થી મોકલી આપીશું. આ તેલ કલકત્તા, કાશમીર, પેશાવર, ત્રાવનકોર, મહૈશુર, બલુચીસ્તાન, સોલચેર, આસામ, કેપટાઉન, એદન, બુશાયર, ઈરાન, ચીન, રંગુન. તથા મુંબઇ અને બાકી બીજા બધાં શહેરમાં મશહુર છે. એનો હરીફ ત્રીજો કોઇ નથી. મુંબઈનો તેમજ બહાર ગામના મોટા મોટા પારસી લોક, મોહોમેદન લોક, ખોજા લોક તથા હીંદુ લોકની સરટીફીકેટો અમારી પાસે તૈયાર છે. એક વખત આ તેલ લગાડવાથી ખાતરી થશે. જે લોકોને અજમાયશ કરવી હોય તે લોકોએ મકાન ઉપર આવીને મફત લગાડી જવું.

☞ એ શીવાય કોઇનું બી ફાલ, નજુમ જોવાનું હોશે તો પણ જોઈ શકશે, અને તેનો ઇલાજ દેખાડશે, અને કોઇ બી જાતના દુઃખ દરદની દવાબી મળી શકશે.

હજરત મૌલાના આશકે યજદાની

હાજી પીર સૈયદ નુરશાહ, હમદાની

મેમણવાડા રોડ, અતાર ગલી, પો૦ ના૦ ૩—મુંબઇ.

ઢંઢેરો.

ધી બ્રીટીશ કરાઉન એથારશ કોરપોરેશન
લીમીટડ.

☛ દરેક પ્રકારના આગના વિમાનું કામ બજાવવામાં આવે છે !

☛ વિમાના દાવાઓ તુરતજ અને ઉદાર રીતે અત્રે પગાર કરવામાં આવે છે.

એજન્ટ.

નુરમહુમદ એન્ડ કંપની.

નં. ૭૨ એપોલાસ્ટ્રીટ કોટ.

મુંબાઇ

મેહેરૂ નજર.

નીચે લખેલી ચોપડીઓ તૈયાર છે મંગાવેથી મોકલી
આપવામાં આવશે !

કુદરતનો ખેલ ભાગ પહેલો. ,, ,, ,, બીજો.	3—0—0
દીલ આરામ. (પાકો બાઇંડીંગ.)	0—10—0
તોહ ફએ હુજ્જાજ ઉર્ફે સફરેહજ.	0—8—0
આશાઓના ફળ યાને ભવિષ્યનામું.	0—8—0
મકબા વૃત્તાંત.	0—4—0
હસવા લાએક હિમાકત બેગ.	0—2—0
કુલ કયામત.	0—1—0

મુનશી ફતેહખાંન અહેમદખાંન
ઇસ્લામપુરા પોષ્ટ ૪
મુંબઇ.

૭૮૬

મોહોબત-કે-મુસીબાત.

પ્રકરણ ૧ લું.

લોહમ તુમે દીલ દેતે હએં, કયા યાદ કરોગે.

" પ્યારે સીકંદર, આહ ! તુમને મુજે કહીંકાં ન રખા "

આપા ? આપા? કયુ કયા કહેતી હો ? ખુદા જાને આજ તુમે કયા હો ગયા હય. બ્હેન અયસીભી નીંદ કયા. "

"(આંખે ખોલકર) જેબુન્નીસાં ! આજ તુમ બહોત જલ્દ બેદાર હો ગઇ. મુજે કયુ આવાજ દી ? "

જેબુન્નીસાં—કયુ આપા, તુમ કયા કહે રહીથી. સીકંદર. સીકંદર તુમારી જબાનસે કયું નીકલા ?

" કોન સીંકદર, કયા હો ગયા. "

જેબુન્નીસાં—અભી, અભીતો તુમારી જબાનપર સીકંદરકા નામ થા.

" મુજેતો બિલકુલ ખબર હી નહિ કે મએં ને કયા કહા, "

જેબુન્નીસાં—મન ખુબ મી શનાસમ પીરાને પાર સારા.

" તુમે હરવકત દીલલગી સૂજતી હય, હમારી જાન-પર બન રહી હય ઓર તુમે મજાક સુજા હય. "

જેબુન્નીસાં—તો આખર મામલા કયા હય, હમ-ભીતો સુને.

" બસ બસ રહેને દો, મએં કીસીકો અપના હમ-રાજ બનાકર અપના ખાકા ઉડાના નહિ ચહાતી. "

જેબુન્નીસાં—અફસોસ ! તુમ અગર હમેહી ન બ-તાવગી, તો ફીર કયા કીસી ગએર કો બતાને જાવગી ?

"(આબ દીદા હોકર) અય જેબુન્નીસાં ! તુમ ઇન મામલાતકો કયા જાનો

જેબુન્નીસાં—અય હય ! ઇતના થોડા દીલ. દેખો જી અગર તુમ રોવગી તો હમભી રોદેગે. આખીર સબબ-ભીતો માલુમ હો.

દીલ મે એક દર્દ ઉઠા હય, આંખમે આશું ભર આએ,
બેઠે બેઠે હમે કયા જાની યેં કયા યાદ આયા.

જેબુન્નીસાં—તો કયા ? ઇસ દર્દકા કુચ્છ ઈલાજ ભી હય ? "

" નહિ બ્હેન ? યેહ મર્જ લા દવા હય. "

" નાજરીન, કયુ કર કહુ ઓર કીસ તરાંહ બે હયા બનકર અપની સર ગુજસ્ત આપકો સુનાઉં, સાયદ મેરી જીંદગીમે યેહ પહેલા મઓકાથા, કે યું આતિશે મહોબતને મેરે દીલકો જલાદીયા, ઇસસે પહેલે મહોબતકે નામ તકસે મએં આગા નથી. ખુદા જાને યેહ સોલા એકાએક કહાંસે નીકલ કર મેરે ખિરમને અસમત પર આ ગીરા. જીસ વકત મુજે મેરી છોટી બ્હેન જેબુન્નીસાંને એકા એક આવાજ દેકર જગાયા ઓર મુજસે અસલી હકીકત દરિયાફત કરનેકી કોશીશકી, ઉસ વકત મેરી અજીબ હાલત થી. મએ એક હુઓરત અંગ્રેજ ખ્વાબમે સુબ્તીલા થી. રાતકો આરામસેસો રહી લેકીન અભી આંખાહી લગી થી, કયા દેખતી હું કે એક પ્યારી પ્યારી સુરત મેરે મુકાબીલ નાજો અદાસે સર ઝુકાએ ખડી હય. બસ સુરત દેખતે હી મએ બેતાબ હો ગઇ, ઓર ઉસકા હાથ પકડકર પલંગ પર બીઠા દીયા. મેરે દીલપર ઉસ દીલરૂબા સુરતને અયસા જાદુ કીયા કે વોહી દીલ જીસે મહોબત કે નામ તકસે નફરત થી. બસ ઇસ હાલતમે ઝુક ઝુક કર કીસી કે પાઉ ચુમને લગા. તમામ રાત ગીલા શીકવા મે ગુજર ગઇ મએને હરચંદ મીન્નત આજીજી કી કે દો બાતેં તો સીધે મુંહસે કરલો. લેકીન ઉસ સંગ દીલ કી જબાન સે એક

કુલમા તક તો ન નીકલા, ઓર જીસ વકત સુબેહ હુઈ તો વોહી દીલ ફરેબ સુરત મેરેપાસસે નાઝો અદાસે ઇતરાતી હુઇ મુજે નીમ બિસમીલ કરકે ચલી ગઈ. મઅને જાતે જાતે હાથ પકડ લીયા. લેકીન ઉસને બે શરમીસે એક ઝટકા દીયા, ઓર મેરી નજરોંસે ગાઇબ હો ગઈ. ઉસકા ગાઇબ હો જાના થા કે મેરી જબાન સે બે ઈખ્તીયાર નીકલ ગયા. "પ્યારે સીકંદર તુમને મુજે કહીંકા ન રખા." ઇતનેહીમે જેબુન્નીસાંને જગા દીયા. જબ આંખ ખોલકર દેખા તો ન વોહ સુરત હય ન વોહ સામાન.

ખ્વાબથા જો કુચકે દેખા જો સુના અફસાના થા.

વોહ કીસીકી પ્યારી પ્યારી સુરત થી જીસ ને મેરે નાઝુક દીલકો સુંહ સદમા પહોંચાયા. નાજરીન યેહ વોહી સીકંદરકી ભોલી ભાલી સુરતથી. લેકીન મુજે કભી ખયાલભી ન આયાકે સીકંદર મારે આસતીનહી નીકલેગા.

દર અસલ સીકંદર કે બુજુરગ ફારસ કે રહેને વાલે થે લેકીન મુદત ગુજર ગઇ કે ઇનકે દાદા તીજારત કે લીએ હીંદમે આય. ઓર યહાંકી આબો હવા ઉમ્દા દેખકર ઇસી દીલ ફરેબ મુલ્ક મે રહેને લગે. સીકંદર કે વાલીદ એક બડે રઈશ થે ઉનોને બવજે ખુશ ઈખ્લાંકીસે વોહ નામના પદાકી કે દેશી દો શાયદ હાંસીલ હો. કયુંકે મેરે વાલીદભી ઉસી શહેરકે બડે અમીરોંમેસે થે

ઔર તીજારત પેસા કરતે થે, ઇસી લીએ દોનો ખાનદાન-મેં મુદત સે બહોત બડી રસાઇથી આગાસીકંદરઔર આગા હુસેન એ દો હુસીન લડકે ખુદાવંદ તઆલાને ઇસ મહમદહુસેનકો અતા કીએ થે, ઇનકી પ-એદાસ હીંદહી મે હુઇ થી ઇસી લીએ ઉનોને હિંદી તરીકા હાંસીલ કરલીઆ થા. સીકંદર, હુસેન સેદો સાલ બડાથા ઔર ચસ્મબદુર હુસનભી ગજબકા પાયાથા અભી સોલવાં સાલ ગુજરાથા, દીલ રૂબાઇભી કુટ કુટ કર ભ-રીથી, ઇસી તરાહ મએભી મુસ્તુરાતમે કોઇ એસી દરાજ કદ શુમાર નહિં કી જાતીથી મગર સીકંદર કભી મેરે બરાબર ખડા હો જાતાથા તો મુજસે કસી કદર છોટા માલુમ હોતાથા, જીસ વક્ત મએં એક નજર સે ઉસકે બદન કી બનાવટ્ કો દેખતી થી તો ખુદાકી કુદરત યાદ આતીથી. સચ મુચ અલ્લાહતયાલા ને અપને હાથો સે ઇસકે જીસ્મકો બનાયા થા રંગ ઘઉંવા, જેસા કે છોટી છોટી લડકીયો કાઃહોતા હય, ચહેરા બેદાવી, બાલ સુનરી ઘુઘર વાલે, ઔર કભી હવા કે ઝોકો સે ચંદ બાલ પેસા-નીકા બોસા લે જાયા કરતે તો મેરે કલેજે પર સાંપસા લોટ જાતા થા. આંખે બડી બડી શીયા, પુતલીયાં લીલાંટ લીએ હુવે, જીસસે શરાફત વશોખી ટપકતી થી, દેખને વાલો પર અજીબ અસર હોતી થી. પતલે પતલે શુરખ

હોંટ, લેકીન સુરખી ખુશક નથી બલ્કે તર થી. નાક સુતી હુઇ, પેશાની કુશાદા ઉભરી હુઇ લેકીન ઇતની નહિ કે બુરી માલુમ હો, બલકે ઇતનીહી કુશાદા ઉભરી હુઇથી જયસે અહેલે હીંદકી હોતી હય. રૂખસાર નિહાયતના જુક, ઓર બમુકબલા ચહેરે કે દીગર હીસ્સો કે રૂખસાર પર શુરખી કીસી કદર જયાદા માલુમ હોતી થી. આવાજ નિહાયત દીલકશવ શીરીં, નાજુક બદન વમસ્તાના ચાલ, ગરજ કે મેરી નીગાહમે અયસી ખુબી નહિ આઇથી જેસીકે સીકંદરમેથી. મએ હયરાન હું કે કયુ કર અપને નાજરીન કો પુરા પુરા હુલીયા સીકંદરકા બતાઉં ! લેકીન એક ફીકરેસે ઉસકે દીલ ફરેબ હુશનકા નકશા આંખો કે રૂબરૂ આસકતા હય. ઓર વોહ યેહ હય, અગર સીકંદર કો બજાએ કોટકે એક જનાના લીબાસ પહેના દીયા જાય. ઓર એક ડુપટા ઉડા દીયા જાય તો હજારો બાંકે જવાન બદીલો જાન ઉસપર કુરબાન હો જાય. જહાં જીસમાની ઔસાફ ખુદાને અતા કીએ થે વહાં દીમાગી કૌવતો સે ભી સીકંદર બે બહેરા નથા. આલા દરજે કા જહીન, શોખી બાત બાતમે જાહેર, અભી અભી ગઇ સાલમે, એફ. એ. કા ઇમતિહાન દીયા થા. યુનિવર્સીટીમે અવ્વલ રહે કર અપના નામ રોશન કીયા, કયું કે બચપનહિ સે હમારે યહાં આતા જાતાં થા. ફીલહાલ બડી

ઉમરકો પહોચ ગયાથા લેકીન ઘર ભરમે અબતક સબ ઔરતે ઉસકે સાથ ઉસી તરાંહ પેશ આતી થી. કઇ દફા અમ્બાજાનને કહાભી કે અબ સીકંદરકા જનાનખાનેમેં જાના દુરસ્ત નહિ હય, લેકીન ઉનકી બાત સબને મજાકમે ઉડાદી. મએ બચપનહી સે સીકંદર સે છોટે ભાઇકી તરાંહ મહોબત કરતી થી. ઇંસી લીએ મેં ઉસકો બે તકલુફસે સીકંદર, સીકંદર હી પુકારા કરતી થી. લેકીન મુજે માલુમ ન થા કે એક દીન મેરી બેતકલલુફી યેહ રંગલાએગી! ઓર સીકંદર કી મહોબત બે પરપાઈ સે બદલ જાયગી!

મએં ઇસ વહેસ્તનાક ખ્વાબસે બેદાર હોગઈ ઓર જેબુન્નીસાંને માલુમ કરલીયા કે જુરૂર દાલમે કુચ કાલા હય, મએને જેબુન્નીસાંકો અપને પાસસે દમ દીલાસા દેકર ટાલા. ઓર મએં બગીચેમેં જો જનાનખાનેકે કરીબ થા દીલ બહેલાને ચલી ગઇ. યેહ માહ સીતમ્બરકી સોહાની સુબેહથી, પરીંદોંને કીસીકી આમદ આમદ કેલીએ મુબારકબાદીયાં દેની શુરૂ કરદી, શાહ મશરીક અપની શાવલી માશુકાકી તલાશમે ચારો તરફ બેતાબીસે દેખતા હુવા દરિયાએ મશરીકસે બાહેર નીકલા. છોટે દરખ્ત નસીમે શહેરીકી તરકીબસે પાસસે ગુજરને વાલોકો અદબસે ઝુક ઝુક કર સલામ કરને લગે. આફતાબકી સુનેરી કીરનીયાં બડી શોખીસે સાફ ચશ્મોકે ઓસે લે લેકર ખુશ હો રહી-

થી. દરખ્તકી કુંપલેં કીસીકી અરમાનકી તરાંહ આહિસ્તા આહીસ્તા નીકલ રહીથી. સુનેરીકીરનોને સચ મુચ એક આલમકો ખુશનુમા બના દીયાથા. કયા ! યેહ નેચરલકી ખુબ સુરતીયાં મેરી બેતાબીકો દુર કર શકતીયે થી. નહિ ! નહિ ! હરગીજ નહિ.

ભલા ચૌદા સાલકા સીન, નાઝો ન્યામતસે પલી હુઇ કભી ગરમ હવાતક બદનકો ન લગીથી. માસાઅલ્લા જોબન ભી ફટા પડતા થા. મએં ગો અપને મુંહ મીયાં મીઠું બનના પસંદ નહિ કરતી, લેકીન ઇસ મૌકેપર ઇતના કહે બગર રહે ભી નહિ શક્તી. કે મએં શાહેરકી કીસી શરીફ જાદીસે હુશ્ન જમાલમે કમ નથી. ફીર કીસ તરાંહ યેહ નેચરલ સીન મેરા ગમ દુર કર શકતેથે. મએં થોડી દેર તક બાગીચેમે ટહેલતી રહી, જબ તબીયત ન લગી તો અપને કમરેમે અકેલી આકર બેઠીથી કે બાહેરસે આવાજ આઇ. અજીઝ ! અજીઝ ! આવાજ સુનતેહી ન માલુમ કયુ મેરા દીલ ધડકને લગા, હરચંદ ચાહા કે ઇસ દીલકશ આવાજકો કરીબ જાકર સુનું, લેકીન જાતી કયુંકર કુચ શકતા સા મુજે આગયા. જીસ તરાંહ બેઠીથી બેઠીહી રહે ગઇ. જુંહી જરા હોશ આયા તો કયા દેખતી હું કે સીકંદર ચંદ કીતાબે બગલમે દબાએ મેરે ભાઈ અજીઝકી તલાશમે આ રહા હય, અજીઝભી ઇસીકા હમ ઉમર થા

ઓર ઉસકા હુમ લેશન થા, ખુદાકે ફ્જલસે ઇતના અચ્છા હુવા કે અજીઝભી કહીં બાહેર ચલા ગયાથા સીકંદરને આતેહી જેબુન્નીસાંસે દરિયાફ્ત કીયા.

સીકંદર—ભાઇ અજીઝ કહાં હુય ?

જેબુન્નીસાં—મુજે તો માલુમ નહિ, મગરેબી કમરે મે જાકર આપાસે દરિયાફ્ત કીજીએ.

સીકંદર—(મેરે કમરેકે દરવાજેપર ખડે હોકર) આપકો મઆલુમ હુય, કે મી. અજીઝ કહાં હુય ?

" અંદર તશરીફ લે આઈ એ. "

સીકંદર—નહિ કાલેજકા વક્ત કરીબ હુય.

" અભી તો બહોત દેર હુય, કયુ દશ બજે કાલેજ ખુલતા હુય ના ? "

સીકંદર—(અસલી નામસે પુકાર કર) જહોરાં ખુદાકી કશમ ઇસ વક્ત મએં નહિ બેઠ સકતા.

જહોરાં—એક બાત સુનતે જાવ ?

સીકંદર—ફરમાઇયે ! મએ અન્દર આકર આપકી બાત નહિ સુનતા, કોઇ દોનોકો અકેલા બેઠે દેખકર કયા કહેગા.

જહોરાં—જીહાં ? ભલા પહેલે કભી આપ મેરે સાથ અકેલે નહિ બેઠ થે ? કયા ખુબ.

સીકંદર—વોહ જમાના ઓર થા.

જહોરાં—તો આપ અબ વોહ આગા સીકંદર નહિ રહે ?

સીકંદર—બેશક, મેરે ખયાલાત અબ બિલકુલ નએ હોગએ.

જહોરાં—આહ ? સીકંદર તુમ બડે બેરહમ નીકલે.

સીકંદર—મએં નહિ સમજતા કે ઇન બાતોસે આપકા કયા મતલબ હય.

જહોરાં—અયસે ભોલે ! ભલા ઇતના તો સોચો કે એક શરીફજાદી જીસકા દામનતક કસીને ન દેખા હો, વોહ ખુલમખુલ્લા કયુંકર મહોબતકા ઇકરાર કર શકતી હય. લેકીન કોઈ મુજસહી બેહયા બન જાય તો ઓર બાત હય. સીકંદર મએ શર્મ હયાકો બાલાએ તાક રખકર યેહ સાફ સાફ અરજ કરતી હું કે મેરી પાક મહોબતકો કુબુલ કરો. દેખો બેકસોકા સતાના અચ્છા નહિ. સચ મુચ અસીરાંને મહોબતકી બદ દુઆઓસે જાલીમ ફલકતક ચક્કરમેં હય. ફીર ભલા તુમારાં કયા હાલ હોગા. મએં અપના નાજોસે પલા હુવા દીલ તુમારી નજર કરતી હું, ઉસે કુબુલ કરો.

સીકંદર—(ગરદન ઝુકાકર) જહોરાં, આજ તુજે

હો કયા ગયા હે. દુનિયા વ ઉકબામે હમ દોનોકો રૂસી-આઈ નસીબ હોગી. પસ બહેતર હયકે આઈંદા મહોબતકા નામ તુમારી જબાનપર ન આય, વરના મએં અપને અબ્બાજાનકો ખબર કરદુંગા.

જહોરાં--(આબદીદા હોકર) આહ ! ઈતનીશર્દ મેહેરી. આવ સીંકદર, દીલોંકા તબાદલા કરલેં ? અગર તુમેં અપના દીલ દેના મંજુર નહિ, તો લો મએં બિલામઆવેજા અપના દીલ તુમારી નજર કરતી હું ઇસે કુબુલ કરો.

સીકંદર—મએં ફીર કહે દેતા હું કે ઈસ ખીયાલે ખામસે દર ગુજરો, વરના અંજામ અચ્છા ન હોગા. ક્યું અપની ઓર તુમારી જીંદગી બરબાદ કરતે હો;

જહોરાં—ચાહે અબ કુચહી હો. મેરી જીંદગી તુમારે હાથમે હય રહમ કરો. ! રહમ કરો. ઈતના સુનતેહી વોહ સંગ દીલ બિના જવાબ દીએ ચલા ગયા મેરી હાલત જો ઈસ વક્તમે હય વોહી લોગ ખુબ જાન સકતે હુએં જીનેં અયસે બેવફાસે કામ પડા હો.

પ્રકરણ ૨ જું.

હમ ખ્વાહેસે તબીબમે બીમાર હોગએ.

અબ સીકંદરસે મુલાકાત હુવે પુરા એક હફ્તા હો ચુકા હય, ઉસ રોજકે બાદ અબતક ઉસ સંગ દીલને શીકલ તક નહિ દીખાઈ. યેહી નહિ બલકે હમારે યહાંકા આના જાના બિલકુલ તર્ક કર દીયા. જું જું દીન જ્યાદા ગુજરતે જાતે હએ મેરા હાલ અબતર હોતા જાતા હય. હમેશાં તનહા બેઠી યેહી સોચ્યા કરતી હું. કે ખુદાયા કયસે સંગદીલકો દીલદીયા. મએને અકસર કિતાબોમે પડા કે “ **ઈશ્ક અવલ દર દીલે માશુક પએદા મીશવદ** ” લેકીન અબ જબકે ઇસ કઔલકે અજમાએશકાવક્ત આયા તો ઇસ મકુલેકો મહેજ શાયેરાંના મુબાલેગાતશ્વુર કરના પડા. તમામ હસના બોલના એક લખત મોકુફ હોગયા. સોદાઇચુંકી તરાંહ અપને કમરેમે અકલી બેઠી રહેતી હું જબદીલ ઘભરાતા હય તો કોઈ નાવેલ લેકર ઉસકે હિરવાનકી હાલાતકા અપની હાલતસે મુકાબલા કરતી હું. મેરી યેહ હાલત દેખકર ઘરમે હલ ચલ મચ ગઇ. સબને શોર મચાયા કે જહોંગ બીમાર હય. બીસું ડાકટરોં કો દેખને કો બુલાયા, કીસીસે મરજ પેચાનાહી ન ગયા.

“ મરજ બડતા ગયા જુ જુ દવાકી. ” રીસતે નાતેકી ઔરતે ડોલીયોંમે બેઠ બેઠ કર દેખને કે લીએ આના શુરૂ કીયા, હર વક્ત જનાનખાનેમે ઔરતોકા જમઘટ રહેને લગા. કીસીને પરીયોંકા આસેબ બતલાયા, કીસી-ને મરજ સીલ દીખલાયા, કીસીને દીલે અમરા-જકા હોના બતલાયા, ગરજ કે જીતને મુંહ ઉતની બાતે ? મેરી જાન તબાહીમે આગઇ, જો આતીહય વોહ યેહી પુછતી હય કહો શાબજાદી કયા તકલીફ હય મજબુરન મુજે હર એકકો જવાબ દેના પડા કે દીલમે દર્દ હય, મેરે વાલીદ સાહબને સેંકડો રૂપીઆ બરબાદ કીયા, ઘરમે સબસે જ્યાદા મહોબત વાલીદકો મુજહીસે થી. શહેરકા કોઇ તબીબ ન હોગા કે મેરે વાલીદ સાહબ કે લેહાજસે મુજે દેખને ન આયા હો. લેકીન વાય હસ-રત કે જીસ તબીબ કો નબજ દીખલાનેકી આરજુસે બી-માર પડીથી વોહી ન આયા. જબ કોઇ ચારા ન દેખા તો મજબુરન મએને વાલીદાસે આરજુ જાહેર કી કે મેરી મુલાકાતકો મેરે કમરે મે કોઈ ન આવે. કયું કે તબીયત ઓરબી પરેશાન હોતી હય. ફીર કયા થા, મેરી મરજી કે મુતાલીક તામીર હુંઈ. એક રોજ ઇસી ખ્યાલમે અય-સા જુનુન સરપર સવાર હુવા કે આલમે બેખબરીમે બુ-લંદ આવાજસે મએ એક ગજલ જો મએનેહી કહીથી સો

ગાને લગી. ઇતીફાક દાઇ એકાએક આન પડી. એક મી-
સરા ઉસકે કાનમે ગીર પડા, વોહ યેહ થા.

જીધર દેખો હરએક જા જલવયે નુરે સીકંદર હય.

દાઈ—જહોરાં, યેહકયા ?

જહોરાં—હય કયાં, સીકંદર આજમકી તારીફમેં એક ગજલ લીખી દેખી ઉસકે ચંદ શએર યાદ આગયે.

દાઈ—ભલા બેટી, યેહ કોઇ બાત હય ! હમારે ગોદકી ખીલાઈ ઓર હમેહી ચકમે દેતીહો.

જહોરાં—(પાંઊ પકડ કર)હાય મુજે બચાલો ? મએં મરી.

દાઇ—બેટા, મુજે સાફ સાફ સબ હાલ કહો મએ ખુદાકી કસમ ખાકે કહેતી હું કે મએ કીસીસે નહિ કહુંગી બલકે હર હાલત મે તુમારી મદદ કરૂંગી.

જહોરાં—(રોતે હુવે) દેખો મએ વાલદા કે ઠીકાને આજ તક આપકો સમજતી હું મેરી ઇજ્જત તુમારે હાથમે હય.

દાઇ—(ગલે લગા કર) નહિ, તુમ બિલા કિસી અંદેસેકે તમામ હાલ બયાન કરદો

જહોરાં—મુજેહ સીકંદરને લુટ લીઆં.

દાઇ—ગજબ ! ગજબ ! શરીફજાદીયોંકો યેહ શઓદા ! ખુદા અંજામ નેક દીખાય.

જહોરાં—તો અમ્મા:તુમ મુજે મદદ કરોગી ? યા નસીયત કરોગી ?

દાઇ—મદદ કરનેકી બાત હોતી, તો મેં જરૂર કરતી.

ઇતની બાત દાઇકી સુનકર મેરે રહે સહે હોશ બાખતા હો ગયે. દીલહીદીલમે ઇસ નામુરાદકો કોસને લગી, વોહ ઈતના કહેતેહી મેરે પાસસે ચલી ગઇ ઓર વાલદા કે કમરેમે દાખીલ હુઇ, ઓર અંદરસે દરવાજા બંધ કરલીયા. દોનોમે ગુફ્તગો હોને લગી. ઇતનેહીમેં જેબુન્નીસાં મેરે પાસ દોડી હુઇ આઇ ઓર કહેને લગી આપા આજ ખેર નહિ હય, દાઇ તમામ હાલ વાલદા સાહબકો જાહેર કરને ગઇ હય ગજબહી હો જાયગા.

જહોરાં—ભલા ચલો તો સહી છુપકર સુને ?

જેબુન્નીસાં—હાં દરવાજે કે બાહેર ખડે હોકર સબ બાતે સુન લેગે.

જેબુન્નીસાંકો સાથ લેકર મએં અમ્મા જાનકે કમરેકે પાસ ગઈ ઓર હમ દોનો ઉનકી હોતી હુઈ ગુફ્તગો કાન લગાકર સુનને લગે, વોહ યેહ થી.

દાઇ—બેગમ સાહબા ? યેહ આરજા અયસા હય કે જું જું ઈલાજ કરતી જાવ બડતા રહેગા.

અમ્મા—લેકીન યેહ બહોત મુશકીલ અમર હય અજીઝ કે વાલીદ તો હરગીજ એક પરદેશીકે લડકે કે સાથ શાદી કરના પસંદ નહિ કરેગે.

દાઇ—યેહ આપકી મરજી, લેકીન મએ અપની રાય દે ચુકી હું. ઇસ મૌકેપર સખ્તી ઓર નશાહીયત જહેરે કાત્તીલ સાબીત હોગી.

અમ્મા—ઓર બદનામી તો દેખો, કીતની હય. લોગ હમારે મુહપર ન કહેંગે તો પીછે તો જુરૂરહી ચરચા કરેગે સચ મુચ ઇસ ખાંનદાંનકી ઇજ્જત ખાકમે મીલ જાયગી.

દાઇ—ઓર કોઇ ઇસસે ઉમદા તજવીજ સમજમે નહિ આતી. અચ્છા તો યું કરો કે જહોરાંસે ખુદ હી દરિયાફ્ત કરલો કે અબ કયા કીયા જાય !

અમ્મા—કયા ગજબ કરતી હો ? ભલા એક શરીફ્જાદી કયુકર અપને મુહસે કહેગી કે મેરી શાદી કરદો.

દાઇ—અજી, યેહ જુનુન અયસા હય કે સબ શરમો હયા ઇસમેં જાતી રહેતી હય.

અમ્મા—તો બહેતર હય, મએં જાકર તનહાઇમે પહેલે ઉસહી સેદરિયાફ્ત કરલું.

મેરી વાલદાકા યેહ આખરી ફીકરા સુનકર મેરા બદન કાંપ ઉઠા. ઓર તમામ ખુસી જો દાઇકી ગુફ્તગો સુનનેસે પેદા હુઇથી વોહ એક લખ્ત ફોત હોગઇ. ફ્ઓરન હમ દોનો દોડકર અપને અપને કમરેમે ચલી ગઇ. અભી અચ્છી તરાંહ મએં સંભલકર બેઠી ભી નહિથી કે અમ્માજાન આંન મઓ જુદ હુઇ. મઓંને ઉઠકર આદાબ અરજ

કીયા ઉનોને મુજે પ્યારસે ગલે લગાકર બેઠનેકી ઇજાજત દી ઓર કહેને લગી.

અમ્માજાન—તુમ જાનતી હો. કે મએને તુમે કીસ ન્યાજસે પાલા હય ? જાન તક તુમપર નીસાર કરનેકો તૈયાર હું, હરતરાંહ તુમારી બહેતરી ચહાતી હુ ઓર...........

જહોરાં—અમ્માજાન જહોરાં આપકી તાબેદાર લોંડી હય. જો ઇરસાદ હો તામીલમે સરે મુહ ફરક ન હોગા.

અમ્માજાન—અબ સાફ સાફ બતાવ કેઇસ મામલે મે તુમારી કયા રાય હય ? મએ ખુબ સમજતી હુકે ઇસ મૌકેપર નસીહયત વ સખ્તી કરના ખીલાફે મસહલત હય.

જહોરાં—(અજાન બનકર) કયા ! યેહ મઓંમા મુજસે હલ કરને આઈ હો. મએ નહિ સમજતી કે કીસ મામલેમે !

અંમ્માજાન—'ઇશ્ક અસ્ત વ હજાર બદ ગુમાની' બેટા ! યેહ મએ બખૂબ જાનતીહુ કે તુમ જયસી હયાદાર લડકી કયુકર મું'હ ફોડકર મહોબતકા ઇકરાર કરેગી, અફસોસ હય કે મુજેભી ઇસવક્ત બેશરમ બનના પડા, કે તુમસે ઇસ મામલેમે ગુફતગુ કર રહી હું. અગર દોનો તરફસે ઇસી તરાંહકી મહોબતકા બરતાવ રહા તો ખાન દાનકી ઇજજત ખાકમે મીલ જાયગી.

ઇતના સુનતેહી મેરા દીલભર આયા ઓર માકે કદમો

પર ગીરકર જાર જાર રોને લગી. ઉનોને મુજે સીનેસે લગાયા. ઓર ખુદભીરોને લગી. જબ દીલકા ગુબ્બાર નીકલ ચુકા તો ફીર અપની અપની કુરસીઓપર એક દુસરે કે મુકાબીલ બેઠ ગઇ.

અમ્માજાન—શાહુબ જાદી ! બેટી ગીરીયા વજારી કુચ ફાએદા નહિ. દેખો તુમારી મા હરવક્ત તુમારી મદદ કે લીએ તૈયાર હય. હરચંદ મએં યેહી કોશીશ કરૂંગી કે સીકંદર હી તુમારા દુલાહ બને ?

જહોરાં—ખુદા આપકો ઇસ નેકીકા અજર દેગા.

અમ્માજાન—હાં તુમ યેહી ચહાતી હો, યા કુછ ઓરભી ?

જહોરાં—આપ ખુદ સમજદાર હુએં, મએં કયા અરજ કરૂં.

અમ્માજાન—લેકીન યેહ મામલા બડા પેચીદા હય. મુદતોસે સીકંદર કે ઓર હમારે ખાનદાનમેં દોસ્તીકા સીલસીલા જારી હય, મગર તુમારે અબ્બાજાન ઇસ મામલાતકો સાયદ હી કુબુલ કરેં ! કે અપની દુખતર એક પરદેશીકે લડકેકો દે !

અભી હમ દોનો મા બેટીયો મે યેહ ગુફતગો હો રહીથી. કે મુગલાની દોડી આઇ ઓર કહેને લગી કે ખાંસાહબ આરહે હુએં ! મએ. દોડકર કમરે મે ચલી ગઇ

વોહ સીધે ઇસી કમરે મે દાખીલ હુવે, મએ જાનતી તો થી કે જુરૂર અમ્માજાન ઇસિ મામલેમે ગુફતગો કરેગી. બસ જે ખુન્નં સાકો હમરા લીએ વાલદાકે કમરેકે બગલી છોટે કમરેમે આન મઓજુદ હુઈ ઉસ વક્ત એક પહેર રાત ગુજર ચુકી હોગી, તારીકી ચારો તરફસે છાગઇથી, વોહી બાગીચા કે છોટે દરખ્ત જીને દીનકો અપની શોખીયુંકી બદોલત એક ઘડી આરામ નશીબ નહિ હોતા, વોહ અબ કીસીકી યાદમે ચુપ ચાપ ગમગીન સુરત બનાય શએ ફિરાગકી સબ ગુજર જાનેકે લીએ દુઆએં માંગ રહે હએં. કીસીં કીસીં મકાનમે ચીરાગ ટીમટીમાતે હુએ પરવાનોકા મચલ મચલ કર ખુન કર રહી હએ, આશમાનપર સીતારેઇધર ઉધર અટેખેલીયાં કરતે નજર આતે હુએ. અબ્રકે છોટે છોટે સીયા વસુફેદ ટુકડે ઇધર ઉધર કીસીકી તલાશમે સદગરદાન ફીર રહે હએ, લેકીનં બીચારોકી કીસમતકે વોહ સુરત નજરહી ન આઇ. કયુ કે ઉનકી બેતાબી દેખકર સીતારે તક શરમ કે મારે પોશીદા હો જાતેહ એ. હાં શાહેરકા શોરો ગુલ અભીતક બીલકુલ બંધ નહિ હુવા, મકાનો કી જંજીરે ખડ ખડાને કી આવાજ યકીનદીલા રહી હય કે અભીતક લોગ કારોબારસે વાપાસ આ રહે હએ. ઇસિ વહેશત અંગેજ તારીખીકો દેખકર મેરા દીલ બહોત માયુસ હુવા કે અફસોસ ઇસ જાલીમ ઇસ્કને મુજસે કયા કયા કરવા દીયા. મએં જે કભી ડરકે મારે ચીરાગ જલેભી અ-

પને કમરે કે બાહીર કદમ ન રખતી થી, આજ વાલદેન કી ખુફીયા ગુફતગો સુનને કે લીએ એક તંગ વ તારીક કમરે મે બેઠી હુંઈ હું. પહેલે તો કુછ દેર વાલીદ સાહબ અપને તીજારતી મામલાત કી નીસબત ગુફતગો કરતે રહે, જબ અમ્માને દેખાકે વોહ ખુશ હુએ તો જીકરમે જીકર છેડ દીયા.

અમ્માજાન--હાં ! કયા આપકો જહેઝરાં કાબીખયા લહુય ? દેખો લડકી કી ઉમ્ર જયાદા હોતી જાતી હુય. લાગ ચરચે કરતે હુએં, હજારો રૂપે કે આદમી ઓર લડકી જવાન્ ઘરમે બેઠી હુઇ હુય.

અબ્બાજાન--મુજે ખુદ ઇસ અમરકા ખયાલ હુય. લેકીન કોઈ લાએક લડકાભીતો મીલે ! લખનૌ, અલાહબાદ દીલી, લાહોર અગરચે હર એક શહેરમે જહાં જહાં યાર દોસ્ત હુએ, વહાં પએગામ ભેજા મગર જહાં સે જવાબ આતાહે યેહી કે કોઈ લાએક લડકા જહેઝરાંકે કાબીલ અબતક કોઈ બી નહિ મીલા.

અમ્માજાન--મેરા દીલતો નહિ ચહાતા કે લડકી કો આંખોસે હમેંશાંકે લીએ દુર કરૂં.

અબ્બાજાન--કયસી બાતેં કરતી હો ! આખર તમામ ઉમ્ર ઘરમે બીઠલાય રખોગી, એક ને એક રોજ દાગે જુદાઈ બરદાસ કરના પડે ગા.

અમ્માજાન—મેરા તો યેહ મનશા હય કે કહીં યહીં કોઈ લાએક લડકા તાલાશ કરો ? અકબરાબાદ ઇતના બડા તો શહેર હય કે કીસી જમાનેમેં સલતન તે હિંદ રહે ચુકા હય ! કયા યહાં કોઈભી લડકા નહિ મીલતા ? આખીર શાહી વક્ત કે જાગીરદાર, રઈશ, તુજ્જાર યહાં ભી ભરે પડે હુએં.

અમ્માજાન—હુરચંદ તલાશ કીયા, મગર મુજે તો કોઈ લડકા પસંદ નહિ આયા. ગજબ તો યેહ હય કે મુસલમાનો કે લડકે જો ઘરસે જરા ખુશ હાલ હુએં ઓર તાલીમી આફ્તા હુએં, ઐયાસ નીકલતે હુએં. જો કીસ્મત સેં કોઇ બચા ભી તો ઘરમે ખાને તકકો નહિ !

અમ્માજાન—હાં ! યેહ હમારે કરીબભી આગા સીકદર કયસા હય ? મુદતસે દોનો ખાનદાનો મેં દોસ્તીકા સીલ સીલાભી હય. અલ્લાહકે ફજલસે લડકા ખુબસુ-રત જહીન, ઓર ઘરસેં ખુશહાલ હય. વાલદેન ભી ખુશ ખુલ્ક હય.

વાલદેન કા ઇતના કહેનાથા કે મેરેપાસ બેઠી હુઇ જેબુન્નીસાં ને ચુટકી લી, ઓર કહેને લગી અબ તો પાંચો ઉગલીયાં ઘીમે તર હય, મએંને મજણુરન ઈસ ગ રજસે કે કહી મતલબ ખફ્ત ન હો જાય, ઇસી વજેસે ખામોશ કીયા.

અમ્માજાન—આખીર વોહી ઔરતો વાલા ખયાલાત હુએ ના? ઇતના ન સોચા કે લાખ દોસ્તી વ મહોબત હો, ઓર લડકા ભી ખુબ સુરત, જહીન, ફહીન હો, લેકીન હય તો પરદેસી? શહેર કે લોગ કયા કહેંગે? ખાનદાન કો દાગ તો લગ જાયગા. પરદેશી લોગ ચાહે કીતને ખલીક હોં, લેકીન તાહમ વક્તપર કભી કામ નહિ આતે. તુમે તો માલુમ હોગા કે પાદશાહ હુમાયુશાહ ફારસ કે યહાં જાકર પનાહગીર હુવા તો ઉસને સીર્ફ બદી ખ્યાલ કે હુમાયુ ને શીયા મજહબ ઇખ્તીયાર નહિ કયા થા. કયા બરતાવ એક હમ રૂતબાકે સાથ કીયા. મએ તો ઇન લોગોકો પસંદ નહિ કરતા.

અમ્માજાન—તો ફીર?

અબ્બાજાન—હાં, તો અબ યાદ આયા. જેયપુરમે શેખ વહીયોદ્દીન ખાનબહાદરકા લડકા હકીકતમે જહોરાં કે લાએક હય. બી. એ. મે તાલીમ પાતાહય સાલ દો સાલમે ખુદા કે ફજલસે આલા ડીગ્રી હાંસીલ કર કે વહીં દરબારમે કીસી આલા હોદ્દેપર મુકરર હો જાયેગા. રાજા સાહબકી ઈસ ખાનદાનપર અચ્છી ઇનાયત હય. મએં કલ જયપુર મેં એક કામ કે લીએ જાઉંગા. સાથહી ઇસ મામલેકો ભી તેય કરતા આઉં ગા. ટંન ટંન ટંન....

અમ્માજાન—ઓહો? ઇગીયારા બજ ગએ? અચ્છા તો

અબ આપ આરામ કીજીએગા. લેકીન ફીક્ર રહે ! કે ઇસ માહમે શાદી જરૂર હોની ચાહીએ ?

અબ્બાજાન—હાં ! હાં ! ખિયાલ રહેગા. તુમ બે ફીકર રહો.

પસ હમ દોનું બહેને વહાંસે ઉઠ કર આ ગઇ. જેબુન્નીશાંને કહા આજ તો હમ તુમારે પાસ સોવેંગે.

જોહોરાં—મુજે કુચ કામ કરના હય, બહેતર હય તુમ સો રહો.

જેબુન્નીસાં—બહેન ! અબ તુમ કીતને દીનકી મહે માનહો, જો અયસી સખ્તીસે પેશ આતી હો ?

જોહોરાં—(જેબુન્નીસાંકો ગલે લગા કર) આહ ? અબ હમેશાંકેલીએ ! તુમ...........

જેબુન્નીસાં—(સીસકીયા લેતી હુઇ) આહ ! અબ હમેશાં કે લીએ તુમ જુદા હો જાવગી ? આપા ! હમકીસ તરાંહ યહાં અકેલે રહેંગે ?

જોહોરાં—જેબુન્નીસાં ? અબ ઇન બાતોં કો રહેને દો ગમસે કલેજા પાસ પાસ હુવા જાતા હય.

જેબુન્નીસાં મેરેહી પલંગપર લેટ રહી. તમામ દીન કી થકી હુઈથી પડતેહી નીંદને આ દબાયા. મએને ચીરાગકી બત્તી કમ કરદી. ઓર કુરસીપર ઇસી સોચ મે બેઠ ગઈ. યેહ સોચ તે સોચ તે આખીર દો બજ ગએ. આખીરસ ઈસ ધુનમે

ખિયાલ આયા કે એક મરતબા સીકંદરસે ઓર ઇલતીજા કરૂં, લેકીન ફીર દીલ રૂક ગયા. કે જબ વાલદેનકીહી મરજી નહિ કે વીશાલે યાર નશીબ હો, તો કયા કર શકતી હું. યેહ ખિયાલ આતેહી મએં જાર જાર રોને લગી. ઓર ખુદા વંદસે શીકવા કરને લગી કે મુજે અગર અયસાહી દીલ દીયાથા તો કીસી ગરીબ ખાંનદાનમે પયદા કીયા હોતા. જોશે જનુનમે જબ ન રહા ગયા તો કાગજ કલમ ઉઠા કર ઇસ મજમુનકા એક ખત લીખ કર તૈયાર કીયા.

ખત.

દેખેં તો કીસ તરાંહ ઉને હોતા અસર નહિ.
લો આજ નામા લીખતે હુએં ખુને જીગરસે હય.

હમકોન હુએં સાહબ, હમેં કયું યાદ કરોગે ?

" પ્યારે સીકંદર ! દીલમે તો યેહી હય કે, દીલહી નીકાલ કર તુમે ભેજદુ ! કયું કર ઇસ પુરજે કાગજ પર
" અપને ખિયાલાત તહેરીર કર શકતી હું ? પ્યારે ?
" મેરી હાલત કાબીલે રહમ હય. મએં બજુજ ઇસકે
" કયા લીખું, કે મેરા આખરી વક્ત આન પહોંચા, લી
" લ્લાહ ! મુજપર રહમ કરો ? વરના રોજે કયામત

" દામનગીર હું. મેરી મુશીબતકા અંદાજા આપ ઉસી
" વક્ત કર શકતે થે, જબ કે મહોબતકા કુછભી અસાર
" આપ કે દીલમે હોતા ! દેખો મેરી હાલતે જારપર ર-
" હુમ કરકે, મુજે અપને કદમોસે ઉઠાલો અગર યેહ
" મેરી આખરી ઈલતીજા ભી કુબુલ કરની નહિ હય
" તો ઈતના જુરૂર મુજપર અહેસાન કરના, કે મેરે
" મરને કે બાદ એક દફા જુરૂર મેરે લાસેપર ખડે ખડે
" દો આશું બહા જાના ! આજ મુજે યકીન કામીલ
" હો ગયા કે અબ આપકા ચહેરા દેખના નશીબ
" નહોગા ! આહ ! શકૂએ હસ્તીપર મુજસાભી કોઈ
" બદનસીબ ન હોગા. બસ હાથ કાંપતા હય, કલમ
" હાથ સે ગીરા જાતા હય, અગર મુનાસીબ સમજો તો
" જુરૂર રૂકેકા જવાબ દા મીલે રૂકા હાજા કે જરીએ
" દેના ? વરના કોઈ જોર તો હેઈ નહિ ! કે આપકો
" મજબુર કરૂં.

"સરે તસ્લીમ ખમ હય જો મીજાજે યારમે આયે."

લો આખરી આદાબ અરજ કરતી હું.

મએં હું ? પ્યારે તુમારી વફાદાર

જહોરાં.

તમામ રાત ખત લીખને વ પડને ઓર ફીકમે ગુ-જર ગઈ. એક ઘડી ભી આંખ ન લગી. જબ સુબાહ હુઈ તો એક મુગલાની કો પાંચ રૂપેનીકાલ કર દીએ

ઓર રૂકા દીયા, કે જાકર આગા સીકંદરકો દે આવ. ઓર કીસીકો ન દે. મુગલાની પૈસેકી તમાસે ફોરન ગઇ ઈતી ફાક મકાનસે નીકલતે હી હજરતે સીકંદર મીલગએ. રૂકા ઉનકી નજર કીયા. ઓર જવાબ મેં ચંદ સતર લીખકર ઉસને રવાના કરદી, જીસકે મુતાલેસે સીકંદરકી શરદ મહેરીકા અંદાજા બખુબી લગ શકતા હય.

મીસ જહોરાં.

,, અફસોસ હય કે ? એક શરીફ ખાંનદાનમે પય થપદા
,, હોકર યેહ જનુન તુમારે સરપર સવાર હુવા હય,
,, તુમારા રૂકા દેખકર મેરે તન બદનમેં આગ લગ
,, ગઈ, દીલમે તો યેહ ખિયાલ આયા કે યેહ રૂકા
,, લેજાકર તુમારે વાલીદ સાહબ કે રૂબરૂ રખદું.
,, લેકીન ઈસિ ખિયાલસે કે મએં બચપનમે તુમારે
,, સાથ ખેલા હું ! ઓર મુજકો તુમસે એક કીસમકી
,, મહોબત લેકીનહય ન અયસી મહોબત કે જીસકા
,, ઈજહાર આજ કલ તુમારી જાનીબસે હો રહા
,, હય દરગુજર કીયા. બરા એ ખુદા ? આયંદા અ-
,, યેસે ખિયાલકે ખત વ કીતાબત સે મુજે માફ
,, ફરમાએં ?

મએં હું જહોરાં તુમારા
ખેરખાહ દીલી. આગા
સીકંદર.

યેહ જવાબ દેખકર મેરી રહી સહી ઉમેદભી ટુટ ગઈ. અબ્બાજાન ઉધર જયપુર ચલે ગએ. ઓર ઈધર ઘરમે શાદીકી તૈયારીયાં હોની શુરૂ હુઇ. અગલેહી રોજ ખત જયપુરસે આયા કે વહીયોદીનને મેરી દરખાસ્ત કબુલ કી. ઓર ઈસ માહકી પંદરવી તારીખ શાદી કે લીએ મુકરર હુઇ હય. સબ સામાન તૈયાર કરલો. ફીર કયાથા ? ડુમનીયાં હરરોજ ગાનેકે લીએ આને લગી. દોસ્ત આશના, ખેશ અ-કરોબા કો બુલાને કે ખતરવાના કરદીએ. શહેર કે કરીબ કે રીસ્તેદાર આન મૌજુદ હુવે. લેકીન જુંજું પંદરવી તારીખ કરીબ આતી જાતીથી, મેરા ખુંન ખુશ્ક હોતા જાતા થા. અબ ઈસ શોરો ગુલકી વજાસે ઓર ભી તબીયત ગભરાને લગી. હમ ઉમર લડકીયું ને હસી મજાક શુરૂ કીયા લેકીન મેરી તબીયત ઈસ ખુશી કે સામાન કો દેખકર શા-દમા ન હુઈ, મએં ખુશ હોતી અગર બજાએ શાદી કે મેરી મોતકી તૈયારીયા ઈસી અસબાબસે કી જાતી. આખીર વોહ ! દીન આન પહોંચા કે જબ મેરી આરજુકા ખુન હોના થા. બડે કરોફરસે બરાતને અકબરાબાદકી હદમે કદમ રખા. શહેરમે શોર મચ ગયા. કંઈ તાયફે, નકાલોકી મંડલીયાં, અંગ્રેજી બાજે જયપુર વાલે અપની શાનો શૌ-કત દીખલાનેકો લાય. મહેફીલે ગરમ હોને લગી. મએ ઈસ સામાનકો દેખકર બહોત પરેશાન હુઈ. ઓર યેહ

સોચાકે ચંદ ઘંટેમે હુમેશાં કે લીએ શાદીકી આહીની જંજીરોમે જકડી જાઉગી. મકાનસે હુમેશાં કે લીયે કીનારા કરનેપર આમાદા હો ગઇ. અપની સીંદુગસે તમામ રૂપીયા વતિલાઈ જેવર નીકાલ કર એક રૂમાલમેં બાંધકર કમરસે કસા, ઔર ચુપકેસે અપને ભાઈ અજીઝકા એક જોડા કપડોકા ઉસકે કમરેસે નીકાલ લાઇ. કોટ પાટલુન પહેનકર સરપર અજીઝકા અમામા બાંધા, જીસ વકત નોવશા, મહાં અપને તમામ રીસતેદારોકે મકાનમે નીકા કે લીએ દાખીલ હુવા. મએં ઇસી ભીડ ભાડમે ઘરસે નીકલ પડી. શોરોગુલમે કીસીને ખિયાલ ભી નહિ કીયા કે કોન હય, કોન નહિ. યેહ મેરી યાદમે પહેલાહી દીન થા, કે મએને ઘરસે બાહીર કદમ રખા. બહાર તો આ ગઈ, લેકીન પરેશાનથી કે કીધર જાઉં. રાસ્તા તક માલુમ ન થા. તવ કકલબ ખુદા એક જાનીબ કા રૂખ કીયા, ચંદ કદમ ચલકર એક બડી સડક પર આ પહોંચી. યહાં એક ગાડી જાતી દેખી તો ગાડીબાનસે ભાડા કરનેકો કહા.

ગાડીબાન—કહાં તશરીફ લે જાઈએગા ?

જહોરાં—યેહ મએં અભી નહિ કહે શકતા. જંગલકી તરફ લે ચલો શએર કરને જાતાહું.

ગાડીબાનને ઘોડેકો હંટર લગાયા. ફીર કયાથા આનકી આનમે ગાડી દરિયા એ જમના કે કીલ્લે કે દરમીયાની

સડકપર આ મૌજુદ હુઈ, મએને કોચમીનસે કહા કે હમ પએદલ સએર કરના ચહાતે હએ. યેહ લો, ચાર આને તુમારી મજદુરી હય. ગાડી વાપેસ લે જાવ ? મએં તો ચવ અની દેકર ઉતર પડી ઓર થોડી દેરમે ગાડી મેરી નજરસે ગાએબ હોગઈ. મુજે ઉસકી મુતલક ભી ખબર ન હો સકી કે ઈસ વકત હમારે મકાનપર કયા હો રહા હોગા.

પ્રકરણ ૩ જું.

ન છેડો હમે ! હમ સતાયે હુવે હએં ?

જીસ વકત ઘરસે મએ મરદાના લીબાશ પહેનકર નીકલી રાતકે આઠ બજે હોંગે. મેરે જમના તક આનેમે પંદરા બીસ મીનીટ ઓર ભી ગુજર ગએ હોંગે ! જાન બચાકર ઘરસે નીકલી તો સંહી લેકીન જબ ગાડીબાનને લાકર જમના કે કીનારે પર તનહા છોડ દીયા મેરા દીલ નીહાયત પરેશાન હુવા, કભી વાલદેનકી બેઈજ્જતીકા ખિયાલ, કભી દરો દિવારકા નકશા, કભી જેબુન્નીસાંકી યાદ ને કે મુજે જયાદા પ્યારીથી, રહે રહે કર આતીથી, ઈન ગમગીન ખિયાલાતને મેરે ઉપર ઈસકદર અસર કીયા કે મએ ખુબ ફુટ ફુટકર રોને લગી. ઓર દીલમે યેહ ખિ-

થાલ આયા કે ચલો વાપેસ લોટ ચલો, વરના જાનકી ખએર નહિ. જુંહી ફીર શાદીકા ખિયાલ, સીકંદરકી મોહની સુરત આંખો કે રૂબરૂ આઈ, ઓર ખુદ અપની કમ હિમતીપર લાનત મેલામતકી, ઓર તનેતનહા જમનાકે બહાવકી તરફ ચલના શુરૂ કીયા, કે યહાં મુજે ખડા હુવા કોઈ ન દેખલે! આશમાનપર કમર મેરી હાલત બટે ગઓ રસે આંખે ફાડ ફાડ કર દેખ રહાથા, દરિયા એ જમના કે શફાફ પાનીકી લહેરે મેરી ઉમીદોકી તરાંહ ઈધર ઉધર ટકરેં ખાતી ફીરતીથી, માહતાબકી સુનેરી શોઆયેં પડને સ પાનીકા રંગ તીલાઈ હો ગયાથા. દરીયાઇ જાનવર ઈધરસ ઉધર પાનીમે કુદતે નજર આ રહેથે. એક જાનીબ કીલ્લેકી શાહી ઇમારત રહે રહેકર રહેને વાલોકો યાદ દીલા રહીથી. મએેને ઈસસે પહેલે ઈસ કીલેકો કભી ન દેખા થા, કુછ તો સુરખ ચીજસે બનાહુવા થા, ઈસપર મહાતાબકી સુનેરી શફાફ રોશની સોનેપર સોહાગે કા કામ કરતીથી, અભી તક રસ્તા બિલકુલ નહિ બંધ હુવા થા. અકસર નવ જવાન આદમી રોજએ તાજ મહેલ કી સએરસે ખુશ ખુશ વાપીશ આતે હુવે મેરે પાસસે ગુજરતે થે. દરીયાં બિલકુલ પાનીસે લબરેજ ન થા કહી કહી રેતકે શફાફ ટીલેભી બગોર દેખનેસે નજર આતે થે હાં મએક નજર જબં મેં દેખતી થી તો દરિયા લબા

લબ ભરાહુવા માલુમ હોતા થા, કયુ કે કમર કી રોશની સે રેતભી પાનીસી માલુમ હોતીથી, હાં ! છોટી છોટી ઝાડી- યાં જીન ટીલોપર મઓજુદથી વોહ અયસી માલુમ હો- તીથી કે આદમી કીસ્તીઓપર સવાર હોકર સએર કરતે હુએં. મછલીઓંકા બેકરારસે કીસી કે દીલકી તરાંહ ઉછલ ઉછલકર પાનીસે બાહેર નજર આના, જમનાકી મોજે ઠંડી ઠંડી હવાસે ઝુકે જો કે બહોત શર્દ નથી, ઈધર કી- લ્લેકી આશમાન કે સાથસરગોસીયાં, યેહ અયસા દીલ કશ સીન થા, કે મુરદાસે મુરદા તકભી એક મરતબા જીંદા હોજાતા. ઇસ સીનકી કશીશ કહીં કહીં રસ્તેપર ઠએરનેપર મજબુર કર દેતેથે, દીલ યેહી ચહાતાથા કે તમામ રાત લબે દરિયા બેઠી સએર કીયા કરૂ, લેકીન ફીર વોહી મનહુસ મ- હોબત કે ખિયાલાત ચલનેપર મજબુર કરદે તે થે ? ચલતે ચલતે મએં આખરસ ઉસ મુકામપર પહોંચી કે જહાં સડ- ક હર તરફસે છોટે બડે સબ્જ ટીલોસે ભરપુર હો ગઇ હય. યહાં પહોંચ કર મુજે કીસીકદર ખોફ માલુમ હુવા કયું કે ઇનખંદક વટીલોસે કભી કભી જાનવરો કી આહટ માલુમ હો- તી થી, ખંદક બિલકુલ સબ્જે સેભરા, કીસીપર ગુનજાન દરખ્ત ઓર સબ્જા જાન માલુમ હોતાથા, જરા આગે બડ કર બાંયેં તરફ ઉંચે નીચે ટેકરો સે કુછ ફાસલેપર કહીં કહીં સે આગ કે સોલે ઉઠતે નજર આએ. જીનકો દેખકર

મેરે રહે સહે હવાસ બાખ્તા હોગએ. આખરસ મેરે કાનોમે ફીર આદમીયો કી આવાજે આના શુરૂ હુઈ, ઓર કુછ ઈમારતકા મઓજુદ હોના ભી માલુમ હુવા, કુત્તો કે ભોંકનેસે મુજે ઈસ અમરકા કામીલ યકીન હો ગયા, કે જુરૂર મએ ફીર આબાદી મે પહોચ ગઈ હું. જબ મેએ એક બડે દરવાજે પર પહોંચી, દરીયાફ્ત કરનેસે માલુમ હુવા કે રોજએ તાજબીબી યેહી મુકામ હય.

મએને શોકસે કદમ આગે બડાયા તો નિહાયત ગવાર હુવા કે ઝોકોને મેરે દીલસે એક લહેમાકે લીએ પરેસાન ખીયાલાત કો દુર કર દીયા. આંખ ઉઠાકર જો દેખા તો રોજા નજર પડા. ચાંનની રાતમે ઈસ આલીશાન સંગે મરમરકી ઈમારત પર નજર પડતે હી મેરી આંખે ચોંદીયા ગઈ, હરચંદ તબીયતને મજબુર કીયા કે ચલકર જરા સએર તો કર લું. લેકીન અપની હાલત કો દેખકર ગભરાઈ. ઓર જલ્દ ચલને લગી. જબ રોજેકી હદસે બાહેર કદમ રખા તો અકબરા બાદકો હમેશાં કે લીએ અલવદા કહા. અહા હા ? કયા કોઈ ઈસ વકતકી મેરી હાલતકો જાન શકતા હય. કે જબ મએને યું બેકસીકી હાલતમે અપના શહેર ઘરબાર અજીજો આકારીબ છોડકર જંગલો કી ખાક છાનની મંજુર કરલી. યેહ વોહી જહોરાં હય કે નાજસે કભી જમીન

પર કદમ તક નરખતી થી, યા યુંહ પા પયાદા અકેલી મારી મારી ફીર રહી હય. જહાં દુશ્મનો તકકી મજાલ નથી કે સામને દમ તો માર જાયે. વહાં આજ જંગલ કે છોટે છોટે શીયા શખ્જી લીએ હુવે ઝાડ મુજે બલાખન કર ડરાંયે ? ઇસ વક્ત બે ઇખ્તીયાર જબાનસે નીકલા કે. "હાય ? સીકંદર તેરી શરદ મહેરીને મુજે ખાકમે મીલા દીયા ! કાસ કે ઇસિ હાલતમે તું મેરે હમરા હોતા તો મુજે જંગલ ગુલશન માલુમ હોતે ? લેકીન તેરી જુતી કો ગરજ પડી હય ? હાં, હાં, પ્યારે તું આરામસે મહેલોકે અંદર મખમલ કે ગાલીચો પર ગીન ગીનકર કદમ રખ. મએ ઇન ખિયાલાતમે સડકો સડક ન માલુમ કિતની દુર નીકલ ગઈ થી ઓર કયા વક્ત હો ગયા થા કે એકા એક મગરેબકી જાનીબસે કીસીને મુજપર બંદુક સરકી, ગોલી સનસનાતી હુઈ મેરે કાનકે પાસસે ગુજર ગઈ, ઓર મએં દહેસતકે મારે જમીનપર ગીર પડી. હવાસ જાતે રહે, ફીર મુજે કુછ હોસ નહિ રહા. જબ થોડી દેરકે બાદ હોશ આયા તો મએંને આંખે ખોલી તો ખુદકો એક વહેશત નાક બિયાબાનમે તીન ચાર કવી અહેદ ગવાંર આદમીયોંકે દરમીયાન પાયા. જીનકી સુરતો સે ખોફ ઓર બે રહેમી ટપક રહીથી. આફતાબકા જોબન ઉરૂજથા. મએં જમીન પર એક

બબુલ કે દરખ્ત કે નીચે પડી હુઇથી. પાસહી વોહ લોગ બેઠે હુવે સર ગોસીયાં કર રહે થે, ઈસ હાલત કો દેખકર મુજે ફીર ગશ આગયા, આંખે બંદ હો ગઇ, ચહેરે પર મુરદની છા ગઈ, જબ કુછ દેર બાદ કુછ હવાસ ઠીકાને લગે તો ડરકે મારે મએંને આંખે તક નહિ ખોલી. બલ્કે બે ઇખ્તીયાર મારે ડરકે એક નારા જબાનસે નીકલ ગયા કે "લીલ્લાહ મુજે છોડ દો ?" મેરે મુંહસે આવાજ નીકલતે હી કીસીને મેરા મુંહ બંદ કર દીયા, ઓહો હો ? કયા કયા જીલ્લતેં થોડેહી અરસેમે ઉઠાની પડી ? યેહ હાલત દેખકર સોચા અગર મએ ને ખુદકો હોશ મે જાહીર કીયા તો ઈન બદમાસોંકી જાનસે યકીન નહિ કે મેરે આઇને અસમત કો દાગલે ? મએં મકર કીયે હુવે ભુકી પ્યાસી પડી રહી. જબ કંઇ ઘંટે ગુજર ગએ. ઓર પરંદો કી આવાજસે માલુમ હુવા કે શામ હો ગઈ હય. મેરે કાનોમે ફીર બંદોંકો કી આવાજે આની શુરૂ હુઈ. જો કે મેરે કરીબહી આતી જાતીથી. ખોફકે મારે મેને કીસી કદર આંખે ખોલકર દેખા કે એક નવ જવાન શરીફ અંગ્રેજી પોશાકમે સીયા ઘોડે પર સ્વાર, બડી દીલેરીસે ઈસ મલઉનો પર ફએર કર રહા હય. યેહ દેખકર મેરી જાનમે જાન આઇ. ઓર ખુદાસે ઉસકી કામીયાબી કે લીએ દુઆ માંગને લગી. ચંદહી મીનીટકી

લડાઇમેં દો વહેસી લોગ ખાકમે મીલ ગએ. યેહ દેખકર બાકી મલઉના મુજે છોડકર ભાગ ગએ.

થોડી દેરકે બાદ વોહ નવ જવાન મેરે પાસ આયા. ઓર ઘોડે સે ઉતરકર મેરા ચહેરા રૂમાલસે પુછા. ઓર અંગ્રેજીમે મેરેકો હોશ લાનેકો કહા. જીસ્સે મએ ને ઝટ આંખે ખોલ દી. લેકીન કયા દેખતી હું કે વોહ એક શીકારી અંગ્રેજ હય.

મએં—સાહબ? મએં અંગ્રેજી બ ખુબી બોલ નહિ શકતી. હાં! સમજ તો લેતી હું. અગર આપ ઉર્દુ જાનતે હો તો ફરમાઇએ કે આપ કોન હુએં? ઓર મુજે યહાં કોન લાયા?

સાહબ—ઘભરાવ મત? યેહ તમામ બાતેં આગે ચલકર દરિયાફત કર લેના? અબ હમારે ઘોડે પર સ્વાર હો?

મએં—મુજમેં બેઠને તકકી તાકત નહિ. બહોત અરસા ભુક વ પ્યાસ સે ગુજર ગયા.

સાહબ—(જેબસે એક બોતલ નીકાલ કર) લો? યેહ દવાઈ પીલો, દીલ મજબુત હો જાયગા.

મએં—(દવાપી કર) હાં ચલીએ મુજે સવાર કરાઇએ?

સાહબ ને અવ્વલ મુજે સ્વાર કરાયા. બાદ વોહ મેરે આગે કુદકે બેઠ ગયા, મએંને જોરસે કસકર ઉસકી કમરકો પકડ લીયા. કયું કે મએં કભી ઘોડેપર સ્વાર ન હુઈથી જું હમ દોનો મજબુત બેઠ ગએ. તો સાહબ ને ઘોડેકો એડ લગાઇ ઓર વોહ હવાસે બાતે કરતા જાને લગા રાસ્તે મે ગુફ્ત ગોકા મૌકા કોઇ નહિ મીલા જબ ઇસ મુકામ સે દશ બારા માઈલ નીકલ ગએ તો એક બંગલે કે કરીબ આકર ઘોડે ને દમ લીયા, મુજે ઉસ દવા કે પીનેસે બહોત ખુમાર માલુમ હુવા. જીસ્સે મએં તાર ગઈ કે જુરૂર મુજે શરાબ પીલાહી ગઇ હય. ઇસિ બંગલે મે ચીરાગ રોશન થા, મુખ્તસરસા અસબાબ ભી મૌજુદ થા બાહીર એક છોટાસા બગીચા જીનમે રંગા રંગ કે ફુલ બંગલે કી ખુબ સુરતીકો બડા દેતે થે હમારે કંપાઉંડ મે દાખીલ હોતેહી એક ખીદમતગાર આ મૌજુદ હુવા, હમં દોનો ઘોડેસે ઉતરે ઓર એક નવ જુવાન અંગરેજ મેરે ઇસ્તકબાલ કે લીએ બડા, ઉસી અંગ્રેજને જો મુજે હમરા લાયા થા મેરે વહાંતક આનેકા તમામ માજરા કહે સુનાયા, બાદહું મુજે ચાહ વ ડબલ રોટી ખાનેકોદી, જબકુછ ખાપીકર મએં હોશ મે આઈ તો મુજસે પુછા ગયા કે અપના તમામ હાલ ઉન ડાકો કે ફંદેમે આનેકા બયાન કરો ?

મએં—કયા ! વો હલોક ડાકુ થે ?

એક સાહબ—ઓર કોન થે.

મએં—હુએં ? ડાકુ અયસે હો તેં એ ? મએં ને તો અપની જીંદગી ભરમે ડાકુ દેખેહી નહિ. (અપને જે-વરાતકો ટટોલકર) ઓહો મુજે લુટ લીયા. હાં ! મેરે મહોસીન ! મએં આપકા નામ જાન સકતી હું ?

વોહી અંગ્રેજ જો મુજે લાયા થા "મેરા નામ અરકાટ હય." ઓર દુસરે કી તરફ ઇસારા કર કે "કે આપ મેરે દોસ્ત મી. કેયડોલ હુએં ! લેડી ? હુમેં મુખતસરસા હાલ બતાવ."

મએં—જબ તક મુજે અંગરેજી બોલનેકી પુરી મહારત ન હોજાય મએ ઉર્દુ મેં ગુફતગો કયા કરૂં ! લેકી-ન આપ લોગોકો હમારી જબાન બોલતે હુવે દીકત પેશ આતીહય લહાજા આપ અંગ્રેજી મેં ગુફતગો કીયા કીજે-ગા. મએ સમજ શકતી હું મેરા નામ જહોરાં હય મએં કાદર મુનશી અફજલખાં કી લડકી હું મેરા બાપ એક મ-શહુર તુજ્જાર હય અકબરાબાદ મેં મેરા મકાન હય. મએં ઘરસે નારાજ હોકર ઇસ મરદાના લીબાશ મેં નીકલ આઈ મેરા તમામ માલ ડાકોને લુટ લીયા હય.

અરકાટ—(ટ્રંકસે જનાના લીબાશ દેકર) લીજીએ પહેનીએગા ? હાં, યેહતો બતલાવ કે અબ તુમ અપને વાલીદ કે ઘર વાપીશ જાના ચહાતી હો ?

મએં—(કુછ સોચકર) હરગીજ નહિ. અબ જહાં તગદીર લે જાએગી વહાં જાઉંગી.

મી. કેયડોલ—તો કયા હમ લોગોકી શહોબત પસંદ હય?

મએં—જબતક કીસ્મત યારી કરે.

અરકાટ—તો હમ દોનોમેસે તુમ કીસે પસંદ કરતી હો !

યેહ ફીકરા સુનકર મએં હયરાન હો ગઈ. કે ઈસી શાદી કી કયેદસે બચને કે લીએ તો અપની જાનપર ખેલકર ઘરસે નીકલી, લેકીન યહાં આકર ભી પીછા ન છુટા. અગર સાફ કહે દુ કે મએં દોનું કો ના પસંદ કરતી હું. તો ભી આફત દોનું બઈતિફાકે હોકર મેરી અસમત બીગાડેગેં ઓર ખુદા જાને કયા હાલ કરેંગે.

મએં—આપ દોનોંમેસે જો મુજે પસંદ કરે ?

અરકાટ—સુન જહોરાં, મુજે અપની ગુલામીમેં મંજુર કરો ?

કેયડોલ—કયા મએંહી છોટે બાપકા હું. મુજે ન કબુલ કરલેં !

અરકાટ—મેરા બ નીસબત તુમારે સે હક જયાદા હય. કયું કે મએં અપની જાન પર ખેલ કર ઈનકો ડાકોં

ઉકે ફ્ંદેસે લાયા હું.

કેયડોલ—હત તેરેકી! બાજ નહિ આયગા? અગર અભી જાકર મુનશી અફ્જલખાંકો ઈતલા કરદુ તો કોન ફસે, ઓર જહોરાં કીસકે હાથ આય?

અરકાટ—દોગીએ સાહબ! મુદતોંકી દોસ્તીમેં ફરક આજાયગા. અગર તુમારી નૈયત બદલી તો તલ-વારસે ફેંસલા કરના પડેગા.

કેયડોલ—મએં હરતરાંહ તૈયાર હું. જબ દીલ ચાહે ફેસલા હો જાય.

અરકાટ—બહોત બહેતર? આજતો મએં થક ગયા હૂં કલ દીનમેં સહિ, લો! મીસ જહોરાં તુમ અલગ દુસરે કમરે મે આરામ કરો, મએં તુમારી હિફાજત કરૂંગા.

કેયડોલ—તુમ મહાફજત કરનેવાલે કોન? "બી-લ્લી ઓર ગોસ્તકી રખવાલી." મહાફજત મએં કરૂગા.

અરકાટ—તો બહેતર હય! અગર દોનોં કો એક દુસરે પર ભરોસા નહિ તો દોનું મીલકર રાતકો હિફા-જત કરેં.

ઈન દોનોંકી તકરારમેં ઘડીઆલને બારા બજાએ, ઓર મુજે આરામ કરને કે લીએ કહાં ગયા, મએં અંદ-રસે દરવાજા બંધ કરકર સોરહિ. ઓર વોહ દોનું એક

દુસરેકી ખબરદારી કરતે રહે. મએને અપની અક્કલકી બડી તારીફકી કે :દોનોંકો ઉલ્લુ બનાકર ખુબ બચી ? લેકીન જબ ફીર ખીયાલ આયા કે કલ ઇનમે ફેસલા હોકર એક કો મેરા શોહર બનના હોગા. મેરી તબીયત નિહાયત ઘભરાઇ ઓર ઇસી ખીયાલમેં નીંદને આ દબાયા. સુબાહ હોતેહી દોનો દોસ્તો મે ફેસલેકી ઠેરી જુરૂરીયાતસે ફારેગ હોકર દોનો જંગલકી તરફ ચલ નીકલે.

પ્રકરણ ૪ થું.

જાલીમને લીખ દીયા યેહ હમારે મજારપર,
ઉલફત નહો ઇલાહી બશરકો બશરકે સાથ.

અરકાટ ઓર કયડોલ આપસમે ફયલા કરને જાનેસે મુજે બહોત અચ્છા મૈઆકા મીલ ગયા. સાઇજકો હુકમ દીયા કે ઘોડા તેયાર કરો ઉસને ફઓરન હુકુમકી તામીલકી ફીર કયા થા સ્વાર હોકર મશરક કી તરફ રવાના હુઈ. લગામકા ઇસારા પાતેહી ઘોડા હવા હો ગયા. કંઇ ઘંટે કે બાદ એક આબાદી નજરઆઇ

વહાં જાકર દરિયાફ્ત કીયા કે રેલ્વે ઇસ્ટેશન યહાંસે કીતની દુર હય ? લોગોંને મેરે લીબાસકો દેખકર મુજે યુરોપીયન લેડી સમજા ઓર બડી મહેરબાનીસે રાસ્તા બતલાદીયા. વહાંસે ચલકર ઇસ્ટેશનપર જો કે ઉસ જગાસે સીર્ફ ચાર માઇલ થા જા પહોંચી. ગાડી આનેકા વક્ત કરીબ થા, ઘંટી બજી, મએભી ટીકીટ લએને જા પહોંચી કયું કે કુછ રૂપીઆ બંગલેસે મએં સાથ લે આઇથી.

" જનાબ ? એક ટીકીટ સેકંન્ડ કલાસકા દે દીજીએ ! "

ટીકટકલેકટર—કીસ જગેકા ?

મએં—મએં નહિં કહે સકતી ? કહીંકાભી દે દીજીએ?

ટીકીટકલેકટર—કલકત્તે કા દે દું ? વોહ ભી જગા કાબીલે દીદ હય.

મએં—હાં ! વહીંકા દે દીજીએ ?

ટીકીટકલેકટર—ચૌદા રૂપઆ પાંચ આના દીજીએ !

મએંને રૂપીઆ દીયા. ઓર ટીકીટ લેકર પ્લાટ ફારમ પર આ ગઇ. ઇતને મે ગાડી ભી શોર મચાતી હુઇ આ પહોંચી. મએં સ્વાર હુઇ, જીસ કમરે મેં સ્વાર હુઇથી. ઉસી ડબ્બેમેં એક ઓરભી શરીફ અંગ્રેજ બેઠા થા. વોહ ભી કલકત્તે જાતા થા. જબ ગાડી ચલને લગી તો ઉસને મુજસે અંગ્રજીમે દરિયાફ્ત કીયા.

અંગ્રેજ—લેડી સાહુબા ? કયા મએં આપકા હુસ્ન વ નસ્બ દરિયાફ્ત કર શકતા હું ?

મએં—(ટુટી ફુટી અંગ્રેજીમેં) મેરા નામ જ્હોરાં હય ! મએં અકબરાંબાદકી રહેને વાલીહું. ઓર કલકત્તા જાઉંગી. હાં ! આપકી તારીફ ?

અંગ્રેજ—મેરા નામ ગાર્ડ હય. મએં ખુફીયા પોલીશકા અફ્સર હું. કલકતેહીમે મેરા હેડક્વાટર હય. આપકો કલકત્તેમે કયા કામ હય ?

મએં—કુચ્છ નહિ.

ગાર્ડ—કયા વહાં કોઇ દોસ્ત હય ?

મએં—(ઝુઝલાકર) નહિ ! યુંહી જાતી હું.

ગાર્ડ—આપ કહાં કયામ કરેંગે ?

મએં—મએં અભી નહિ કહેં શકતી ? અસલ પુછો તો મએં લાવતન હું, લામકાં હું, દુનિયામે મેરા કોઇ દોસ્ત નહિ.

ગાર્ડ—તો કયા ? આપ મેરે ગરીબ ખાનેકો જીનત બખશેગીં ?

મએં—મુજે કોઇ ઉજર નહિ હય. અગર આપ એક ગરીબુલ વતનકી મદદ કરેંગે તો ખુદા આપકો ઉસકા બદલા દેગા.

ગાર્ડ--મએ આપકા મશકુર હું.

મુએ--કલકત્તા કબ પહોંચેગે ?

ગાર્ડ--કલ શામ તક !

મીસ્તર ગાર્ડ કી ઉમર કોઈ તીસ સાલકી હોગી, અચ્છા કવી જવાન થા ઓર ઉસકી ખુશખલકીને મુજે અપની તરફ માએલકર લીયા, સફર મે અજહદ તવાજા મેરી કરતા રહા. નિહાયત ખુશી ખુશી મે લંબા સફર ખતમ હો ગયા. ઓર હાવરા ઇસ્ટેશનપર હમ જા પહોંચે. વહાંસે એક ગાડી કિરાયાકી કે જહાં મી. ગાર્ડકા બંગલા થા, ગાડી ને ઉસી મુકામપર પહોંચાદીયા, બંગલેપર ઉતરકર ગાર્ડ અંદર ગયા ઓર એક જઇફ ઓરત અંદર સે મેરે ઇસ્તક બાલકો આઇ, શામ હો ગઇથી બાજારોમે ઇસવક્ત વોહ હુંજુમ લોગોકા થા કે હમારે શહેરમે મેલેવતમાશેમેભી શાયદ કભી ઇતને આદમીજમાં હોતે હોંગે ? હનોજ મએ ને ચંદ બાજારહી દેખે થે ઓર વોહભી ગાડી મે બેઠે બેઠે તાહમ મેરા દીલ ઇસ અમરકી શીકાયત દેને લગા કે દર હકીકત કલકત્તા એક એસીહી જગા હય કે જહાં જીંદગી બા આરામ બશર હો શક્તી હય મી. ગાર્ડ ને જઇફાસે કહા કે યેહ લેડી મેરી દોસ્ત હય કીસી તરાંહકી તકલીફ નહોને પાય ?

જઇફા—દેખો: લેડી સાહબા ! બિલા તકલ્લુફ હર-

બાત કહે દીયા કરો ? મએ હરતરાંહસે હાજીર હું મેરા નામ મીસ, બિલફેર હય.

મએં—મએં આપ કી ઇસ મહેમાનદારીકી મશકુર હું.

ગાર્ડ—યેહ:! મેરી પુરાની ખાદમા હય. નિહાયત લાએક વ જાનીસારહય હરતરાંહ ઇસપર એતબાર રખના-ચંદ રોજમે અપની લેડી દોસ્તોકી તુમસે મુલાકાત કરા ઉંગા જીસ્સે તુમારા દીલ બહેલા કરેગા.

મએં—લેકીન મએ આપકી ઇન મહેરબાનીઓકા માવજા કયું કર અદાકર શકુગી ? મએં તો ગરીબુલવતન બેકસ ઓરત હું.

પ્રકરણ ૫ મું.

નીવાંએતો મીલાઈ, તશવ્વરમેભી ના જાઓ !

મી. ગાર્ડ ખુફીયા પોલીશકા કપતાન થા. રફતા રફતા ઉસને કુલ સામાન મેરી આશાયસ કે બાહમ પહોંચાએ. શહેર કલકત્તા કો દેખતેહી જ્યસે કે મએં ને પેશનગોઇકી થી વોહ સબ ઠીક નીકલે. યહાં મેરા દીલ અચ્છી તરાંહ લગ ગયા. ગાર્ડ જયાદા તર મુકદ

માતકી તલાશ મે લગા રહેતા થા, દુસરે તીસરે દીન અકસર મેરે સાથ ખાનેમે શરિક હો જાતા થા. ઓર મેરી તસલ્લી કર જાયા કરતા થા. કુલ ઘરકા હિસાબ કિતાબ મેરે હાથમે દે દીયા. ઓર એક ગાડી શએર કરનેકો ખરીદી ગઈ, જનાના જોડે કપડો કે બનવાએ. ઓર મએં યહાં એક અમીર લેડી કીતરાંહ જીંદગી બસર કરને લગી. લેકીન હાં! સીકંદરકા ખ્યાલ અબતક દીલસે ન ગયા, ગો અજહદ માયુસી હો ગઈ કે અબ મીલનાં ના મુમકીન હય, તાહમ ઉસકી મહોબત ઉસી તરાંહ મેરે દીલમે કાયમ રહી. કભી કભી સીકંદરકા ખ્યાલે ખામ તમામ અયશો અયાસકો ખાકમે મીલા દેતા થા. મી. ગાર્ડ કે પાસ અકસર અલાવા અંગ્રેજો વ લેડીયોં કે સુરંદર બાબુ જો કે ઈસી કામોમેં દરોગા થા આયા કરતા થા. કંઇ મરતબા સાહબકી ગેરહાજરીમેભી મુજે સલામ કરનેકો બંગલેપર આતા. જહાં સુરંદર શીકલો શબાહતમેં એકતા થા. વહાં કુદરતી ઓશાફ ખુશ ખુલકી વરહેમ દીલીભી ઉસમે મઓજુદથી જબ મુદ્દત ઇસી તરાંહ બસર કરતે હોગઇ. તો એક દીન તનહાં મેરે દીલમે શએરકી સમાઈ. ગો કંઇ લેડીયાં મુજે શએરકે લીએ બુલાને આઇ. લેકીન મએંને સબકો ચુંકી ટાલ દીયા, જબ થોડીસી તારીકી હોને લગી તો

છડી હાથમે લે પોશાક પહેન દરિયાકી તરફ રવાના હુઈ. ચીનીયોંકે બાજારસે હોતી હુઈ ઇસ્પેલેન્ડીડ રોડપર આ પહોંચી. રાસ્તેમે કંઈ હમ શોબત મેમ ઓર અંગ્રેજ મીલે લેકીન આંખ બચા કર સીધી ચલી ગઇ આખીર જનરલ પોષ્ટ હોફીસ કે મુકાબિલ આઈ તો ન માલુમ કીધરસે એકાએક સુરંદરબાબુને મુજકો ઝુક કર સલામ કીયા. ઓર મેરે સાથ હોલીયા મેઅભી ઉસસે નારાજ નહિથી બલકે ઉસકી સોબતકો ગનીમત ખ્યાલ કરતીથી કયું કે અંગ્રેજી તરજસે રહેતે રહેતે દીલ ઉકતા ગયાથા દેશી આદમીયોંસે બહોત કમ મુલાકાતકા મઓકા મીલતાથા સુરંદરકે અકસર ખાનદાની ખિયાલસે મએં બડી બે તક્કલુફીસે ઉસકે સાથ પેસ આનેલગીથી ઓર ઇસી મેરી બે તકલ્લુફીને સુરંદરકો મેરે હમરા ચલનેકી જુરઅત દીલાઇ વરના કપતાનકી બ્હેન કે સાથ એક દેશી દારોગાકા જાના ? ઓર જાનાભી કીસી કામકે લીએ યુરોપીએન કે નજદીક એક હતકથી ? થોડી દુર તક તો ઇધિર ઉધરકી બાતેં કરતે ચલે ગએ. જીસ્સે મેરી તબીયત અજ અઘબશ આસ હુઇ, દરિયાએ હુગલીકી કેફીયત ઇસીવક્ત અજીબો ગરીબ માલુમ હોતીથી, અગન બોટ ઈધિરસે ઉધર ઓર ઉધરસે ઈધિર કીસીકે દીલકી તરાંહ દરિયામે તડપતે ફીરતેથે, જહાજ લંગર ડાલે કીનારેસે કુચ્છફાસલેપર

ખડેથે. મેહ જરા આગે બડકર હોડા પુલપર ખડે હોકર જુ મએં ને દેખાતો હજારો છોડી છોડી કિસ્તીયાં જીનમે તમાસાઇ લોગ બેઠેથે દરિયાંકી લહેરેં ગીન ગીનકર નાજો અદાસે નઇ દુલહન કી તરાંહ કદમ રખતીથી હરેક કીસ્તીમે ચરાગ જલ રહેથે, દુરસે દેખનેસે ઇસવકત દરિયાપર શહેર બસા હુવા માલુમ હોતાથા લેકીન દરિયાકી મોજેં જો કીસ્તીયોં ઓર અગન બોટોકે ચલનેસે ઓરભી ઉમંડ ઉમંડકર કિનારોંપર આરહીથી કીસીકી બેકરારીકો બડાને કે લીએ કાફી થી. ઇસ દરિયાકે સીનસે મુજે વોહ લુત્ફ હાંસીલ હુવા કે ઘરબાર ઓર સબકા ખ્યાલ દીલસે હટ ગયા. લેકીન ગુફતગોમે જુહી સુરંદરકી જબાનસે યેહ કલમા નીકલા કે "મેરી જીંદગી તબા હો ગઇ હય"? મેરી તવજ્જા ઇસવકત ઇસ નજારેકી તરફસે એકાએક સુંરંદરકી તરફ ખીંચ ગઇ.

મએં—કયુ સુરંદર બાબુ! તુમારી જીંદગી તબા કયુ હો ગઇ હય?

સુરંદર—આજ મુજે મીસ બિલફોરકી જબાની યેહ માલુમ હુવાકે દરઅસલ આપ મુસલમાન શરીફ જાદ એં ઇતની જુરઅત હુઇ કે હાલે દીલ જાહેર કરૂં. ઓર યેહભી મેરી કીસમત? વર ના ? ન માલુમ કે મેરા કયા હાલ હોતા.

મએં—(ચોંક કર) નહિ ? બિલાતકલુફ બયાન કરો? **સુરંદર**—હાં ! આપ તો ઉરદુ બખુબી બોલ શકતી હોંગી ?

મએં—ક્યું નહિ ઉરદુ મેરી માદરી જબાન હય.

સુરંદર—આપકી ઈનાયતસે અપના મતલબ બખુબી બયાન કર શકતા હું. મેરી પએદાશ બનારસકી હય.

મએં—યેહ સુનકર મએં બહોત ખુશી હુઈ હું. મુદત બાદ મુજે આજ ઉર્દું બોલનેકા ઈત્તેફાક પડા હય. વરના જબસે કલકત્તા આઇ હું અપની જબાનકો ભી તર્ક કરના પડા. ક્યું કે યહાં તો અંગ્રેજો ઓર બંગાલીયોંસે મુલાકાતકા મઓકા મીલતા હય ઓર યેહ ભી મેરી કીસ્મત અચ્છીથી. જો લડકપનમે મેમ સાહબાસે કુચ્છ અંગ્રેજી પડલી થી. વરના ! યહાં તો બડી દીકત પડતી.

સુરંધર—બહેતર હય. મગર મુજે શરમ માલુમ હોતી હય.

મએં—નહિ ? નહિ ! મુજે મુશીબતકે દાસ્તાન સુનને કા શોક હય.

સુરંધર—(દીલ પર હાથ રખકર) હાય ? એક નાજનીનને મેરા દીલ લુટ લીયા.

મએં—વોહ કોન હય ?

સુરંધર—કોઇ અઠ્ઠારા સાલકા સીન હોગા ? યાને તુમારીહી ઉમરકી હોગી. કયું કે આપ ભી અઠ્ઠારાહી સાલકી હોગી.

મએં—બસ ? બસ ? જબાન કો રોકકર ગુફ્તગો કીજીએ ? એક શરીફજાદીસે ઉસકી ઉમર દરીયાફત કરના ! "**ચેમાનેદારદ**" સાહબ કહીં બાજારીયોંસે સાબકા પડા હોગા ? હાં હાં મતલબ કહો મેરી ઉમર અઠ્ઠારાહી સાલકી હોગી. એક દો સાલ કમ કયું બતલાઉં.

સુરંધર—કમ બતલાનેકી જુરૂરત ભીતો નહિ ? મસ્તુરાતોકા યેહી સીન કાબીલેદીદ હય.

મએં—વાહ ? અસલ મતલબ ખબ્ત હો ગયા ?

સુરંધર—નહિ ? મએં ઉસ મુક્કદસ નાજનીકા હુલીયા બતા એ દેતા હું. લો સુનો ? મીયાના કદ હય. ન જયાદા લંબી ન પસ્તાકદ, બદન ભરા હુવા, લેકીન ફરબા નહિ. કયું કે ફરબાહી ઇનસાનકી ખુબસુરતી કો બિગાડ દેતી હય.

સરકે બાલ લંબે લંબે, બનાવ લીએ કુચ્છ સુનેરા પન લીએ હુયે, સીનાતક લડકતે હુએં. રંગ ગોરા ગોરા જીસમે સબાહતો મલાહત કુટ કુટ કર ભરે હુએં. ચહેરા બેદાવી કીસી કદર ગોલ ભવેં સીયા. લેકીન નઇતની કે પેનસીનસે સફ્ફાત લે જાવેં બલકે બનાવની મહેરાબ ચસ્મ

પર નીહાયત મોજુનીયત સે લગી હુઇ, આંખેં તો બસ ગજબ કરતી હુયેં. જીસે એક નજર દેખ લે, મુમકીન નહિકે વો નીમ બિસ્મીલ ન હો જાય. જંગલ્રી હરનો કી-તરાંહ વહસતો શોખી ભરી હુઈ, બડી બડી સીયા જયસેકે નાજર્નનાને હીંદકો જેબ દેતી હુએં. ચાહે જકંન પર એક સીયાતીલ્ર ગોરે ગોરે રંગકા મહાફ્જત કર રહા હય.

મએં—તુમ તો કીસી નાવેલકી હીરોએનકા હુ-લીયા બતાને લગે હો. ઇશલીએ તો મએં કહેતી હું કે દાસ્તાન તુલ્રા તવીલ નહો.

સુરંધર—નહિ ? નાવેલ કી હીરોએનકા હુલીયા નહિ ! બલકે મેરી પ્યારી કી તસ્વીર હર વક્ત મેરે સા-મને રહેતી હય. યેહી વજા હય કે બારીકી કે સાથ ઉસકા નકશા ખીંચ શકતા હું. દેખો ? અગર વોહ મુજે પ્યારી પ્યારી સુરત ઇસ કદર અજીજ નહોતી ? તો કભી ભી મેં ઉસકા પુરા હુલીયા બતાને કે કાબીલ ન હોતા. હાં ! સુનો તો સહી. આવાજ અજબ દીલકસ, ખાસ કર મુશ્કરા હઠ કે વક્ત સેંકડોં સીસએ દીલ ચુર ચુર હો જાતે હુએં.

મએં—બસ ? જનાબ મએં અયસે દાસ્તાન સુનને સે બાજ આઇ ! રહેને દીજીએ.

સુદંધર—પ્યારી જહોરાં, વોહ તુમહી નાજ-નીન હો જો મેરે દીલમે રહેતી હો. આજ મએને અપને

મહેમાનકો પહેચાન લીયા.

મએં--(ખફગીસે અલાહેદા હોકર) બસ ખબરદાર મેરે જીસ્મકો હાથ. લગાયા તો મએં અભી જાકર મી. ગાંર્ડસે તમારે કરતોંતોકી રપોટ કર દુગી.

સુરંધર—તો ગાર્ડ ! મેરા કયા કર શકતા હયે ! બહોત કરેગા તો બરખાસ્ત કરા દેગા ? સો મએ નોકરીકી કુચ્છ પરવા નહિ રખતા ? લેકીન યાદ રખના કે તુમે મજા ચખા દુગાં ? દેખો મએં ફીર બાર બાર કહે દેતા હું. કે મેરે હદીએ કો કબુલ કરો.

મએં—માલુમ હોતા હય કે તુમારે સરપર મોત સવાર હય. અગર બહેતરી ચહાતે હો તો કભી મુજે શકલ નહિ દીખાના.

સુરંધર—(તેશમે આકર) બહોત અચ્છા ! અગર દમમે દમ હય તો એક દીન યેહી જહોરાં ખુદ આકર મુજસે શાદીકી દરખાસ્ત કરેગી.

મએં—તુમ નહિ જાનતે ? કે જહોરાં કોન હય ? ખાક મે મીલ જાઉંગી. લેકીન તુમ જયસે સીયાં કારોં કી શીકલ ન દેખુંગી.

ઇતના સુનતેહી સુરંધર બડે બાજારકી તરફ ચલદીયા ઓર મએંને ગાડી ચવરંગી તક કીરાયા કી કયું

કે વહીંપર મી. ગાર્ડકા બંગલાથા મકાનપર પહોંચકર દેખાતો મીસ બીલફોર મુંન્તજર બેઠીથી. ગાર્ડ અભીતક નહિ આયા થા. મએં ભી જઈફા કે પાસ એક કુરશી-પર બેઠ રહી. લેકીન દીલમે વોહી સુરંધર કે વહેસત-નાક ખીયાલાત મઓજુદ થે.

પ્રકરણ ૫ મું.

જલા જલાકે મુજે ખાકમે મીલા દોગે,
ખુદાકે સામને પ્યારે જવાબ કયા દોગે.

મએ ઇસી હાલતમે બહોત દેરતક મી. ગાર્ડકા ઈન્તાજાર કરતી રહી. આખિર જબ રાહ દેખતે ઈગીયારા, બજ ગએ. તો મેરે મુન્તસર દીમાગને એક સંગ માશુક કી તરાંહ મુજે જવાબ દે દીયા. ઓર કુલ મઆમ લાતકા ફએસલા અગલે રોજપર મુલતવી રહા. રાતતો જુતું કરકે કાટી જબ સુબાહ હુઇ તો વહિ ગુજીરતા સવાલાત દીલને લાકર મેરે રૂબરૂ પેશ કીએ અભી કુચ્છ ફૈસલા ભીન કરને પાઈથી કે ઈતને મે ચીઠ્ઠી રસાને એક લીફાફા લાકર મેરે હાથમે દે દીયા. જીસકી નકલ યેહ હય,

નં. ૨૩૧ ભવાનીપુર—કલકત્તા.

મેરી પ્યારી મીસ જહોરાં.

બહોત રોજ મુજે તુમસે જુદા હુવે હો ગએ, દીલને હરચંદ ચાહા કે તુમારી પ્યારી પ્યારી સુરત ચલકે દેખુ. લેકીન કયા કરૂ મુલાજમત કેદસે કમ નહિ. યહાં એક કતલ કે મુકદમે કી તફતીસમેં ઈસ કદર ગલતાં વ પેચાં હું કે મેરને તકકી ફુરસદ નહિ. ઓર જહાં તક મેરા ખ્યાલ હય. અભી પંદરા રોજ ઓરભી નહિ આ શક્તા, યેહ ખ્યાલ મત કરના કે મએં તુમે ભુલ ગયા હું. હરવક્ત તુમારી દીલફરેબ સુરત આંખો મે રહેતી હય, હાં એકબાત ઓર અરજ કરૂં કે અગર તકલીફ નહો તો જુરૂર વ જરૂર ચંદ ઘંટે કે લીએ આકર મુજસે મીલ જાવ ? તાકે દીલકી બે કરારી દુર હો.

મએ હું પ્યારી તુમારે દીદકા

તાલીબ જી. બી.

ગાર્ડ.

ન માલુમ કયા વજેહ. બસ ખતકે પડતેહી દીલ બાંસો ઉછલને લગા ઓર બજાએ ખુશી કે રંજવ માયુસી ચહેરેપર બરસને લગી, ગોમએ ઉસી વકત પોશાક પહેન ગાડી કીરાએકર ભવાનીપુર કો રવાનાહોગઇ.

લેકીન દીલ બારહાં વહાં જાને કોસના કરતા રહા, હર ચંદ મએને દરિયાફત કીયા કે કોઈ વજા ભી હય. લેકીન દીલ બજુજ મના કરને કે ઓર કોઇ જવાબ ન દેતા. અકલો હિમ્મત શરીફાનાને ઈસ જીત્ર કો કાબીલે એતરાજ ખ્યાલ કર કે ભવાનીપુર જાને પર ઈજહારે મુસરત કીયાચંદ ઘંટે મે ભવાનીપુર પહોંચ કર. મકાન નંબર ૨૩૧ દરિયાફ્ત કીયા. નાજરીન અગર મએ આપ કો ઉસ મકાન કી શએર કરા ને કે લીએ અંદર કદમ રખને કો કહું તોભી આપ ઉસકી જાહેર સુરત બાહેરસે દેખકર અંદર જાને સે ઈનકાર કરદેંગે પુરાની વજાકા મકાન જીસ્સે કે અહેલે હીંદ કી ગુજસ્તા કર્તીયુંકા કુચ્છ કુચ્છ ખ્યાલ દીલ મે આ મોજુદ હોતા હય. કંમસે કમ આઠ દશ હજાર નહિ તો દો તીન હજાર બરસ તો ઇસ મકાન કો બ હુવે જુરૂર હોંગે. દીવાલોપર સર સબ્જ કાઇ ઓર છોડે છોડે પોદે ઉગે હુએ જબાને હાલસે કહે રહે હુએ કે જબસે યેહ મનહુસ મકાન તૈયાર હુવા. કભી મરમતકા નામ તક નહિ લીયા ગયા, કુંચ્છ બદનુમા ખસ્તાહાલ ટુટા ફુટા કિસી આશક કે દીલકી તરાંહ હય. તીસપર તુરરા યેહ કે જીસ ગલીમે નાકા હય વોહ નિહાયત તંગ વ તારીક મીસ્લે એક સુફલા કે ખ્યાલાત કે હય. પહેલે તો મેરા દીલ ઈસ ખોફ નાક મકાન ઓર જાએ વકુફા દેખકર

ઘભરાયા લેકીન ફીર બદી ખિયાલ કે અયસે મકાનાત મે-કતલ હો જાના મુમકીન હય. જીસકી તફતીસ મી. બર્ડ કે સપરૂદ હય. કયું કે ઇસ મકાનકી શકલસેહી ખુંખારી જાહેર હોતી હય. અંદર કદમ રખતેહી સામને ચંદ આદમી બેઠે હુવે ચડસકા દમ લગાતે જીનકે ચહેરો સેં સાફ માલુમ હોતાથા કે જુરૂર યેહ બદમાસ હોંગે. મુજે દેખકર સબ ઉઠ ખડે હુવે. ઓર અભી અભી જીસ દરવાજેસે મે દાખીલ હુઇ વોહ બંદ હો ગયા. ઇન શખ્સોમેંસે એકને જીસકી આંખોસે ખુન ટપકતા થા. ઓર ચહેરેસે રોબ જાહેર હોતા થા. આગે બડ કર મુજે સલામ કીયા ઓર કહેને લગા કે સાહબ તો અભી અભી આપકા ઇન્તીજાર દેખકર બાહેર નીકલે હુએં. આપ તશરીફ રખીએ ?

મએં—તુમારા નામ કયા હય ?

વોહ—કયા આપને આજ તક કલકત્તે મેં રહે કર મેરા નામ નહિ સુના ? મુજે લોગ બલદેવ કહેતે હુએ.

મએ—(સહેમકર) હુએં ! બલદેવ તો એક મશહુર ડાકુ સુનેમે આયા હય.

બલદેવ—હાં ! કંજુસ લોગ મુજે ડાકુહી કહે તે હુએં. મેરી ગીરફતારી કે લીએ પોલીશ પંદરા સાલસેં સરગરૂજસ્તા હય. સેંકડો વારંટ મેરે નામ જારી કીએ હુએં.

મએ—(પુર જોશ અલફાજમેં) ખએર ? ગો એક તરેહ યેહ દેખકર કે મએં અયસે શખ્સ કે હાથોમેં આ પડી હું. કે જીસકી જાનકો ખલકેખુદા બદદુઆએં દે રહી હએ. અજહદ ગમગીન ઓર જાનસે હાથ ધો બેઠી હુએં. લેકીન દુસરી તરફ સે મુલકકે એક બહાદુર શખ્સ કો ખાહ વોહ જાલીમી કયું ન હો દેખકર બહોત ખુશ હું. અગર બહાદુર કે હાથસેં મેરી જાન ચલી જાય તો મએ હજાર જીનેપર ઇસમરનેકો તરજીહ દુંગી. ઓર બાદ મરનેકેભી મેરી રૂહકો તસકીન ઓર મેરે દીલકો સબ્ર રહેગા.

બલદેવ—લેડી સાહબા ? આપ કે અલફાજ મેરે દીલપર અજીબ મકનાતીસી અસર કર ગએ હએ? બખુદા બલદેવ આપ કે ખુનકા પ્યાસા નહિ, ઓર ન હોગા. બલકે મી. ગાર્ડસે ઇનતીકામ લેને ! ઓર અરકાટકી આરજુ પુરીકર કે ઉસસે રૂપીઆ એંટનેકી ખાતર તુમે દગા સે બુલાયા હય.

મએ—કોન અરકાટ ?

બલદેવ—આહા હા ? વાહ જમાના તેરી નય રંગીયા ? સચ મુચ યેહ બુત જાહેરા દેખનેમેં તો સીમતન ખીયાલ કીયે જાતે હએ. લેકીન દર અસલ ઇન કે દીલ પથ્થર કે બને હુવે હએં. હમ લોગ જો દુનીય

ભરમે બદનામ હો ચુકે હુએ. ઈનસાનકો કતલ કરકે પશેમા હોતે હુએં. કુચ્છ ન કુચ્છ ખ્યાલ આહિ જાતા હય. લેકીન યેહ જાલીમ કતલભી કરતે હુએ. ઔર અહેશાન ભી મનવાતે હુએં. ઔર નીમબીસ્મીલ છોડ કર કભી નામ તક નહિ લેતે. ખુદાયા ઈનકે કેયસે દીલ હુએં. કે યાદ તક નહિ રહેતી. હમ ખુન કરતે હુએં યા એક મકાનપર ઠલિડાકા તે હુએં. તો હજારો આદમી હમકો બદદુઆ દેતે હુએં. લેકીન ઉનોને કરોડોકા ખુન કીયા લાખો ઘર તબાહ કર દીયા. હજારો શહેરવીરાં કર દીયે. ઈસિપરભી ઈને કોઈ પુછનેવાલા નહિ. “ **ઇનકો પુછે ઉસેકો ખુદા પુછે.** ” કા મજમુન હય. ફીરભી શરીફો શરીફ બને રહે. તઆજ્જુબ! તઆજ્જુબ! કયું લેડી સાહબા. તુમ ઉસ અરકાટકો ભુલ ગઈ. જીસ્ને તુમારી જીંદગી બચાઈ. ઔર ઉસ મહેરબાની કે માવજામે તુમ હલાક કરકે ચલી આઈ.

મએં—(ખોફ જદા હોકર) મુજે તો મુતલક ખ્યાલ નહિ હય.

બળદેવ—અરકાટ ? અરકાટ ? અરકાટ ?

આવાજ સુનતેહી જુનુબી કમરેસે એક અંગ્રેજ જીસ્સ કે ચહેરેસે રંજો ખુશી ઉમેદી ન ઉમેદી ટપક રહીથી નીકલા, ઔર તંનજીયા તોરપર ઝુકકર મુજે સલામકીયા.

મએંનેજબ ગોરસે દેખાતો વોહ શખ્સ અરકાટ થા. જીસને જંગલમેં ડાકોયોંકે હાથસે બચાયા ઓર જીસેમેં ધોકા. દેખકર કલકતે ચલીઆઇથી, અરકાટકો પહેચાન કરમેરી આંખે કુચ્છ શરમોહયા ઓર કુચ્છ ખોફસે ઝુક ગઇ. ઓર એકલફ્જ તક જબાનસે ન નીકલા.

અરકાટ—કયું બેગમ ! તુમ મુજે પહેચાનતી હો ? અચ્છા આવ અલગ કમરેમેં ગુંફતગો કરેં ?

મએં—બહોત અચ્છા. અબમએ તુમારે કદમોપર પડતીહું. ખાહ કતલ કર ડાલો યા બચાલો.

મેરી ખતાપે ન જા, અપને તું કરમપર જા.

અરકાટ—નહિ મએં અસીરોંપર જુલમો સીતમ રવા નહિ રખતા. **હાથ પકડકર** આવઉસ કમરેમેં બાતે કરેગે.

મેરા હાથ પકડકર અરકાટ એક કમરેમેં લેગયા જહાંકે દો કુરસીયાં પડી થી, જબદોનું બેઠ ગએ તો અરકાટને કહા.

અરકાટ—ભલા તુમને ઇતના ન સોચા, કે તુમારે ઇસતરાંહ ગુમએ મહો જાનેપર મેરાક્યાહાલ હુવા હોગા ? જહોરાં તુમને મુજે લુટકર તબાહકર દીયા. મેરા હસરતોંકા ખુનકરકર તુમ દગાસે ગાએબ હોંગઇ ? હેફ સદહેફ !

મએં—બેશક યેહમેરી ગલતીથી જો મએં ને ઇસ

તશાંહ અપને મહોસીનકો ધોકા દીયા દરહકીગત મેરા જુ-લ્મ કાબીલે દીદ હય.

અરકાટ—તુમે મુજસે કુચ્છભી હમદરદી નહિ રહી તમામ મરવ્વતકોં ખાકમેં મીલા દીયા. કયા મહોબતકા યેહી સમરા હય ?

મએં—મહોબત કયસી ? ઓર કીસકી મહોબત ? હાં. કયું કે તુમને મેરી જાન બચાઇથી–નહિ જાનહી નહિ બલકે અશમતભી બચાઇથી કયું કે મએબ મુકાબલે અસમત કે જાનકો હકીર સમજતી હું ઈસલીએ મુજે તુમસે બિરાદરાના મહોબત પેદાહો ગઈથી, લેકીન મએં ને જબ તુમારી નૈયત બદલી દેખી, તબતો મેરે નજીદીક ઉનડાકો ઓસે બદતરહો ગયે.

અરકાટ–ઓર, અબ મેરી નીસબત તુમારા કયા ખ્યાલ હય ?

મએં—અગર તુમારા ખ્યાલ મેરી નીસબત પાકહય? જીસકી મુજે બહોતકમ ઉમેદ હય. તો મએં લોંડી હું ઓરદીગર સુરતમેં દુશમને જાન હું.

અરકાટ—યેહ હાલત ! ઓર તુમ અયસે અલફાજ જબાનપર લાતીહો.

મએં—ગો મએં અસીર હું, તાહમ બહાદુર હું. બહાદુરોકા ખુનમેરે જીસ્મમેં દવરાકર રહાહય. મએં દુશ્મનકે (ઓર દુશ્મનભી જાનકા નહિ બલ્કે અસમતકા) દબા-

વસે અપને જમીરકા ખુન કરને કે લીએ હરગીજ તે-ચાર નહિ હું.

અરકાટ—તોબાહ ? તોબાહ ? આશકોં કો દુશ્મન, ઓર દુશ્મનો કો દોસ, બતલાતી હો. પ્યારી તુમારા ગુલામ હું મેરા દીલ તુમારા અસીર તુમ ખુદકો અસીર ન સમજો, બલકે અસીરાને મહોબત કો મેહર ઓર લુત્ફ કી નજરસે દેખો. મુજે અપની ખીદમતમે કુબુલ કરો.

મએં—અબ તુમ કયા ચહાતે હો ? સાફ સાફ બયાન કરો ?

અરકાટ—રહમ ઓર મહોબત.

મએં—મેરા દીલ માંગતે હો ?

અરકાટ—મુફ્ત નહિ ? ઈજ્જત આબરૂ, જાન વમાલ ઓર અપને દીલ કે માવજેમે.

મએં—(સોચકર) કયા ઇસ સવાલ કા જવાબ સોચને લીએ તુ । મુજે વખ્ત દે શકતે હો ?

અરકાટ—યેહ તુમારા ઘર હે જીતને રોજ ચાહો સોચ લો.

મએં—ઈસિ મકાનમે નહિ ? જીંદાનમે રહે કર સો ચલું. મએ ચહાતી હું કે મુજે વાપીસ મકાનપર જાનેકી ઇજાજત દો ?

અરકાટ—મેરે ખ્યાલમે યેહ આરજુ બેજા હય.

મએ તુમારે લીએ, અપને દોસ્ત દેખો ઉસ મઓકે પર લડ-કર સખ્ત મજરૂર હુવા કંઈ મહિને સફા ખાનેકી હવા ખાઈ. વોહ બીચારા તુમારે ફીરાગમે અદમ કો રવાના હુવા. લેકીન ઈસ પરભી તુમે મેરી કદરો મંઝીલત માલુમ ન હુઈ. બેવફાઇ તેરા બુરા હો.

મએ'—અફસોસ ! વોહ બીચારા મર ગયા.

અરકાટ—(જખ્મોંકા નીશાન દીખલા કર) તુંમને તો દોનોહીકે મારનેકોહી કસર ન રખ્ખીથી. દેખો કે સાજખ્મ કારી લગાથા ખુદાકો મેરા જીંદા રખના મંજુર થા. વરના જીંદગીકી કોઈ ઉમેદ નથી.

મએં—યેહ તુમારી શરારતથી, કયું ઉસગરીબસેલડ મરે ? કીસને કહાથા.

અરકાટ—જહોરાં કે દીલ ફરેબ હુસ્નને ? હાં તો જવાબ દોકે અબકયા મરજીહય ? કયામેં ગુલામીમેં કુબુલ હુવા હું યા નહિ.

મએં—યેહ તો ફરમાઇએ અગર મએ મહોબતકા દમ નભરૂ ઓર સાફ જવાબ ન દું તો કયા હોગા ?

અરકાટ—જો આશમાન દીખલાય દેખના પડેગા. બઓર તુમ નાસ્તાકરલો? બખુબી અપના નફા નુકશાન સો-ચલો ? સાથહી જવાબ સોચતેવક્ત ઇસ અમરકા ખ્યાલ રહે કે મેરાબાપ એક કરોડપતી રહીશ હય.

મએં--રૂપેકો નફ્રતકી નીધાસે દેખતી હું.

અરકાટ--બલદેવ ! બલદેવ ! ખાના મંગાવ ? એક મુલા જીમ ચંદહી મીનીટમેં ખાનાં લે મઓ જુદ હુવા લેકીન યહાં તોરંજો અલમ ખાનેસે તબીયત ભરચુકીથી જીસને કભી ખુને જીગર ચખલીયાહો ભલા આ બે કવસરકો કબ નીધા ઉઠાકર દેખ શકતા હય. યુંહી બરાએ નામ ખાના ખાલીયા ઓર જવાબકે લીએ તૈયાર હોગઈ. ઉસવક્ત આફતાબ ખુનીઓં કીતરાંહ મગરેબ કે તરફ બેતરાસા દોડા ચલા જાતા થા. ઓર અપને જુલ્મકો પોશીદા રહેનીકીવજાસે મકતુલોકે ઉપર શબકી તારીક ચાદરડાલ ચુકાથા કેઇતનેમેં ઉસકે રકીબ માહે અનવરને સીયા ચાદર કરકરકે મકતુલોંકા મુલાહજા કરના શુરૂકરદીયા, આસમાનપર મહાતબ સીતારોંકી જરાર ફોજ લેકર તપકીસકરને લગા. ચારો તરફ કીરનોને કાતીલકી તલાશ કરદી. ઇધર અભી એક કાતીલકી સરજનસહો ભી ન ચુકીથી કે ભવાનીપુરકે ઉસ ખોફ નાક મકાનમેં જીસકા મુલાહજા મેરે નાજરીન અભીકરકે સહે મગએથે દુસરે કતલકી તૈયારીહોને લગી. મકાનકે સહેનમેં મહાતાબકી રોશની તનેતનહા મેરે ખ્યાલાતકી તરાંહ ફેલી હુઇથી એક ખુરસીપર મી. અરકાટ હાથમે તલવાર લીએ બેડા થા. ઓર દુસરી કુરસીપર મએ સર ઝુકાએ મુજરમ કીતરાંહ બેઠી મોતકા ઇન્તીજારકર રહીથી.

મહાતાબીરોશની મેરે ચહેરેપર બેકસી ઓર માયુસીકી તરાં-હછા રહીથી

અરકાટ—તું ખામોશ કયું હો રહી હય ? જવાબ દે ?

મએ—અગર મએ શાફ જવાબ દે દું તો કયા કરોગે ?

અરકાટ—વોહી જો ગુલચી ને ગુલો સે કીયા.

મએ--અગર સચ પુછતે હો. તો મેરા દીલ મેરે પાસ નહિ. મએ કીસીકો પેસ્તરહી દે ચુકી હું બખુદા અગર મેરે પાસ મેરા દીલ હોતા તો જુરૂર મએ તુમે દે દેતી. કભી ઉજર ન કરતી.

અરકાટ—મએ ઇસપર ઇસરાર નહિ કરતા. અગર તુમ અપના નાજુક દીલ મુજે દે નહિ શક્તી હોતો મેરા દીલ કબુલ કરો મએ બીલા મઆવજે દેતા હું,

મએ—યેહ કીસ તરાંહ હો શકતા હય. કયા મએ ફકીર હું કે દૂસરેકો દીલ દે ને કે લીએ મજબુર કરૂં. યા ડાકુ હું જો પરાયા માલ હજમ કર જાઉં.

અરકાટ--તો મેરા જાનહી લો ગી. મુજે કુસ્તએ નાજહી બનાવ, દેખો જહોરાં! મેરા દીલતડપ તડપકર તુમારે કદમો કાઓસાલે રહા હય. રહમ ઓર મહોબતકે સાઇલ કો અપને દરેદોલતસે ખાલી ન લોટને દો.

મએં—આહ ? મેરી કીસ્મત કે મએં દીલ એક સંગ દીલકોદે કર કર્કે અફસોસ મલ રહી હું. અરકાટ મએં હલ કીયા કરેતી હું કે મેરા દીલકીસીકી ગેસુએ ખમદારમેં ઈ-સતરાંહ જા ફસાહય કે અબ નીકલ નહીં સકતા.

અરકાટ—યું રૂખાઈસે જવાબ દો. કાસ કે આ-સમાનકો મેરી હાલતે જારપર રહમ આ જાયે ઓર વાહ મુજપર ટુટ પડે. મએંઅબ જીંદગીસે બેજારહું પ્યારી જહોરાં. તુમાંરી ભોલી ભોલી બાતે મેરે કાદલે ભોકો લુટ લીયાર રહેમ ! રહેમ ! રહેમ !

મએં—સાહબ ! મએ રહેમ કરનેવાલી કોન ખુદા આગે આવ મએં ઓર તુંમ દોનો મીલકર દુઆ માંગે. કે મહોબતકા નામો નીશાંતક જહાંસેં ઉઠ જાય.

અરકાટ ને નિહાયત પુરતીસે માયુસાના લહેજેસે યેહ કહેકર "જયસી કરની વહેસી ભરની" એક હાથ ત-લવારકા મેરી ઝુંકી હુઇ ગરદનપર મારા જીસ્સેકેમે લડખ-ડાતી હુઈ જમીનપર આગીરી આસમાનપર કમર યેહ દેખ કર ગભરાયા. સીતારોંને ઈધર ઉધર અડકના શુરૂકીયા મ-હાતાબકી આંખોસેં ખુનકે ફુઆરેનીકલ પડે ચહેરા ઈસ ખોફનાક સીનકો દેખકર માયુસ આશકકી તરાંહ જર્દ પડ ગયા. અફસોસ ! જહોરાંકા ખુન કે જીસને અકબરાબ દકી ખુશ ગવાર જમીનમેં પરવરસ પાઈ, જીસ્સે બાદ સબાને અ-

જીસે બાદ સમાને અપની ગોદમે ખીલાયાથા. જીસકે પ-સીના ગીરનેપર હજારો ખુન પાનીકી તરાંહ બહેજાનેકો તૈયાર થે. અબ કલકત્તેકી ગલીયોંપર બેકસીસે બેહુતા ફી-રતા હય. વોહી જીસે અપને હુશ્નો દૌલતપર ગુરૂરથા, અબ પાઉંમે રોલા જા રહા હય. જેબુન્નીસા, અજીજકી પ્યારી બ્હેન ઔર સીકંદરકી માશુકા બનનેકા દાવા કરને વાલીકી જાન કીસીકી હસરતોકી તરાંહ રૂકરૂક કર નીકલ રહી હય. વોહ નાજોસેં પલા હુવા જીસ્મખાક વ ખુન આ-લુદા જબાને હાલસે મહોબતકા અંજામ બતલા રહા હય. આસ્માનપર જબ કમરકે નાજુક દીલને ઇસ ઈબરત અંગ્રેજ નજારેકો દેખના ગવારા ન કીયા, તો ઝટ અબર કે છો-ટેસે ટુકડેકા નીકાબ લેકર મુંહપર ડાલ દીયા. ઔર જ-મીનસે આસમાન તક હસરતહી હસરત બરસને લગી. શબને કીસી મકતુલ કે ગમમે સીયા બાતમી લીબાશ પહેનલીયા. ઔર કાતીલકો પરદાપોશીકા મઓકા હાથ આયા. હવા દરિયાકી મોજોસે નાહી હઇ ખુંહ આલુદા જીસ્મકી મરહમ પટીકે લીએ આન મઓજુદ હુઈ. દીલ્હી હસરતે જહાંકી તહાં ખાનએ દીલમે બેકસી વ બેકરારીકો હમરાલે આહવ જારીમે મશરૂબ હુઈ. અય કાશકે સબા તુંહી આજ કામ આતી ? સીકંદરકે કાનમે ઈતનાહી કહે આતી કે વોહ મુદતસે તુજપર મરનેકો કહેતી થી, આજ તૈયાર હય, લેકીન કોન મુસીબતમે કામ આતા હય ? અફસોસ ?

પ્રકરણ ૭ મું.

દેખો ? જજબએ દીલ, ઇસે કહેતે હુએં.

શએર.

કભીતો ખીંચ લાએગી ઉનેહ ગોરે ગરીબાં તક,
કે મુદતસે હમારી ખાક દામનગીર ફીરતી હય.

ચારો તરફસે સુવાએ અલબેલે પનકે સાથ કીસી નાજનીનકી તરાંહ જીસકા જોબન અભી અભી ઉભારપર આયા હય, ફૈલરહી હય ! પરિંદે અપને આસીયાનોસે સુબાહકા જમાલ દેખતેહી બેકરારીકે સાથ નીકલી જા રહે હય, કે જીસતરાંહ એક આશકકે પહેલુંસે દીલ કીસી મહાલકાકો દેખતેહી બીચારેકો ચકમા દેકર ઉડા કરતા હય મુરગ શહેરી અપની માશુકાકી જાનકો ઉસકી સર્દ મહેરીપર ગલા ફાડ ફાડ કર બદદુઆએં દે રહા હય. બાદે સબા નાજસે ઇતરાઇ હુઇ મસ્તાનાવાર ગુલોંકે કાનમે કુચ્છ કુંકતી હુઇ ચલી જા રહી હય. જીસ્સેકે વોહ ચહેરે જીનપર અભી અભી મુરદની છાઈ હુઈથી. તરો તાજા બશીશ નજર આને લગે હુએં, ન મઆલુમ ઈસ તજરો બાકાર

માશુકને ઇન નએ દીલ લુભાને વાલોકો કયા પટ્ટી પડા રખી હય કે જીસ્સે અબ વોહ ખુલ ખુલોંકી હાલતે જાર-પર તમશખુરાના તઓરપર કહે કહા લગાકર ખુશ હો રહે હુએં, કલકત્તા કે રહેને વાલે અપને અપને કોઠેપર આફતાબ કે મુકાબીલ બએઠે ચાંનસે ચહેરોકો ઇસ ખો-ફસે મલમલકર ધો રહે હુએં કે મુબાદા ખ્યાલમે કોઇ દીલ જલા બોસા લેકર મુકદ્દસ રૂખસારો વ લબોંકો જુટા કર દીયા હો. ઈન ગોરી ગોરી સુરતો કો દેખ કર કે જી-સપર ધીમી ધીમી મઓસમે સરમાકી ધુપને નેચરલ પા-ઉડર મલા હય. આફતાબ ગએતરકે મારે તેજ હોતા જાતા હય. દીલદાર આંખ ઉઠાકરભી ઈસકી તરફ નહિ દેખતા હર શખ્સ અપને કામપર જાનેકે લીએ તૈયાર હો ગયા હય. લેકીન બાજ બાજ નાજ પરવરદા સીમેતન મેરી હુસરેતાંકી તરાંહ અભી તક ચાર પાઇયોંપર પડી મચલ રહી હયેં, આંખે થોડી દેરકેલીએ ખોલી હય. જીસકેનાજ બરદારોકી જાનમે જાન આ જાતી હય, લેકીન જબદો બારા અંગળાઇયાં લેકર ફીર આંખે બંધ કર લેતી હુએં તો હજારો દીલ ઈધરસે ઉધર આકર બોસા કીનારકી ઠએરા દેતે હુએં, જીસ્સેતંગ આકર મજબુરન વોહ બી-સ્તરસે ઉઠ કર અપની અલબેલી ચાલસે સબ દીલોંકો ચકનાચુર કર ડાલતી હુએં.

ઈસ કુદરતી નજારેને મુજેભી આલમે બેહોશીસે કીસીકે બખ્ત ખાબીદાકી તરાંહ જગા દીયા, આંખે ખોલતેહી આલમે હયરતમે ગરક હો ગઇ. ન વોહ ભવાની પુરવાલા મકાન હય, ન વોહ વહેશ્ત અંગેજ સુરત? બલ્કે એક આલીશાન સંગે સુરખકી ઈમારત હય, ઔર દો નવજવાન શખ્સ જીનકે ચહેરોસેં ઉમેદી ન ઉમેદી મીલી જુલી ટપક રહી થી. વોહ મેરે કંરીબ કુરસીયાં બીછાએ બેઠે હુવે હુએં. મએં એક નિહાયત નરમ બિસ્તરપર પડી હુઇ હું, યેહ આલમ દેખકર બીલા કીસી કીસમકે પસો પેસકે મએંને ખ્યાલ કર લીયાકે મએં મુલ્કે અદમમે આ ગઈ હું. યેહ દોનું મુનકર વનકીર હુએં! જબ કદરે ઓર હોશ આયા તો મુજે અપનિ ગરદનકી પુસ્તપર દરદ હોને લગા. જરા હાથ લગાયા તો હાથ ખુન આલુદા હો ગયા, મએંને આહિસ્તાસે ઉન શખ્સોસે જોકે મેરે કરીબ હી બએઠે થે દરિયાફ્ત કીયા.

મએં—કયું સાહબ? આપ કઓન હુએં? ઔર મએં કહાં હું, યેહ દુનિયા હય, યા મુલ્કે અદમ?

એક—નહિ, નહિ, ગભરાઇએ નહિ? ખુદાને આપકી જાન બચાલી, મએં એક મુસલમાન શખ્સ દખ્ખનકા રહેનેવાલા હું, મેરા નામ બશીર હય, ઔર યેહ મેરે એક દોસ્ત હય.

મઐં—મઐં કયું કર યહાં આઈ? યેહ કયા આપકા મકાન હય. લીલ્લાહ મુજે કુલ હાલ બતાદો ? મેરા દીલ ગભરાતા હય.

બશીર—મઐં, ફોજકા જમાદાર હું કલહી અપને મકાનસે રૂખસ્ત હોકે યહાં કલકત્તે આયાથા લેકીન જબ રીજમેન્ટમે અપના ચાર્જ લેને ગયા તો મઆલુમ હુવા કે અભી દો રોજ ઔરભી રજામે બાકી હઐં, દીલમે આયા કે લાવ દો રોજ કલકત્તેહીકી સએર કરૂં ! કલ રાતકો ઈસ દોસ્તકે સાથ અગનબોટપર સ્વાર હો દરિયાકી સએર કર રહાથા કે મહાતાબકી રોશનીમે પાનીસે તુમ્હારે હાથ બાહિર દીખલાઈ દીએ. મલ્લાહ લોગ કહેને લગે કે દેખો કોઈ ડુબ રહા હય ? મઐંને અગનબોટ વહીંપર ઠએરવા લીયા, ઔર ખુદ દરિયામે કુદકર તુમ્હે કીસ તીપર નીકાલ લાયા, અગનબોટકો કીનારે લેજાનેકે બાદ તુમકો શીફાખાનેમે લે આયા, ઔર દેખાકે તુમ્હારી ગરદનપર તલવારકા જખ્મ હય, ડાકટરને મરહમ પટ્ટીકી ? યેહ શુક્ર હય કે કાતીલને તલવાર માર કર તુમ્હે દરિયામે મુરદા સમજકર ડાલ દીયા. પાનીકી ખુનકીસે જખ્મસે ખુન ખુદહી ખુદ બંધ હો ગયા. ઔર ઇતિ ફાકમેં ભી ફઆરન મદદકો પહોંચ ગયા. નહિ તો એક દો મીનીટમે કામ તમામ હોજાતા !

મએં—(આબ દીદા હોકર) આહ ! કીસ્મત જ્હોંરાંકી ? ઇશ મહોબતને કયા કયા દીખલાયા, કીસ કીસકા મરહુમે મીન્નત બનવાયા ? મએં કીસ્સ કીસકે અહેસાન સરસે ઉતારૂંગી ? ઔર કયુંકર ?

બશીર—રોઇએ મત ! મએ કીસ કાબીલ હું ? કે કીસીપર અહેસાન કર શકું, યેહ સબ ખુદાવંદ તઆલાકે રહેમ વ કરમકા નતીજા હય. મએંને કીસી તરાંહકે મઆવજેકી ઉમેદપર અપની જાનખતરેમે ડાલકર નહિ બચાયા.

મએં—તો કયા ? ઉસ વકતસે આપ મેરે પાસહી મઓજુદ હુએં.

બશીર—જીહાં.

મએં—બહેતર હયકે આપ કુચ્છ દેર આરામ કર લેં ? મએં કીસી કદર બ નીસબત પેસ્તરકે અબ તંનદુરૂસ્ત હું.

બશીર—હાં ! કીસ સંગ દીલને આપકે કતલકા ઇરાદા કીયાથા ? ઓર આપ કોન હય ? પતા બતલાઇએ, તાકે આપકે વારસોંકો ઇતલા દી જાય !

મએં—મએં બેનામો નીશાં હું. મેરા ઇસ દુનિયામે કોઇ નહિ હય, કીસે ઇતલા કરૂં ?

બશીર—ખેર ! ડાકટરકો આને દો, ઉસ્સે હાલ દરિ-

યાફત કરકે જાઉંગા. ઓર મએં અભી જબ તકકે આપકી તબીયત તંનદુરૂસ્ત ન હોવે આપકો મજબુર નહિ કરતા કે આપ અપના મુસીબત આમેજ કીસ્સા બયાન કરે ?

મએં—આપકી બહોત મશકુર હું.

અભી હમ દોનો બાતેંહી કર રહેથે કે ઈતનેમે ડાકટર મએં અપને કંમ્પાઉંડરોકે આન મઓજુદ હુવા. મેરી ગરદનસે પટ્ટી ખોલી ઔર જખમ સાફ કરકે દવાઈ લગાઈ.

બશીર—ડાકટર સાહબ ? અબ જખમ કયસા હય

ડાકટર—જાનકા અંદેશા નહિ હય, અબ ગભરાનેકી કોઇ બાત નહિ હય.

બશીર—જો ખર્ચ હોગા મએં બખુશી બરદાસ્ત કરૂંગા ? ઔર આપકો ભી ખુશ કરદુંગા. હાં ! આપ જાનતે હુએં કે મએ તો મુલાજમત પેશા આદમી હું, એક ખાદમા મુકરર કરદીજીએ તો બહેતર હય. તનખા જો માંગેગી દે દી જાએગી.

ડાકટર—બહોત અચ્છા. કયા યેહ આપકી કોઇ રીસ્તેદાર હય ?

બશીર—અભી મએં ઇસ કીસમકે સવાલાતકા જવાબ દે નહિ સકતા. (સો રૂપેકા નોટ દેકર) લીજીએ,

યેહ આપકી મહેરબાની ઔર ખીદમત ગારીકા હક હુવા. તનદુરૂસ્ત હોજાનેપર ખુશ કરદુંગા.

ડાકટર—થેંકશ !

બશીર—કયા મએં અબ દો ચાર ઘંટેકે લીએ ઇધર ઉધર જા શકતા હું ?

ડાકટર—હાં, હાં, કોઈ ડર નહિ !

મએં—ડાકટર સાહબ, કયા મએં બચ જાઉંગી ?

ડાકટર—તો જખ્મહી કઓનસા ભારી હય !

મએં—શુક્ર હય ખુદાએ જુલજુલાલ કા ! કે ઉસને એક મજલુમ મહોબત

અભી મએં જુમલા પુરાન કરને પાઇથી કે આંશુ કીસી ખુશ કીસમત આશકકી ઉમદોકી તરાંહ આંખમેસે નીકલને લગે.

ડાકટર—મી, સીકંદર ? યેહં કેસ તુમ્હારે સુપરદ કીયા જાતા હય.

સીકંદર—બહેતર હય, લેકીન મએં જનાના મરી જો કો અપને જીમ્મે લેના પસંદ નહિ કરતા. આપકે હુકમકી તામીલ કરનેમે તો કોઇ ઉજર નહિ હય. મગર મુનાસીબ સમજેં તો ઔર કીસી તાલેબે ઇલ્મદો સોંપો તો બહેતર ?

ડાકટર—નહિ ? હમનેં ખુદ સોચ સમજકર હુકમ

દીયા હય, યેહ ઔરત ખ્યાલસે મગરબકી રહેને વાલી માલુમ હોતી હય, કયું કે ફસી ઉર્દુ જબાન બોલતી હય, ઇસી લીએ બંગાલીયોકો જબાન સમજને મે દીક્કત પેશ આઇગી. ઔર તુમ ઉસકે હમ વતનહી હો ?

સીકંદર—જયસા ઇરશાદ હો ?

ડાકટર ઔર ઉસકે કંમ્પાઉડરકી ગુફતગો સુનકર મેરે કાન ખડે હો ગએ બગઔર ઉસ તાલેબે ઇલ્મકી તરફ જીસે ડાકટરને સીકંદરકે નામસે મુખાતીફ કીયા થા જબ દેખા તો મેરા દીલ ધડકને લગા. હાથ પાઉં ફુલ ગએ, ઔર બદ કીસ્મતીસે જખ્મકે ટાંકે ટુટ ગએ ઔર ખુન જોશ કરકર બહેને લગા. ડાકટરને ફઓરન ખુન બંદ કરનેકી તરકીબકી. આખીર ખુન બંધ હો ગયા. લેકીન જ્યાદા મીકદારસે નીકલ જાનેસે મએં બેહોશ હો ગઈ. ઔર મુજેહ માલુમ તક ન હુવા કે કબ વોહ લોગ મેરે પાસસે ચલે ગએ. જબ મુજે હોશ આયા તો એક ખાદમાકો બેઠે હુવે પાયા. ઇસ વક્ત આફતાબકા ચહેરા થકાનો માયુસીકી વજાસે જર્દ પડ ચુકા થા. ઇતનેમે ગર્દ વ ગુબાર કે ઉડતે હુવે જરરાર જીંનપર કે સુનેરી સબાએં પડ રહીથી મેરી ઉમીદુંકી તરાંહ ઉડતે રહે થે. પરિંદે જો કે ધુપકી વજાસે તમામ દીન ચોંચ બંધ કીએ બેઠે રહેથે અબ ખુશી ખુશી શામકી ઉમેદમે અટખેલીયાં

કર રહેથે. શાયકે જલ્દ આનેકી ઉમેદમેં આશકો કે શઓક બડ રહે થે.

" હજરત બશીર કહાં ગએ ? "

આદમા—અભી અભી ઉઠકર બાજાર ગએ હુએં, કલસે ઉનકે પેટમે દાના તક નહિ ગયા મએને મજબુરન સમજાકે ભેજા હય, વોહ જાતેહી ન થે ?

મએં—કયાં, યેહ મેડીકલ કાલેજ હય ?

આદમા—જી હાં.

મએં—જબ સુબાહ ડાકટર સાહબ આયેથે જબ તુમ મઓજુદથી યા નહિ ?

આદમા—જબ આપ બેહોશ હો ગઈ તબ મએં આઈથી.

મએં—તુમ્હારા નામ કયા ?

આદમા—જહુરન.

મએં—તો, હાં ! જહુરન જીસ તાલેબે ઇલ્મકી સુપરદ મેરી ખબરદારી ડાકટર સાહબને કી હય તુમ જાનતી હો ? કે વોહ કઓન હય ?

જહુરન—હુજુર મુજકો તો માલુમ નહિ કે કીસકે સુપરદ આપકો કીયા હય. અગર નામ બતાવતો શાયદ કુચ્છ પતા હું.

મએં—કુચ્છ અયસાહી નામ ડાકટર સાહબને લીયા

થા, મએ ભુલ ગઈ, હાં ! દેખો જબાનપર આતે આતે રહે જાતા હય, હાં, હાં, મી. સીકંદર કયું હય કોઇ તાલબે ઇલ્મ ઇસનામ કા ?

જહુરન—જી હાં ! જહાંતક મેરા ખ્યાલ હય એક લડકા હય તો સહી લીજીએ ? (ઉંગલીસે ઇસારા કરકે) વોહ આહી ગએ !

મએં—અચ્છા ઇતના કામ ઔર કરોકે બાજારસે જાકર હજરત બશીરકો બુલા લાવ ?

જહુરન—ન માલુમ વોહ કહાં હોંગે. ભલા કલકત્તા શહેર ઔર બજારમે હજરત બશીર મીલ જાએંગે ?

મએં—તુમ જાવતો સહી.

જહુરન—મુજે કયા ! મએ જાતી હું. (મુશ કુરાકર) સાફહી કયું નહિ ફરમાદીયા કે હમને અપને....

જહુરન તો ઇતનાહી કહે કર મુશકુરાતી હુઇ ચલી ગઇ લેકીનથી હસ મુખ ઔર દીલચલી તાડતો ગઈ કે જુરૂર દાલમે કુચ્છ કાલા હય. ગો ઉમરમે મુજસે કુચ્છ જયાદા નથી. લેકીન તજરબેકાર બહોત માલુમ હોતી થી. જહુરનને કમરેસે બાહેર કદમ રખ્ખા થા કે વોહી તાલેબે ઇલ્મ સીકંદર મેરે કમરેમે દાખીલ હુવા. સુરત દેખતેહી મએં પહેચાન ગઈ કે યેહ વોહી શફાક હય. જીસને મેરી જીંદગી ખાકમે મીલાઈ, લેકીન ફીર તઆજ્જુબ કરને

લગી કે વોહ ! યહાં કયું કર આયા ? ઇતની કશીશ દીલમે કહાં કે અકબરાબાદસે કલકત્તે ઇસિ સંગ દીલકો ખીંચ લાય ? મએં ઇસ ખ્યાલમે ઉઠકર ચાર પાઈ પર બએઠ ગઇ બજુજ દેખાતો વોહ દીલમે ચીવટીયાં લેને વાલી સુરતથી યેહ દેખકર બે ઇખતીયાર મેરી આંખુસે આંશુ નીકલ પડે. હાથોંસે ચહેરા ઢાંક લીયા, ઔર જાર જાર રોને લગી લયકીન બીમારી કી વ જેસે મેરી શીકલ વ શબાહતમે ઇસ કદર ફેરક આ ગયા થા કે સીકંદર મુજે એકાએક પહેચાન ન સકા. આખીરસ મએંને દીલ મજ-બુત કરકે દરિયાફ્ત કીયા.

મએં—કયું સાહબ, આપકાં ઇસ્મ શરીફ ?

સીકંદર—મુજકો આગા સીકંદર કહેતે હએં. લય-કીન યેહ સવાલ આપને કયું કીયા ?

મએં—આપ અકબરા બાદકેં રહેને વાલેં હએં ?

સીકંદર—(તઅજ્જુબમે) આપકો યેહ કીસ તરાંહ માલુમ હુવા ? (ગઓરસે મુજે દેખકર) મએં અગર ગલતી નહિ કરતા હું તો મએંને આપકો અકબરાબદમે દેખા હય.

મએં—અબ આપ મુજકે પહેચાનતે નહિ ! મેરી જીંદગી તબાહ કરકે મુજે ખાકમેં મીલાકર ભુલે જાતે હો ?

ઇતના સુનતેહી જોશે મહોબતસે સીકંદર એકાએક

મુજસે લીપટ ગયા ઔર જાર જાર રોને લગા.

સીકંદર--હાં ? મએં ખુદા કે રૂબરૂ કીસ મુંહસે જાઉંગા ! મએંને બડા ગુન્હા કીયા હય, પ્યારી જહોરાં મુજે માફ કર દે ? દર હકીકતમે મએં તેરા કુસુરવાર હું. લીલ્લાહ મુજે બખ્શ દે ?

મએં--રોવ નહિ ? જો કીસ્મતમે લીખ્ખા થા સો પુરાં હુવા.

શએર.

શીકવા ન યારસે ન શીકાયત રકીબસે;
જો કુચ્છ હુવા ખુદાસે યા હમારે નસીબસે.

અબ મુજે ગુજીસ્તા વાકીયાતકા જરાભી ખ્યાલ નહિ. મેરી કુલ મુસીબત્તં ખુશીમે તબદીલ હો ગઈ હય ! શુક્ર હય ઉસ પરવર દીગારકા કે આખીરસ મએંને અપને પ્યારેકો મંજીલે મહોબતમે સાબીત કદમ પાયા.

સીકંદર--અફસોસ, સદ. અફસોસ ! કે મએં એક નેક ખાતુનકી ઇજ્જત બીગાડનેકા બાએસ હુવા. યેહ સદમા મુજે હલાક ન કરેગા તો કયા કર દેગા ! પ્યારી જહોરાં મુજે માલુમ નથા કે મેરી મહોબત તુમારે દીલમે ઇસિ કદર અસર કર ગઇથી. કે તુમને વાલીદેન તકકો મેરી ખાતીર છોડ દીયા. **કાશકે મહોબત બદબખ્ત ઇસ જહાંનમે પેદાહી ન હુઇ હોતી ?**

મએં—પસ અબ ગીરીયા બઝારીસે દરગુજરો ? વર દેખો મેરા દીલ બેકરારીસે બેઠા જાતા હય. લીલ્લાહ અબ ખામોશ હો જાવ ? પ્યારે, ઈસમે તુમારા જરાબી કુસુર નહિ હય. યેહ સબ તકદીરકે ખેલ ઔર મહોબતકે કરશમે હયં

સીકંદર—(મેરા જખ્મ દેખકર) યેહ તલવાર, કીસ મુજીને તુમ્હે મારા હય જલ્દ બતાવ મએં ઉસકા ખુન પી જાઉંગા ?

મએં—અભી ઈન સવાલાતકે જવાબ દેનેકા વકત નહિ હય. ફેર કીસી મઓકેપર અપની મુસીબતકા હાલ બયાન કરૂંગી ?

સીકંદર—તો અબ મેરે ગરીબ ખાનેપર તશરીફ લે ચલો ? વહીં ડાકટરકો બુલા લીયા કરેંગે ?

મએં—જયસી રાય હો ! લેકીન બશીરકો આજાનેદો. ઈસસે રૂખસ્ત હોકર ચલુંગી. કયું કે દર હકીકત મેરી જાન બચાનેમે કોશીશ કરનેવાલા મેરા મહોસીન વોહી હય.

સીકંદર—(મેરા હાથ પકડ કર) લાવ, મુદતોકે બાદ મએ ઈન પ્યારે પ્યારે નાઝુક હાથકો બોસા દું ?

યેહ કહેકર સીકંદરને મેરે હાથ વ પેશાનીકો બોસા દીયા. ઔર ફીર જાર જાર રોને લગા.

મએ—હુએ ! યેહ તુમ્હે કયા હો ગયા હય કોઈ દેખલેગા તો મુફતમે બદનામ હોજાવગે ? સબ્ર કરો ? સબ્ર કરો ?

સીકંદર—તો ચલો, મકાનપર ચલે ? મેરા દીલ ચવ તરફસે બએઠા જાતા હય. પ્યારી મએ તુમ્હે મીલ ગયા ? મુજે યકીન ન થા કે જીંદગી ભરભી મુલાકાત નશીબ હોગી. તુમસે સબ હાથ ધો બેઠે થે. અબ કોઈ ઉમેદ કીસીકો નહિ થી.

મએ—જહુરનકો બાજારમે મી. બશીરકો બુલાને કે લીયે ભેજા હય વોહ આ જાવે તો ચલેંગે. ?

સીકંદર—(મહોબતસે મુજે ગલે લગા કર) આહ ! જહોરાં તુમ્હારે નાજુક દીલને કયું કર યેહ મુસીબતેં બરદાશકી હોં ગી. ?

મએ—વોહ દેખો, જહુરન બશીરકો હમરા લીએ આ રહી હય ?

સીકંદર—કયા, ઈનકા નામ બશીર હય ?

મએ—જીહાં, મુજહે દરિયાસે ઈનોનેહી ડુબતે કો નીકાલાથા.

બશીર—(કમરેમે દાખીલ હો કર) કયું સાહબ ! કયસા મીજાજ હય ?

મએ—આપકી ઈનાયતસે મએ બહોત અચ્છી હું.

સીકંદર—જનાબ, મઐં આપકા મશકુર હું અગર ખુદાને મુજે કીસી લાએક કીયા તો ઈસ નેકીકા બદલા જુરૂર દુંગા ?

બશીર—આપકે સાથ મઐંને કયા સુલુક કીયા હય ?

સીકંદર—આપને મેરી...............કો મરતેસે બચા લીયા. ખુદા આપકા ઇકબાલ બુલંદ કરે કે આપને એક શરીફજાદીકી અયસે વકતમે મદદ કી.

બશીર—કયા ? યેહ આપકે કોઇ રીસ્તેદાર હુએં ?

સીકંદર—મેરા ઇનસે અયસા રીસ્તા હય કે જો તાજીંદગી ટુટ નહિ સકતા અબ અગર આપ ઈજાજત દેં તો ઈનકો મકાનપર લે જાઉં ? ઐાર જો કુચ્છ આપકા ખરચ હુવા હય બતલા દએ, તાકે મઐં અદા કરદું.

બશીર—તોબા, તોબા, કયસી બાતે આપ કરતે હુએં ! કયા મઐંને ઇનકે લીએ ખરચભી કીયા તો ઇસી લીયેકે કોઇ અદા કર દેગા ?

સીંકદર—નહિ ! નહિ ! ખુદાકે લીએ, અબ જબ કે ઈતીફાકન હમ દોનો મીલ ગયે હુએં તો આપકો ખરચ લેનેમે કોઈ ઉજર ન હોના ચાહીયે.

બશીર—મઐં એક કોડી તક ન લુંગા. (હાથ મીલા કર) આજસે અમારી દોસ્તીકા સીલ સીલા મુસ્તકીમ હો ગયા હય. ખુદા કાંઇમ રખખે. જબ જુરૂરત હોતો

ફ્ઓરન યાદ ફરમાના, મએં ઇન્શાં અલ્લા કભી કભી જુરૂર મીલા કરૂંગા ?

મુએં—(આબ દીદા હો કર) મેરે પ્યારે મહોસીન ? મએં તહે દીલસે આપકા શુક્રીયા અદા કરતી હું. ઔર મેરી ખબર કો જુરૂર આવગે અયસી ઉમીદ રખતી હું ?

બશીર—પસ તુમ્હારો મહોબત વ શરાફત મેરી તુમ્હારી કોશીશોકા સીલા હય મએં બહોત ખુશ હું કે એક શરીફ ખાતુનકી જીંદગીકા બચાને વાલા ખુદાને મુજે મુકરર કીયા. જહોરાં ? મએં આજસે તુમ્હે અપની હમ-સીરા ખ્યાલ કરૂંગા ? દેખો બીલા તકલ્લુફ અપને ભાઇસે જીસ કીસમકી જુરૂરત હો કહે દેના, જબ તક કલકત્તે મે હું જુરૂર દુસરે તીસરે આકર મીલ જાયા કરૂંગા. અચ્છા મએં ગાડી લાતા હું ઓર ખુશીસે રૂખસત કરતા હું.

સીકંદર—જલ્દ તશરીફ લાઇયે ?

મએં—જહુરન, તું મેરે હમરા ચલને પર રઝા-મંદ હય ?

જહુરન—મએં બીલા તકલ્લુફ અભી હમરા ચલને પર રાજી હું, હાં ! આપ મુજહે ન છોડેંગે ?

સીકંદર—નહિ, નહિ, હમ તુજકો અપને હમરા લે જાએંગે ? તુજકો રૂખસ્ત ન કરેંગે.

કુચ્છ દેરતક હમ તીનો આપસમે ગુફતગો કરતે રહે, ઈતનેમે બશીર એક ગાડી કીરાએકી લેઆએ, સીકંદરને અપને ઉસ્તાદસે એક રોજકી રૂખસત લેલી.

બીશર—આવ, મ્હેન જ્હોરાં એક મરતએ મુજસે બગલ ગીર હોલો? (ગલે લગા કર) અચ્છા ખુદા તુમ્હે સલામત રખ્ખે, બસ રોવ મત ? ગાડીમે બેઠ જાવ, કહો તો મકાન તક તુમ્હારે સાથ ચલું.

સીકંદર—આપ કયું, નાહક તકલીફ ઉઠાતે હુએં, દો તીન રોજ આપકો તકલીફમે ગુજર ગયે હુએં, આપ દોલતખાને પર તશરીફ લે જાઈએ ? મએં ખુદાને ચાહાતો કલ આપસે મીલુંગા, ઉસ વક્ત અપના મકાન ભી દીખલાએ દુંગા.

જહુરન ઓર મએં ગાડીમે સ્વાર હો ગએ, બશીર જબતક ગાડી નજરોસે ગાએબ હુઈ વહાં તક બરાબર દેખતા રહા. થોડી દેરમે હમ મીરજાંપુર પહોંચ ગએં. એક છોટેસે પુર તકલ્લુફ મકાનમે જોકે કીરાએપર સીકંદરને રખા થા દાખીલ હુવે. મામાકો ખાના વગેરા તૈયાર કરને કો કહા ઓર સીકંદર વ મએં ઈલાહેદા કમરેમે જા બએઠે.

સીકંદર—તુમ મકાનસે નીકલકર કહાં પહોંચીથી ?

મએં—હેં ? તુમ યહાં કલકત્તે કયસે આય ?

પહેલે મેરે સવાલાતકા જવાબ દે લો બાદ જાં મુજે કોઈ સવાલ કરના ?

સીકંદર—મએં, મેંડીકલ કાલેજમે વાલીદેનકી સલાહસે દાખીલ હો ગયા હું. મુજે તો હમ વ ગુમાનહી થાકે તુમ કલકત્તેમે આન પહોંચોગી ?

મએં—હમારે ઘરકા કયા હાલ હય, સબ ખુશ વ ખુરરમ હુએં.

સીકંદર—(માયુસાના લહેજેસે.) કયા બતલાઉં ! અફસોસ હય કે એક આલે દરજેકા ખાંનદાન તબાહ હો ગયા. જીસ રોજ તુમ ગાએબ હુઈ શહેરમે સોર મચ ગયા, કીસીને કુચ્છ કહા ? કીસીને કુચ્છ કહા ! તુમ્હારે વાલીદ સાહબ મારે શરમકે ઉસ રોજસે કભી મકાનસે બાજારતક નહિ ગએ. ખાન બહાદર વહીયોદ્દીનને ઈજ્જત હત્તક ઓર હરજાહોનેકી બાબત એક લાખ તેરા હજારકી નાલીસ દાએર કરદી, કોઈ મામુલી આદમી હોતા તો ઓર બાતથી, સેંકડો રૂપૈયા ખરચ કરકે ડીગ્રી લેલી. તુમ્હારે કુલ મકાનાત વજાએદાત ફરોખ હો ગઈ. શરમ કે મારે તુમ્હારે વાલીદને શહેર છોડ દીયા ઓર ઈલાહબાદમે કુંટુંબકે સાથ ચલે ગયે. તીજારતકા સીલ સીલા બંધ હો ગયા બાદ હુ. માલુમ નહિ કે કયા હાલ હુવા યા કયા નહિ ! કીસ્તરાંહ અવકાત બસર કરતે હુએં.

સીકંદરકી જબાની યેહ સુનકર મેરે રૂવાટે ખડે હો ગએ, ઈશ્ક વ મહોબતકો દીલહી દીલમે કોસને લગી, અયસા સદમા મુજે જીંદગી ભરમેં કભી ન હુવા થા. જો ઘર તબાહ હો જાનેસે હુવા ? જેબુન્નીસાંકા રહે રહેકર ખ્યાલ આને લગા. ઇનકી જુદાઈ ઇસ વક્ત મુજે સતાને લગી, એક કલમાભી મુંહસે ન નીકલ સકા. આંખુસે આંશુ જારી હો ગએ. મએં અપને કરતુતો પર નિહાયત પશેમાન હોને લગી. ક્યું કે તમામ ઘરકી બરબાદીકા અગર કોઈ બાઇસ થા તો મએંહી બદનસીબથી યેહ ગુન્હાએ અજીમ મેરેહી સરપડા કાસ કે મએં પેદાહીન હુઈ હોતી.

મએં—અજીજ તો ઇલાહાબાદમે હી હય ?

સીકંદર—ગાલેબન, વહીં હોગા. લેકીન મએં ઠીક નહિ કહે સકતા.

મએં—સીકંદર ! યેહ સબ તુમ્હારી બદોલત હોને પાયા ? કાસ કે તુમ્હારા દીલ ઉસી વક્ત પીગલ જાતા, ઓર મહોતબકા અસર તુમ્હે ઇલતીજા મેરી કુબુલ કરને પર મજબુર કર દેતા. લેકીન અબ ક્યા હો સક્તા હય.

સીકંદર—ભલા મુજહે ક્યા મઆલુમ થા ? હાં, તુમ્હારે ઘરસે નીકલ જાને કે બાદ આગરેમે એક દીન

રહેના મેરે લીએ દુસવાર હો ગયા, હર વખ્ત તુમ્હારી પ્યારી, પ્યારી સુરત આંખુ કે સામને રહેને લગી. આખીરસ માયુસ હો ગયા. ઔર જીંદગી બદતર માલુમ હોને લગી.

મએં—

અય ઇશ્ક તુને લાખોં શખ્સોકો ખાકે છોડા,
જીસ ઘરસે સર ઉઠાયા ઉસકો ગીરાકે છોડા.

પ્રકરણ ૮ મું.

કયું જી દુનિયામેં કયા ઇસકોહી વફા કહેતે હુએં,
જીનહિ અહેલે જહાં ઇસકો દગા કહેતે હુએં.

"સોદા હય જો દીલ દે કે ખરીદારસે ઉલઝે ?"

તમામ દીન સીકંદરસે ગુફતગો મેહી ગુજર ગયા, જબ અગલે રોજ સીકંદર મેડીકલ કાલેજકો ચલા ગયા તો મએં એક કીતાબ દેખને લગી. તાકે તબીઅત બહાલ હો ? અપને મહેબુબસે મીલનેકી ખુશીમે બીમારીકા જરાભી ખ્યાલ ન આયા, અભી નવભી ન બજેથે કે કયા દેખતી હું કે વોહી સુરંધર બાબુ મએ દો કોન્સ્ટેબલોકે દરવાજે પર ખડા હય, ઉસકો દેખતેહી અવસાન ખફત હો ગયે, કે યેહ બલાએ નાગહાની કહાંસે આ ગઇ ?

સુરંધર—(મુજસે મુખાતીફ હોકર) કયા ? મીસ જહોરાં, તુમ્હારા નામ હય ?

મએં—હાં,

સુરંધર—સીકંદર તુમ્હે ભગા લાયા હય ?

મએં—નહિ, મએં ખુદહી ઈસિકે પાસ આઇ હું. વોહ મેરા રીસ્તેદાર હય.

સુરંધર—કપતાન ગાર્ડને તુમ્હારે નામ વારંટ જારી કરાયા હય, જીસકી તામીલકે લીએ મએં યહાં આયા હું.

મએં—મેરે નામ વારંટ જારી કરાયા હય ? કયા મએં ખુની હું યા ડાકું ?

સુરંધર—ઇન સવાલાતકા જવાબ ગાર્ડ ખુદ અદાલતમે દેલેગા. જુરમ યેહ હય કે તુમ દશ હજારકે નોટ લેકર ચલી આઈ હો.

મએં—કયસે નોટ ? ઓર કીસકે નોટ ?

સુરંધર—મએં પહેલેહી કહે ચુકા હું કે મેરા કામ તુમ્હારે સાથ તશકીસ કરનેકા નહિ હય, મેરા કામ યેહ હય કે મએં તુમકો ગીરફતાર કરકે અદાલતમે પેશ કરદું. ફીર તુમ અદાલતમે સવાલ કરના કે નોટ કયસે થે ઓર કીસકે થે.

મએં—(આબ દીદા હોકર) તો કયા ? અભી લે ચલોગે ?

સુરધર—બેશક, મુજરીમ કો ફુસર હોનેકા મઓકા હમ નહિ દે શકતે.

મએં—જહુરન, જાકર સીકંદર કો તો બુલા લા?

સુરંધર—સીકંદરકો ખુદ અદાલતને તલબ કીયા હય. મઆલુમ હોતા હય કે તુમ દોનોકો કએદ કરનેકા હુકુમ નીકલા હય. સીકંદર ભી ગીરફતાર હો ચુકા હય.

મએં—કયા અંધેર હય કે, બીના જુરમ એક ઓરત કો જબરદસ્તી અદાલતમે લીએ જાતે હુએં.

સુરંધર—અચ્છા, ચલો? ચલો? અબ બહોતસી બાતેં ન બનાવ? આખીર હમભી પોલીશમે મુલાજમત કરતે હુએં અગર તુમ્હારે જયસી ઓરત કે દામમે આ ગએ તો અચ્છી નોકરી કરી, દેખો અદાલતકા મંછા ઇસ વારંટસે યેહ હય કે તુમ્હારી મુશ્કે બાંધ કર તુમ્હે લે જાયા જાય. લેકીન સીર્ફ યેહ મુરવ્વત હય કે મએં કાનુનકે ખીલાફ તુમ્હે ગાડીમે લે જાનેકો તૈયાર હું.

મએં—(કાંપતી હુઈ) તો કયા? સચમુચ તુમ સીકંદરસે મીલને તકકી ભી મઓલત ન દોગે?

સુરંધર—આપકી બહેતરી ઇસીમે હય કે સીધી તરાંહ ગાડીમે સવાર હો જાવ?

મએં—અચ્છા, જો કીસમતમે લીખા હય, ચલો

ચલતી હું લેકીન મેરી આરજુ હય કે એક મરતબા ઔર સીકંદરસેં મીલ લું.

સુરંધર—અય હય? કયા કહીં ફાંસી પર ચડને લગી હો.

જહુરન-હાં, હાં ચલી જાવ? જબ સીકંદર આયગા વહીં ભેજ દુંગી?

સુરંધર--કયા, તુમ ખુદ બચના ચહાતી હો, તુમે ભી હમરા ચલના પડેગા. કયું કે જુરમમે શરીક હો?

જહુરન—અય હુજુર યેહ કયા. મએં દો દીન હુવે કે ઇનકે પાસ આઈ હું. ભલા જુરમ મે શરીક કયું કર હો શકતી હું?

સુરંધર--બકો મત? તુમ્હેભી ચલના પડેગા?

જહુરન—(કાંપતી હુઇ) યા અલ્લાહ! ઘઉં કે સાથ ઘુનભી પીસતા હય, અચ્છી નોકરી કી?

સુરંધર—(એક કોન્સટેબલસે) અચ્છા ગાડી આગે લાવ? ઔર અંદર દોનો મુજરીમોકો સ્વાર કરા દો? ઔર એક શખ્સ તુમ મેસે સીકંદરકો લેનેકો જાવ? કીસી કદરકી રિયાયત ન હોને પાય?

ગાડી દરવાજે પર આ ગઈ ઔર મએ જહુરન કે સાથ રોતેં હુવે સવાર હો ગઈ. સુરંધર મએ કોન્સટેબ-લો કે ગાડીબાન કે પાસ બેઠ ગયા. ઔર ઘોડે મેરે

દીલકી તરાંહ બેકરારીસે તડપતે હુવે આનકી આનમે સીયા લવા રેલવે ઈસ્ટેશન પર આન પહોચે. સુરંધરને ચાર ટીકીટ ઈનટર કલાસ કે લીયે. રેલવે ગાડી છુટનેકો હીથી કે જલ્દીસે હમ ચારોં સ્વાર હો ગએ. રાસ્તેમે ખોફકે મારે મએં ઓર જહુરન ખામોશ બેઠી રહી. જબ ગાડી અવ્વલ ઇસ્ટેશન પર પહોંચી તો સુરંધરને હમે ઉતાર લીયા કે યહીં કે મેજીસ્ટ્રેટ કે રૂબરૂ તુમ્હારા મુકદમા પેશ હોગા? ઈસ્ટેશન સે ચલકર પાસ હી આબાદીમે સુરંધર હમે લે ગયા. ઓર એક છોટેસે મકાનમે જાકર હમેં ઉતાર દીયા.

મએં—આપ તો હમે અદાલતમે લે જાને કે લીએ લાય હુએં?

સુરંધર—કલ મુકદમા પેશ હોગા. કાનુનકા તો મંશા યેહ હય કે મુકદમા શુરૂ હોને તક તુમકો હવાલાતમે રખા જાય. લેકીન તુમ ચાહો તો મેરે મકાનપર ભી કલ તક રહે શકતી હો?

મએં—જબ કીસ્મતને મુજરીમહી બના દીયા તો ફીર હવાલાત ઓર મકાન બરાબર હય, લેકીન મેરે હવાલાતમે બંદ કીએ જાનેસે કયા, આસમાન જાલીમો પર ફુટ ન પડેગા? કયા જમીન તુમ લોગોકો નીગલ ન જાએગી? હુએં, જહોરાંકો હવાલાતમે રખખે જાનેકા હુકુમ હો?

સુરંધર—મએં તુમ્હારે હકમે બહેતરી ચહાતા હું.

અફસોસ ? સદ હજાર અફસોસ ? ઈસ વક્ત મેરી માદરકી હસરતેં મેરી હાલતે જારકો દેખ રહીં હએં. મહોબત વ બેકસી તક મેરે સરપર ખડી જાર જાર રો રહી હય. સીકંદર ! સીકંદર ! કયા તુમ્હે મઆલુમ હમ કે તુમ્હારી પ્યારી જહોરાં કો હવાલાતમે રખ્ખે જાનેકા હુકુમ મીલ ચુકા હય. કયા તુમ્હારે દીલપર વહેશ્ત અંગેજ ખબરને કોઇ અસર કીયા ? અય ઈશ્ક તેરી નયરંગીયાં દેખલી. તે રૈકીરસમાત દેખનેકી જહોરાંકો તાબ નહિ હય. રહમ કર રહમ ? અય અસીરાને મહોબત જુલ્મ સીતમ રવાં રખનેવાલો તુમ્હારે દીલોજીગર ખુદા કરે આંતિશે મહોબતસે જલ જાએં ? તુમભી કીસી દીન ઇશ્ક કે હાથોં મેરી તરાંહ રૂસવા વ ખ્વાર હોતે ફીરો ? બસ મેરી યેહી દુઆ હય.

જહુરન— અય બેગમ ? યેહ કયા ગજબ કર રહી હય ? યેહ વક્ત આજીજ વ ઈન કસારીકા હય, નકે કોસનેકા હય ? (સુરંધરસે) હાં, હાં, દારોગા સાહબ આપકી આસ ઔલાદકો ખુદા ઇસકા નેક સમરા દે, હમે બહેરે ખુદા હવાલાતમે ન લે જાવ ? યહીં રખ્ખો.

મઅં—જહુરન, તુમ ડરતી કયું હો ? કોઇ સુલીતો ચડાએ નહિ દેતા ?

જહુરન—બી સાહબા, શરીફોંકે લીએ તો જેલ-

ખાના ગોરસે બડકર હય. તુમ ચલી જાવ? લેકીન મએં તો મરજાઉંગી પર હવાલાતમે ન જાઉંગી.

મએં—અચ્છા સાહબ! મુજે તો હવાલાત હી ઇસ મકાનસે ભલી માલુમ હોતી હય. બરાએ ઈનાયત મુજે લે ચલીએ?

સુરંધર—મક્કાર? હમ તો નરમી કરતે હએં, આૈર તું અપની ચાલાકીયોસે બાજ નહિ આતી?

ચોરી ઔર સીના જોરી.

મએં—અગર મએં મક્કાર હું, તો અય ખુદા મુજે ઈસી વકત જહાંસે ઉઠાલે? તેરી પાક દુનિયામે મક્કારોંકા કયા કામ! (રોતી હુઇ) હાય, કયા ઈસી બે ઇજ્જતીકે લીએ મએં પએદા હુઇથી.

શએર

યેહ ખુશ ખુદે અગર માદર જાદે,
બજાએ શીર મારા જહેર દાદે.

સુરંધર—દેખો જહુરન! રોરો કર ડરાતી હય?

જહુરન—જી હાં. મએં તો કહેતી હું માનજા, માનજા, લેકીન એક નહિ સુનતી. અબ, લીલ્લાહ હમે કલતક યહીં રહેને દો?

સુરંધર—ખએર! અબ કલતક યહીં રહેને દીયા.

જહુરન—હુજુરકી જાનો માલકો દુઆ દેગેં.

મએ--(તીવરી બદલકર) જહુરન ખામોશ હો જાય, કયા હમ કોઈ ફકીર હુએ જોઅયસે કલમાત જબાનસે નીકાલતી હય. (સુરંધરસે) નહિ સાહબ ! ઈસકી બાતોં પર ન જાઇએ ? આપકી મરજીકે મઆફીક હવાલાતમેં લે ચલીએ ?

સુરંધર—(આહીસ્તા કાનમે) ઇતની સંગદીલ ઔર અબભી વોહી ગરૂર.

મએ—આપ યેહ બાતેં કીસી ઔરકો સુનાઇએ ? મએં રજીલ નહિ હું, બાજારી નહિ હું, જો આપકે દમમે આ જાઉં.

સુરંધર--અચ્છા તો કલ માલુમ હો જાએગા ? કે તુમ કઔન હો.

મએ--આપ બુરા ન માનીએગા ! આપકે જાતવાર મુજે ઇસી સલુકપર મજબુર કર રહે 'હુએ'.

સુરંધર--અબ મતલબકી બાત કહો ? મેરે ગરીબ ખાનેપર રહેનેકા ઇરાદા હય યા હવાલાતમે ?

મએ--જહાં આપકી મરજી હો રખીયે.

સુરંધર--મેરી રાયમે યહીં રહેના બહેતર હય !

મએ--યહાં રહેનેમે કોઈ ઉજર નહિ, લેકીન શરત યેહ હય કે ઈસ મકાનમે સીવાય મેરે કોઇ આર ન આય ?

સુરંધર--બજુજ મેરે ?

મએં--દીવાના બકારે ખેશ આકીઞ

આખરકો લાચારીસે મએંને ઈસ મકાનમે રહેના કુબુલ કીયા. સુરંધરને નિહાયત પુરતકલ્લુફ સામાન મેરે લીએ મોહોઈયા કર દીયા. દુસરે રોજ શાંમતક કોઈ મુજસે મીલને તક ન આયા, જબ ચીરાગ જલ ચુકે તો સુરંધર મએ એક નવજુવાન શખ્સકે સાથ જો કે પોલીશ ઇન્સપેકટરકી વરદી પહેને હુવેથા. મકાનમે દાખલ હુવા.

સુરંધર--મીસ જહોરાં ? યેહ ઈન્સપેકટર સાહુબ મુકદમા ફેશલ કરનેકે લીએ આએ હુએ. અપનાં ઇજહાર દો ?

મએં--યેહ આપકા મકાન હય, યા અદાલતકા કમરા ? મએં અદાલતમે ઇજહાર દુંગી ?

ઇન્સપેકટર--દેખો, હમને સુરંધર બાબુકે કહેનેસે તુમ્હારી બે ઇજજતીકે ખ્યાલસે ઇસી જગા મુકદ્દમા ફેસલ કરના મંજુર કીયા. અબ હીલો હુજજત કરના, મુસીબતમે ગીરફતાર હોના હય.

મએ--અદાલત કીસીકી મરૂવ્વતસે અપના કાનુન કયું કર તોડ શકતી હય? મએં હરગીજ, હરગીજ ઈજહાર ન દુંગી.

સુરંધર--જહુરન તુમ દુસરે કમરેમે ચલી જાવ ? જબમીસ જહોરાંકી જુબાની હો જાએગી તો ફીર તુમ્હારી જુબાની લીજાએગી.

જહુરન—બહોત અચ્છા હુજુર !

ઈન્સપેકટર—હાં, મીસ જહોરાં તુમ ગાર્ડ કે નોટ લેકર કયું ભાગી ?

મએં--અય હુજુર, આપ કયા ગજબ કર રહે હુએં. મએંનેભી જમાના દેખા હય. ભલા કહીં રાતકો મુકદમા ફેસલ હોતા હય. નમુદ્દઈ, નગવાહ, યેહ કોનસી અદાલત હય. અંગ્રેજો કે રાજમે અયસા હોતા કહીં ભી નહિ સુના. આપ ફરિયાદીકો તો બુલવાઇએ ?

ઇન્સપેકટર--ફરીયાદી સુરંધર બાબુહી હય. યેહ ચોરીકા ઇલજામ તુમપર લગાતે હુએં. બતલાવ, તુમ્હારે પાસ સબુત હય કે તુમને ફરીઆદીકી ચોરી નહિ કી. તાકે તુમપર જુરમ સાબીત ન હોવે ?

મએં—સુરંધર ફરીયાદી હય, ભલા મેરા સુરંધરસે કયા તઆલુક ? ઔર (સુરંધરસે) બતલાઇએ તો સહી મએંને આપકા કયા ચુરાયા ?

સુરંધર—દીલ.

મએં--ખામોશ ? અયસે અલફાજ જબાનપર ન લાના ? કુચ્છ દીલગી નહિ હય, એક શરીફ ઔરતપર બહોતાન લગાતે હો.

સુરંધર—કુરબાન હોજાઉં, ઇસ શરાફતકે ? ઈસી શરાફતને તો મુઝે લૂટ લીયા,

મઐં—કયું, ઇન્સપેક્ટર સાહબ ? કયા મેરી શું બેઇજજતી કરનેકો મેરે અઝીઝોંસે જુદા કીયા હય.

ઇન્સપેક્ટર—(મુસ્કુરા કર) તો આપ છુટને કે લીએ સબુત પેશ કરો ?

સુરંધર—(મેરે કદમો પર ગીરકર) પ્યારી જહોરાં ? મઐં તુમ્હારા ગુલામ હું, મુજે માફ કરો. યેહ સબ મકરો ફરેબ, મહોબતને કરાએ વરના કોન આશક હોગા જો અપને મહેબુબ કો દીલ શકની પસંદ કરતા હો ! તુમ મુજરીમ નહિ મેં મુજરીમ હું ઓર માફીકા ખાએશગાર હું. બગેર તુમ્હારે મેરી જીંદગી તલ્ક હો રહી હય દેખો તુમ્હારે લીએ મઐંને નોકરી છોડ દી.

મઐં—(ચંદ કદમ હટકર) બસ, બસ, મક્કાર ! મહોબતકા દમ ભરને વાલે. અલગહો. ઇસ મુકદ્દસ જીસ્મકો હાથ ન લગાના. ચલ દુર હો. મુઝે ખુશ કરે તેરે આગે આય ? આહા ! યુંહ દગા દેકર તુને મુજસે મેરે પ્યારે કો જુદા કીયા. મઐં હરગીજભી તુજે માફ નહિ કર શક્તી તુને મેરી કોશીશોપર પાની ફેર દીયા. ઓર મુદ્દતકે બાદ મુરાદેં દીલી બર આઇથી, પર મુજી તુને ગજબ કર દીયા.

સુરંધર—પ્યારી ! યેહ મઐંને જાન બુજ કર નહિ કીયા. સબ મહોબતને કરાયા હય. ખુદાગે મહોબત ખા-

છ હું ઇહો! આપ જાનતી હો ઇનસાન ઇશ્કમે અંધા હોતા હય.

સુરંધરકે ઇસ ફીકરેને યેહ મેરા કુલ જોશો ખરોશ દુર કર દીયા, ઔર મુજે ઉસ પર રહમ આ ગયા. કયું કે મએંને અપને ગુજરતા જીંદગી પર નજર ડાલી ઔર અપને ગુનાહકા અંદાજ લગાયા તો સુરંધરકા ગુનાહ મેરે ગુનાહકે બરાબર ન હુવા,

મએં—અબ તુમ કયા ચહાતે હો ?

સુરંધર—રહમ, ઔર મહોબત !

મએં—કયું કે તુમને મુજસે મેરે પ્યારેકો જુદા કીયા, ઇસી લીએ મએં તુમકો હરગીઝ મઆફ ન કરૂં ગી. લેકીન કયા કરૂં તુમ્હારી હાલતે જારપર મુજે રહમ આતા હય. ઇસી લીએ મએ દીલસે તુમ્હારા કુસુર મ-આફ કરતી હું. રહી દુસરી બાત મહોબતકી, તો યેહ મેરે ઈખ્તીયારસે બાહીર હય. મએં દુનિયામે રહે કર યકીન કરો કીસીસે મહોબત ન કરૂંગી.

સુરંધર—તો મુજે અપને હાથસેહી કતલ કર દો.

મએં—કયું ગુનાહ અપને સરલું ! હાં, તુમારે ઇશરાર પર ઇતના હો સકતા હય કે મએં તુમ્હે અપના સમજું. વોહ ભી ઈસ સુરતસે કે કભી આયંદા દગાસે કામ ન લો તો ?

સુરંધર—અફસોસ ! કીસ્તીએ ઉમીદપર આજ પાની ફીર ગયા. ખએર તુમ ઈતનાહી કરો તો ગનીમત.

મએં—અબ અગર તુમ મેરે બાવફા દોસ હો. તો તુમ મુજે કલકતા જહાંસે લાએહો વહાં પહોંચા દો ?

સુરંધર—મેરી આરજુ હય કે ફક્ત દશ રોજ મેરે ગરીબખાને પર રહો. કર મુજે મશકુર કરો. ઔર મએં, ઈકરાર કરતા હું કે ખીલાફે મરજી તુમ્હારે કોઈ ફએલ મુજસે ન હોગા.

મએં—બહોત અચ્છા મુજે યેહભી મંજુર હય. હાં ! યેહ ઈન્સ્પેકટર સાહબ આપકે દોસ્ત હુએં ?

ઇન્સ્પેકટર—મએં આપકા ખાદીમ હું.

મએં—આપકા ઇશ્મ શરીફ ?

ઈન્સ્પેકટર—કેશવચંદ્ર.

મએં—બાબુ સાહબ ? ઈસ જહુરનકો બરાએ મહેરબાની યહાં બુલા લીજીએ. ઇસ કમબખ્તકી રૂહ આસમાનપર પહોંચ ગઈ હોગી.

સુરંધર—અચ્છા, આપ જરા ખામોશ રહેના ? જહુરનકી દીલ્લગી દીખલાઉં.

મએં—બહોત અચ્છા.

સુરંધર—(બુલંદ અવાજસે) જહુરન, જહુરન, હાજીર હો ?

જહુરન—(જમીનકો બોસા દેકર) ગરીબપરવર ? હાજીર હું. જો હુકુમ હો મઓજુદ હું, કુસુરવાર હું, મુજરીમ હું, રહમકી ઉમીદવાર હું !

ઇન્સ્પેકટર—તુમને ચુરાએ હુવે નોટ અપને પાસ રખખે હુએ ?

જહુરન—હુજુર, મએં કયા જાનું, નોટ કયસે હોતે હુએં.

ઇન્સ્પેકટર—(તીવરી ચડાકર) હટ, મક્કાર ? જુઠ બોલતી હય. અરે સીપાઈ, લે જાવ ઇસકો જેલખાને મે ?

જહુરન—(કાંપતી હુઈ) નહીં હુજુર, ચુચુચુ રા રા ચે ચે ચે...........

ઇન્સ્પેકટર—પાગલ તુને ચુરાયે હુએં. હમ પુછતે હુએં કે મીસ જહોરાંને તુમ્હે નોટ રખનેકો દીયે ?

જહુરન—નહિ હુજુર, મુજે ઉનોને કુચ્છ નહિ દીયા. હાં ! તનખાકે પાંચ રૂપે દીએ થે.

ઇન્સ્પેકટર—બદમાશ, હમારી બાતકા જવાબ નહિ દેતી, ઔર ખુદહી બકે જાતી હય.

જહુરન—હાં હુજુર-દી.......દી દી..........એ

મએં—કયું અરી જહુરન, મએંને તુજે નોટ ચુરાકર પાસ રખનેકો કબ દીયે, જુઠ બોલેગી તો કાલે પાની જાએગી.

જહુરન—અજી, યેહી તો કહેતે હુએં, દીયે, સએં કયા કરૂં.

મએં—અહેમક તુજે મઆલુમ નહિ કે દીએ યા નહિ. યુંહી ઇનકે કહેનેસે કહે દીયા. અગર દીએ હુએં તો વાપીશ કર.

જહુરન—મેરે પાસ કહાંસે આય ?

ઈન્સ્પેકટર—અચ્છા સીપાઈ, જહુરનકો સુલી ચહડાને લે જાવ. ઇસને નોટ ચુરાએ હુએં.

ઇતના સુનતેહી જહુરન મુજસે લીપટ ગઇ ઔર રોતે રોતે ઘીઘી બન ગઇ, જબ મએંને જાકર કહીં દીલાસા દીયા તો ચુપ રહી.

ઇન્સ્પેકટર—અચ્છા તો, મીસ જહોરાંકી સીફારસસે રેહા કી જાતી હો આઈંદા અયસા મત કરના.

મએં—તોબાહ ! તોબાહ ! યેહ પોલીશવાલે શએતાનકે બાવા હુએં, સચ્ચેકો જુઠા ઔર જુઠેકો સચ્ચા બના લેના ઇનકે બાએં હાથકા ખેલ હય.

ઈન્સ્પેકટર—લેકીન આપભી એક જમાનેકે ઉસ્તાદ હુએં. જો હમારે ચકમેમે ન આઈ ? વરના અચ્છે અચ્છે ચલતે પુરજે આંએં બાએં સબ ભુલ જાતે હુએં.

બાદહુ જહુરનકો મએંને સબ હાલસે વાકેફ કરદી.

સુનતેહી પહેલે તો સુરંધરકો બદ દુઆએં દેને લગી, બાદજાં દશ રોજ ઠએરને કે બાદ મકાનપર વાપેશ જાને-કા હાલ સુનકર ખુશ હુઈ. ઔર કહેને લગી દશ દીન-તો આંખ બંધ કરતેહી ગુજર જાએંગે. બાતહી કઓ-નસી હય.

પ્રકરણ ૯ મું.

ખતાતો દીલકીથી કાબીલ બહોતસે માર ખાનેકી,
તેરે જુલ્ફોંને મુશ્કે બાંધકર મારા તો ક્યા મારા.

મએં—જહુરન ? જહુરન ! હયહય, યેહ કયા ગજબ હો ગયા. (રોતીહુઇ) યા મૈરે અલ્લાહ ! યેહ કયસી આફત ! ટુટપડી ?

જહુરન—(કાંપતીહુઇ) હાય, યેહ કયા હુવા ? કીસ મુજીને ઇસ નવજવાનકા સરકલમ કરકે હમેં આફતમેં ફસાયા,

મએં—અરે યહાં ખડી બાતે ન બના. દઓડકર મોહોલ્લે વાલોકો ખબર કર, નહિ તો બુરા હાલ હોગા.

જહુરન—કીસકા ?

મએં—હમ દોનોકા.

જહુરન—ના બ્હેન, મએં ઇસ દીલ્લગીસે બાજ આઇ, અયસી હમ દરદીકો મએં દુરહીસે સલામ કરતીહું. અગર કોઇ પુછેગા તો મએં સાફ જવાબ દેદુંગી.

મએં—અહમક હુઇહય. સાફ કયા કહેદેગી ?

જહુરન—(આહિસ્તાસે) યેહી કે તુમને સુરંધરકો કતલ કરડાલા હય.

મએં—(ખોફજદા હોકર) હએં, યેહ કયા કહા! મુજ બે ગુનાહકો ન ફસા દેના. બખુદા મએંને ઇસે કતલ નહિ કીયા. ભલા એક ઔરત અયસે નવજવાનકો કતલ કર સકતી હય ?

જહુરન—તો કયા, કોઈ ફીરસ્તે કતલ કરગએ !

મએં—ખુદા જાને, લેકીન જહુરન મે દીલ ચીરકે તો તુમ્હે દીખલા નહિ સકતી. સીર્ફ અલફાજહીસે યકીન દીલા સકતી હું, સચ મુચ મુજે મુતલક બખર નહિ, કે યેહ કયા હો ગયા. ઔર ખુદા ન ખાસ્તા અગર જહોરાં કતલ કરતી તો તુમ્હે જુરૂર બુલાતી કયું કે તુમસે મેરા કોઇ રાજ પોશીદા નહિ હય.

જહુરન—ગજબ હોગયા. લોગ કીસ તરાંહ જાનેગે કે તુમ કાતીલ નહીં હો. સબ યેહ કહે દેગે કે યેહી કાતીલ હય. આફત આ ગઈ !

મએં—તો અબ કયા કીયા જાય ?

જહુરન—યહાંસે ભાગ ચલો.

મએં—અગર ભાગ ગએ તો પુરા સબુત હુવા કે જુરૂર કાતીલ હમીં હુએં.

જહુરન—હાં તો જબ મુજસે કોઈ દરિયાફ્ત કરે તો કયા કહું ?

મએં—કે બસ એહી કે મએં કુચ્છ નહિ જાનતી.

જહુરન—ઇસમે તો મએં ફસ જાઉંગી. લોગ જુરૂર સુબાહ કરેંગે કે યેહભી જુરૂર કતલમે શરીક હોગી.

મએં—તો ફીર કયા કહોગી, જુઠ બોલોગી.

જહુરન—નહિ, બસ યેહી કહેદુંગી. અગર કતલ કીયા હોગા તો જહોરાંને કીયા હોગા મએં તો ઇલાહેદે કમરે મે સોઇથી મુજે નહિ ખબ્‌ર.

મએં—હાય ગજબ હોજાએગા. યેહ મત કહેના ? મએં ફાસી દેદી જાઉંગી.

જહુરન—તો કયા મુજેભી સાથ લેકર ડુબોગી ?

મએં—(પાંઉ પકડ કર) દેખો જહુરન. મએં મુસીબત જદાહું. મુજે ઔર નઈ બલામે ગીરફતાર મત કરાના ? મએં બે ગુનાહ હું.

જહુરન—સાહબ, મએં ઈન ચાપલુસીયોં મેં આકર અપની જાન દેના નહિ ચહાતી.

મએં--આહ ! મુસીબતમે તુમ મેરા સાથ છોડતી હો. ખુદા તુમે સમજેગા. મેરા ખુન તુમ્હારી ગરદન પર રહેગા?

જહુરન--ઔર ઉસ બે ગુનાહ આશકે જાર સુરંધરકા ખુન તુમ્હારી ગરદન પર.

મએં--ખુદા જાનતા હય કે.

આવાજ--સુરંધર ? સુરંધર ?

મએં--હુએં ! કેશવચંદ્ર માલુમ હોતા હય.

જહુરન--(દરવાજા ખોલકર) આઇયે જનાબ?

કેશવચંદ્ર--સુરંધર કહાં હય ?

જહુરન--(લાશ કે પાસ લેજા કર)યેહ દેખીયે?

કેશવચંદ્ર--તોબાહ ! તોબાહ ! યેહ કયા ! હાય શફફાક જહોરાં ? તુને મેરા બાજુ તોડ દીયા. મએં સુરંધરકો ભાઈસે જયાદા અજીજ સમજતા થા. તુને મેરી ઉમીદે ખાકમે મીલા દી. (મુજસે મુખાતીફ હોકર) યેહ કીસ કુસુરકે બદલે ? કયા ઇસી લીએ કે તુમ્હારે પર દીલોજાનસે ફીદા થા ! મહોબતકા દમ ભરતા થા !

મએં--(દસ્ત બસ્તા) અય હુજુર ? યેહ લોંડીકા કામ નહિ હય. ખુદાકી કસમ મએં બેગુનાહ હું.

કેશવચંદ્ર--(જોશમે મેરી તરફ હટકર) મકકાર ! ખામોશ રહે ? વરના ઈસીકે સાથ અદમકા રાસ્તા દીખલા દુંગા ?

મએં—(રોતે હુવે) મએં ક્યું કર હુજુરકો ચકીં દીલાઉં,

કેશવ—બસ બદકાર ઔરત ! મેરે રૂબરૂસે હઠ જા.

મએં—અય હુજુર, મુજે તો આપસે ઇમદાદ કી ઉમીદથી, યેહ મામલા તો ઉલટાહી પડા.

કેશવ—કાતીલોકી ઈમદાદ, જાલીમોપર રહમ, મેરે લીએ ના મુમકીન હય.

ગજબસે થરથરતા હુવા કેશવચંદ્ર બાબુ જહુરનકા હાથ પકડ કર ઇલાહેદા કમરેમે લે ગયા. ઔર બહોત દેર આહિસ્તા, આહિસ્તા બાતેં કરતા રહા. જહુરન બાતચીત કરનેકે બાદ એક રૂક્કા હાથમે લેકર દરવાજેસે બાહીર નીકલી. ઔર આધા ઘંટે કે બઆદ એક પોલીશ ઈન્સપેકટર મએ દો સીપાઇઓંકે જહુરનકે સાથ સાથ મકાનમે આ દાખીલ હુવે.

કેશવચંદ્ર—(મેરી તરફ ઈસારા કરકે) યેહ, મક્કાર કાતીલ હય.

ઈન્સપેકટર—અચ્છા, હથકડી લગા લો ?

એક સીપાઇ હથકડી લેકર મેરી તરફ આયા ઔર દોનો હાથમે હથકડી ડાલદી.

હએં ! ક્યા યેહ હાથ ઈસી લીએ હુએં કે ઇનમે લોહેકી જંજીરેં ડાલી જાય, ક્યા કીસ્મતમે યેહી લીખ્ખા-

થા ? અય ચર્ખે સીતમગર તુજે યેહી મંજુર હય કે એક શરીફજાદીકી યુંહી રૂશવાઈ હો. મુજે કુચ્છભી અફસોસ નહોતા અગર સીકંદર અપને હાથોસે મેરી મુશ્કે બાંધતા. નહિ, નહિ, એક નજરહી કભી દેખ લેતા કે અસીરાને મહોબત કીસ ખુશીસે રૂસવા વજલીલ હોના પસંદ કરતે હુએં. સીકંદર, સીકંદર, પ્યારે આ ! ઔર નીગાહ ઉઠા કર દેખજા, કે તેરી મહેબુબ એક મુજરીમકી તોરપર હાથોંમે હથકડીયાં પહેને કયસી ખુશીસે ખડી હય. લેકીન નહિ ! મએં આહો જારી કરકે મહોબતકા નામ બદનામ ન કરૂંગી. અય આંખો, ખબરદાર ! એક આંસુ નીકલને ન પાય ? વરના જીલ્લતો રૂસવાઇ હય. મુજે જરાભી માલમ નહિ હય. મએં ઇન અહાની જંજીરોંકો તીલાઈ સમજતી હું. યેહ મુજે મુબારીક રહે. હાં, હાં, દીલેશયદાઇકે તસલ્લીકે લીએ મએં કેહે દુંગીકે કીસીકી ગેસુવેઅંબરીને મુજે, મેરી મુશ્કે મહોબતકા મુજરીમ કરાર દેકર બાંધલી હુએં.

ઇન્સ્પેકટર--અય ઔરત, કયા દીવાની હય ?

મએં—હાં, હાં, મએં દીવાની હું. બલ્કે દીવાનોંસે કીસી કદર બહડકર ?

ઇન્સ્પેકટર—ગમકી હાલતમેં યેહ ખુશી !

મએં--મહોબતકા જોશ.

જહુરન—અજી, ખુન સરપર સ્વાર હય. "જાદુ

વોહ કે જો સરપર ચહડ કર બોલે''

મએ—અય જહુરન, યેહ કહેતે હુવે તેરી જબાન નહિ જલ જાતી.

ઈન્સપેક્ટર—દીવાની નહિ તો ઔર કોન હય. ભલા સીકંદર તેરે પાસ બેઠા હય કે છુડાયગા ?

મએ—દીલકે આઇનેમેં હય તસ્વીરે યાર,
જબ જરા ગરદન ઝુકાઇ દેખલી.

ઇન્સ્પેક્ટર—હાં તો ? તુમને ઈસ બેગુનાહકો કયું કતલ કીયા ?

મએ—કીસકો ?

જહુરન—ઓહો ! કયસી ભોલી બન ગઇ. જીસ તરાંહ કુચ્છ જાનતેહી નહિ. સાબાશ ! યેહ જબ તક બે ઇજ્જતી કરાય બતલાએગી થોડી.

મએ—મુજે જહુરન તુજસે કુચ્છ શીકાયત નહિ. કીસમતકે ખેલ હએં. મુસીબતમે કબ કોઇ કીસીકા સાથ દેતા હય. અજીજસે અજીજ સાથ છોડ દેતે હએં. ફીર તું તો ટકેકી ઔરત હય ?

જહુરન—દેખીએ, દેખીએ ! હુજુર મુંહપર ગાલીયા સુનાતી હય.

કેશવચંદ્ર—અબતક માશુકાના અદા બાકી હય.

ઈનકી સારી હય લેકીન ગુરૂરસે મીલી હુઇ.

ઈન્સ્પેકટર—ફીર બતલાવતે સહી, સુરંધરકો કીસને કતલ કીયા ?

મએ—મએં અગર સચ પુછો તો ઇસ મામલેમે કુચ્છ ભી નહિ જાનતી.

ઈન્સ્પેકટર—જબ તુમ રાતકો ઇસ કમરેમે મઓ જુદથી તો હમ કયું કર કુબુલ કરેં કે તું કુચ્છભી નહિ જાનતી ?

મએં—હાં, મઓજુદતો જરૂરથી. અગીયારા બજે રાત તક સુરંધરસે બાતે કરતી રહી. ફીર મએંતો સો ગઈ કયા માલુમ કઓન મુજી આકર કતલ કરગયા.

ઇન્સ્પેકટર—હુએં ! યેહ તુમ્હારે કપડોપર ખુનકે છાંટે ભી મઓજુદ હુએં. અબ હમકો જરા ભી સુબા નહિ રહા કે તુમ કાતીલ નહિ હો.

મએં—(અપને કપડે દેખકર) હાય, યેહ ગજબ કીસને કીયા.

જહુરન—હાં, હાં, યેહ ઈન્સપેકટર સાહબ બચ્ચે હુએં જો તુમ્હારી ચાલમે આ જાઈંગે !

ઈસ્પેકટર—તો તુમ, સાફ સાફ નહિ બતલાએગી?

મએં—જનાબ, બતલાતો દીયા ઔર ઈસ્સે જયાદા મએં કુચ્છ નહિ જાનતી,

કેશવચંદ્ર—અગર અબભી ગુનાહકા ઈકરાર કરલોગી તો બચ જાઓગી? વરના અદમકી હવા ખાને પડેગી.

મએં--બલાસે, **જાન જાતીહો મહોબતમે તો જાને દો ?**

ઈન્સ્પેકટર—અચ્છા ઇસે કલકતે લે ચલો. અદાલતહી ખુદ ફએસલા કરલેગી. હમ ઇસકા બ્યાન લીખલેતે હએં. હાં, કેશવ ચંદ્રબાબુ આપ ફરિયાદી બનોગે ?

કેશવચંદ્ર—જી હાં,

ઈન્સપેકટરને યેહ કહેકર મુજે ઔર કેશવ ચંદ્રકો અદાલતમે પેશ કરનેકે લીએ કલકત્તે લેચલે. કલકતે પહોંચકર મુજે એક તંગ વતારીક કોઠડીમે રખ્ખા. કંઇ દીન વહાં ગુજર ગએ, મુકદમા ચલાને કી તા. ૩ ડીશબર કી મુક્કર હુઇથી. આખીર વોહદીન આયા કે જબ મેરેકો ગુનેહગાર બનકર ખડાહોના પડા. એક તરફ કેશવચંદ્ર મએ અપને ગવાહોં વ મદદગારોં કે ઔર દુસરી જાનીબ મએં હાથ મે હથ કડીયાં પહેને સર ઝુકાએ ખડીથી.

મેજીસ્ટેટ--જહોરાં, કેશવચંદ્ર વદ્દે મુલશંકર બાબુ તુમપર અપને દોસ્ત સુરંધર કે ખુન કરનેકા ઇલજામ લગાતા હય.

મએં--મએં બે કુસુર હું. બખુદા મુજે મુતલક ખબર નહિ કે કીસને સુરંધર કો હલાક કીયા.

બેરીસ્ટર—જનાબ, મએં કેશવચંદ્રકી તરફસે ખુદકો પેશ કરતા હું. કેસ ચલાનેકી ઈજાજત મીલે ?

મેજીસ્ટ્રેટ—અચ્છા, ઇજાજત દેને મે આતી હય.

બેરીસ્ટર--જીસ રાતકો સુરંધર કતલ કીયા ગયા. તુમ સુરંધર કે પાસહી સો રહી થી ?

એક વોટસન નામી બેરીસ્ટર સરકારકી તરફસે મુજરીમોકો છુડાને કે લીએ જો હર મુકદમા મે પેશ હોતે થે વોહ આકર કહેને લગે.

વોટસન—મએં મીસ જહોરાંકી તરફસે પેશ હોતાહું.

મએં—(વોટસનકો) જનાબ, મએં ઈસ ગુનાહગારીકે હાલમે કયુંકર આપકો અપની તરફસે મુકરર કર શકતી હું ?

વોટસન—મએં સરકારી તોર પર રાએ ખુદાપર કામ કરૂંગા મુજે ઈસકે ઉજરતકી જુરૂરત નહિ.

બેરીસ્ટર—હાં, તો મેરે સવાલકા જવા દો ?

મએં--જીસ કમરેમે સુરંધર સો રહાથા મએંભી ઉસી મેથી.

બેરીસ્ટર—સુરંધરકે પલંગપર, યા ઇલાહેદા ?

મએં—નહિ, દુસરે ઈલાહેદા પલંગપર.

બેરીસ્ટર—તુમ્હારે કપડો પર ખુનકે છીંટે કયસે હુએં. કયા કતલસે પહેલે ભી થે ?

મઐં--મેંઐં નહિ જાનતી કે કયુકર કપડોપર ખુન ગીરા.

બેરીસ્ટર--સુરંધરસે તુમ્હારા ગીયાં બીવીકા નાતાથા?

મઐં--નહિ સાહબ !

વોટનસ--(બેરીસ્ટરસે) અયસે સવાલાત કરનેકી અદાલતસે ઈજાજત મંગો !

બેરીસ્ટર--યેહ સવાલ મુકદમેસે ખાસ તઆલ્લુક રખતા હય.

મઐં--મઐં અયસે સવાલાતકા જવાબ દેકર ખુદ બખુદ રૂસવા વજલીલ નહિ હોના ચહાતી.

બેરીસ્ટર--(અદાલતસે) અદાલત ઈસ ફીકરેપર ગઔર કરે ?

મેજીસ્ટ્રેટ--મેરે ખ્યાલમે યેહ સવાલ મુકદમે કે ફેશલમે બહોત મદદ દેગા. ફરિયાદીકા બેરીસ્ટર અયસે સવાલાત અપના ગુનાહ મુજરીમપર સાબીત કરનેકો કર શકતા હય.

મઐં--મઐં હરગીજ જવાબ નહિ દે શકતી.

બેરીસ્ટર--તુમ્હે જુરૂર દેના પડેગા ?

વોટસન--એક શરીફજાદી કયું કર અયસે સવાલાતકા જવાબ દે શકતી હય.

મેજીસ્ટ્રેટ--નહિ, અદાલતકા હુકુમ માનના પડેગા.

મએં—(જોશમે આકર) અદાલતકે અયસે અયસે કામકી તાલીમકે લીએ તૈયાર નહિ હું.

વોટસન—હાં, અદાલતકો અયસે સવાલકા જવાબ લેના હય, તો મુજરીમકો કાગજ પેશીનદી જાય તાકે વોહ લીખ દે.

મેજીસ્ટ્રેટ—બેલાશક યેહ હો શકતા હય. (પેનશીલ કાગજ દેકર) અચ્છાં જહોરાં ઇસપર લીખ્ખો ?

મએં—મએંને ઇસિ કાગજપર લીખ દીયા. કે મેરા ઓર સુરંધરકા નાતા પાક થા. ઇસને આજતક મેરી અસમત જબરદસ્તી બીગાડનેકી કોશીશ નહિ કી.

બેરીસ્ટર—સુરંધર કીતને બજે રાતકો સોયા ?

મએં—મએં ઇસ્સે પહેલે સોગઇથી. લેહે જા મુજે માલુમ નહિ.

બેરીસ્ટર—કયા' યેહ મુમકીન હય. કે જબ સુરંધર કતલ કીયા ગયા ઔર તુમ સોહી રહી કુચ્છ સુનાઇન દીયા.

મએં—મએં કહીં દીનકી જાગી હુઇથી મુજે માલુમ નહિ હુવા. કે કબ ઓર કીસ તરાંહ ઇસે કતલ કર દીયા મએંને તો સવેરે ઉઠકે દેખા.

બેરીસ્ટર—તુમ મુસલમાન હો, ઔર સુરંધર હિંન્દુ થા. ફીર તુમ સુરંધરકે પાસ કયું રહેતી થી, ઔર કીસતરાંહ વોહ તુમકો લાયા ?

મએં—મએં કલકતેમેં રહેતી થી. મુજે દગાસે સુરંધર લે આયા. ઔર નીકાહકી આરજુ જાહેરકી, મએં-ને ઈનકાર ઔર ઇનકાર કરનેપર સુરંધરને મંજુર કીયા કે મએં દશ રોજ બાદ કલકતે તુમ્હે વાપેશ પહોંચા ઉંગા.

બેરીસ્ટર—તુમ ઉસકો ચહાતી થી ?

મએં—બીલકુલ નહિ.

બેરીસ્ટર—તુમને કભી સુરંધરકે પાસ તલવાર દેખી થી !

મએં—હાં, જબ વોહ મુલા જીમથા જબ ઉસકી કમરમે બંધી હુઈ દેખી થી.

બેરીસ્ટર—કયા તુમ્હારી શાદી હુઈ હય ?

મએં—નહિં.

મેજીસ્ટ્રેટ—બસ અબ વકત ખત્મ હોગયા હય. ૨૨ જાનેવારીકો મુદદમા મુલતબી રખા જાતા હય. વાં-હાંતક મુજરીમકો હવાલાતમે રખ્ખો.

પ્રકરણ ૧૦ મું.

છુપાલે દામને રહેમતસે ઇન ગુનાહોંકો,
ઇલાહી તુઝકો ગફુરૂર રહીમ કહેતે હુએં.
કહીં કહે ન અદુ દેખકર જલીલ હમે,
યેહ ઉસકે બંદે હય જીસકો કરીમ કહેતે હુએં.

સબ અપને અપને મકાનોકો ચલે ગયે. ઔર મુજે સીપાઈ જેલખાનેમે લે ગયા. ઔર મએં વહાં રહેને લગી. જીસ બેકરાગીસે યેહ દીન ગુજરે ખુદાહી ખુબ જાનતા હય. ઈકેલે બએઠે બએઠે તબીયત ઘભરાતી તો રોને લગતી રોતે રોતે થક જાતી તો કોઈ ગજલ પઢકર દીલકો ખુશ કરતી, જાનસે બે જાર હો ગઈ. દીલમે આયા કે ઈસ જીંદગીસે તો મરના હજાર દરજે બહેતર હય. ચલુ ગુનાહકા ઇકરાર કરલું, ઈસી ખ્યાલ મે તા. ૨૨ જાનેવારીકા દીન મલેકુલ મૌતકી તરાંહ આન પહોંચા મએં ફીર અદાલતમે હાજીર કી ગઇ. ઓર મેરે મુખાલીફ ભી આન મઓજુદ હુવે.

મેજીસ્ટ્રેટ—મુદઈ, જહુરનકો બતોર ગવાહકે પેશ કરના ચહાતા હય. ઇસ લીએ જહુરન અપના બયાન દે?

સીપાઇ—જહુરન! જહુરન! જહુરન!

જહુરન—હાજીર સાહબ.

મેજીસ્ટ્રેટ—તુમ્હારા નામ ?

જહુરન—જહુરન સાહબ.

મેજીસ્ટ્રેટ—તુમ્હારે બાપકા ?

જહુરન—જાફર અલી સાહબ.

મેજીસ્ટ્રેટ—કોમ ?

જહુરન—મુસલમાન સૈયદ,

મેજીસ્ટ્રેટ—કયા પેશા કરતી હો ?

જહુરન—ખાદમા, ખીજમત ગુજારીકા સાહબ.

મેજીસ્ટ્રેટ—અચ્છા સુરંધરકા ખુન હુવા ઇસમે તુમ કયા જાનતી હો બયાન કરો ?

જહુરન--સાહબ, મએ જહોરાંકે પાસ નોકર **થી.** જહોરાં કે હમરાં કલકતેસે એશનપુર ચલી ગઈ. જબ સુરંધર હમ દોનોકો દગાસે લેગયા થા. તો જહોરાંને એક રોજ મુજસે કહા કે મએં સુરંધરસે ઈન્તીકામ લીએ બગેર ન છોડુંગી. તીન ચાર રોજ તક હમ બા અમન રહે. બાદ જીસ રોજ સુરંધર કતલ હુવા. તો મએંને દેખા કે સરે શામહી સુરંધર જહોરાંકો અપને સોનેકે કમરેમે લે ગયા, અગીયારા બજે તકતો, યેહ દોનો બાતેં કરતે રહે. બાદહી દોનેને શરાબ પી. મએં સબ કારરવાઈ કીવાડોંકી દશરસે દેખ રહીથી. જબ યેહ સો ગએ તો મએં ભી

અપને કમરેમે ચલી ગઈ. સોતે વક્ત એક જોરકી ચીખ મેરે કાનમેં આઇ. મએં જહોરાં કે પાસ દઓડી ગઇ. જાકર દેખાતો તલવાર ઉસકે હાથમેં થી. ઓર સુરંધરકા સર તનસે જુદા પડા હુવા થા. મએંને જહોરાંસે દરિયાફ્ત કીઆ કે ઈસે કીસને કતલ કરડાલા તો યેહ બોલી કે અબ મુજે બચાલો, મએનેહી કતલ કીયા હય. ઇસ મુજીસે રેહાઈ હો ગઇ. ઇતનેમે સુબેહ નમુદાર હુઇ. ઓર સબ લોગ આન પહોંચે.

વોટસન—અબ મુજે ગુનેહગારકી તરફ્સે તકરીર કરનેકી ઈજાજત દી જાય.

મેજીસ્ટ્રેટ—હાં, અબ બતલાઈએ. કે કાનુનકી રૂહસે કીસતરાંહ જહોરાં રેહા હો શક્તી હય. કયા સબુત હય કે જીસ્સે વોહ બે ગુનાહ સાબીત હો ?

વોટસન—અગર અદાલત મરને વાલે ઓર જહોરાંકી જીસમાની તાંકતોકા મુલાહેજા કરે તો સાફ માલુમ હો જાએગા કે અયસી કમજોર ઓર નાજુક ઓરત હરગીજ એક સુરંધર જયસે કવી આદમીકો કતલ નહિ કર શક્તી. મરને વાલેકા સર તનસે જુદા પાયા ગયા, ભલા જહોરાં એકહી વારમે તનસે સર જુદા કર શક્તી હય? ઓર જબ દશ દીનકે અંદર સુરંધરને જહોરાંકો રેહા કરદેનેકી ઉમીદ દીલવાઇથી તો કયા જુરૂરતથી કે જહોરાં

ઉસે કતલ કરતી ? જહુરનને લાલચકી વજાસે ખીલાફ ગવાહી દી હય. હો સકતા હય કે જહુરનને ખુદહી ઉસે કતલ કીયા ઔર અપની રીહાઈકે લીએ જહોરાંકો ફસાના ચહાતી હો ? યેહભી હો સક્તા હય કે એક કમરેમે દો શખ્સ સો રહેહો અગર એક કાતીલ ઉનમેસે એક કો બેહોશીકી દવા સુંગાકે દુસરે કો કતલ કર જાય. તો પહેલે કો માલુમ નહિ હો સક્તા. ફીલ હાલ અદાલત કે પાસ કોઈ કાફી સબુત ઇસકા નહિ હય કે જીસ્સે જહોરાં ગુનેહગાર ઠેહેરાઇ જાય ?

મેજીસ્ટ્રેટ—અચ્છા તા. ૨૫ કો ફેસલા સુનાયા જાયગા?

સબ લોગ ઉસવક્ત અદાલતસે ચલે આયે, ઔર ફીર તા. ૨૫ કો ફેસલા સુનને કે વાસ્તે અદાલતમે ફીરસે હાજીર હુવે. મેજીસ્ટ્રેટને અદાલત કે ગવાહ, ઔર મુદઈ ઔર મુદાલએકે બયાન સુનાને કે બાદ યેહ કરાર દીયા કે સુરંધર બાબુ વાલે કમરેમે ઇસકા સોના, સુરંધરકા દગાસે જહોરા કો કલકતેસે લે જાના, જહોરાંકા નીકાહસે ઇનકાર કરના, ઉસકે કપડોપર લહુકે છીંટે મઓજુદ હોના, યેહ સબ અયસે વકીયાત હુએં કે જીનકે મઆલુમ હોનેસે જરાભી સુબાહ નહિ રહેતા કે કાતીલ જહોરાં નહિ હય. પસ જહોરાં કો કાતીલ કે ગુનાહ કે બદલે કાયદાએ કલમ ૪૦૩ હિંદુસ્તાન કે મઆફીક કાલેપાનીકી સજા દી જાતી હય.

મએં--હુજુર મએં કાલે પાની જાનેસે મરના બહેતર સમજતી હું. મુજે ફાંસીકા હુકુમ દીજીએ ?

મેજીસ્ટ્રેટ—અદાલત કે ફેસલેમે તુમકો ચુંચા કરનેકા ઇખ્તીયાર નહિ હય.

યેહ હુકુમ મેરે લીએ મોતસે બહડકર થં. સુનતેહી કીસી માયુસ આશકકી તરાંહ ચહેરા જર્દ પડ ગયા. ઓર જાર જાર રોને લગી. ન ઇસ ખ્યાલસે કે સજા મીલ ગઇ બલ્કે સીકંદરસે ઉમર ભરકે લીએ જુદાઈ નસીબ હુઈ. મોતકી સજા મીલ જાતી તો મએં બખુશી મરના કુબુલ કર લેતી. મુજે સીપાઇ અદાલતસે ફીર ઉસી જેલખાનેમે લે જાને લગે, કે ઇતનેમે એક અંગ્રેજ સુરખ વરદી પહેને હુવે તલવાર કીરચ લગાએ અદાલતકે કમરેમે દાખીલ હુવા. ઓર આતેહી મેજીસ્ટ્રેટ કો સલામ કર કે એક કાગજ દીયા ઓર મુજે લે જાતી હુઇ કો ઠએરનેકો કહા, મેજીસ્ટ્રેટને ગઓરસે ઉસ ખતકો પડા. બાદ મેરી તરફ દેખા ઓર ચહેરા શરમસે નીચે ઝુકા દીયા. ઓર કહેને લગા.

મેજીસ્ટ્રેટ—જીસ મુકદમેકી નીસબત મએં અભી ફેસલા દે ચુકા હું. ઉસી મુકદમેકે લીએ યેહ કાગજ ડીટેકટીવ કમીશનરને લાકર દીયા જો ઇસકે મુતાલીક હય. મી. ગાર્ડ કપ્તાન ખુફીયા પોલીશને તહેકીકાદસે માલુમ

કીયા હય કે જહોરાં બિલકુલ બે ગુનાહ હય. બલ્કે સુરં-ધરકો કતલ કરનેવાલી કેશવચંદ્રકી ઓરત હય. ઓર જહુ-રન જીસને અભી જહોરાં કે ખીલાફ જબાની દી હય વોહ ઉસકી મદદગાર હય. સીપાઇ ! જહોરાંકો રેહા કરો ? ઓર કેશવચંદ્રકી ઓરત જાનકીકો હાજીર કરો ?

મેજીસ્ટ્રેટકા હુકમ સુનાનેસે મેરે હાથોસે હથકડી નીકાલી ગઇ ઔર કેશવચંદ્રકી ઓરત જાનકીકે જીસકો મી. ગાર્ડ પહેલેસે ગીરફ્તાર કરકે લે આયાથા મેજીસ્ટ્રેટ સામને હાજર કીગઈ.

મેજીસ્ટ્રેટ—જાનકી અપના કુલ હાલ બયાન કરો?

જાનકી—ચંદ રોજસે મુજે માલુમ હુવા કે એક હસીન ઔરતકો મેરે ખાવીંદકા દોસ્ત કલકતેસે ઉઠા લાયા હય. ઓર જીસ રોજસે વોહ અશનપુરમે આઇ હય જબસેં મેરા ખાવીંદ રાતકો કભી મકાનમે નહિં આયા. યેહ દેખકર મુજે રશક આયા. ઓર મેં સુરંધરકે મકાનપર ગઇ, જહુરનકો જાતેહી બેદાર પાયા. મએંને ઉસકો અપને કાબુમે લાનેકે લીએ સો રૂપેકા નોટ ઉસકે હવાલે કીયા, રૂપૈયા મીલનેકે ખુશીસે જહુરનને મુજે બતલા દીયા કે ઇસ પાસવાલી કોઠડીમેં સુરંધર, કેશવ, ઓર જહોરાં સો રહે હએ. ઓર દીવાર કે પાસ સામનેહી કેશવ સો રહા હય. જા કતલ કરદે, તલવાર જહુરનને મુજે

લાદી, મએં કમરેમેં આહિસ્તા આહિસ્તા ગઇ ઓર મેરે ખાવીંદકે બદલે ગલતીસેં સુરંધરકો કતલ કર દીયા, જાતે વખત ખુનકે છાંટે જહોરાંકે કપડોપર દેકે ઓર તલવાર ઉસકે પાસ રખકર જહુરનકો પટ્ટી પડાઇ, કે જહોરાંકે ખીલાફ ગવાહી દેના તુજકો મેં ખુશ કર દુંગી. જબ સુબાહ મુજેં માલુમ હુવા કે રાતકો મેરે હાથસે સુરંધર કતલ હુવા, યેહ સુનકર મુજે બહોત રંજ હુવા.

મેજીસ્ટ્રેટ—જહુરનકો બારા સાલકે કેદકી સજાદી જાતી હય. ઓર જાનકી કો કાલે પાનીકી સજા દી જાતી હય. ઓર જહોરાંકો બિલકુલ અદાલતસે રેહાકી જાતી હય.

કપ્તાન ગાર્ડ જીસને અચેન મઓકેપર મુજે બચાલીયા, મએં તહેદીલસે ઉસકે હકમે દુઆ માંગને લગી. ઇતનેમેં ખુદહી વહાં આન મઔજુદ હુવા, હમદોનો ફીર મીલકર વોહી ચૌરંગી સડકવાલે બંગલેપર ચલેગએ. મુદ્દત કે બાદ ફીર મીસ બીલફોરસે મુલાકાત હુઈ, તો વોહ બહોત ખુશ હુઇ, ઓર મએં ફીર મી. ગાર્ડકે યહાં ખુશીસે દીન ગુજારતીથી, લેકીન સીકંદરકી મહોબ્બત દીલસે ઉઝલને ન પાઇથી.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

સમઝપર જીસ કીસીકે પડ ગએ પથ્થર વોહ કયા સમઝે,
બુરા કહે તે ભલા સમઝે ભલા કહેતે બુરા સમઝેઃ
સમઝમે કુછ નહિં આતા મગર ઈતના સમઝતા હું,
ન સમઝે જોકે સમઝાનેસે બસ ઉસકો ખુદા સમઝે.

અબ કહીં મહીને ચોરંગી સડકવાલે મી. ગાર્ડ કે બંગલેપર રહેતે હોગએ. **દુધકા જલા છાછકો કું કુ પું કુ કર પીતા હય.** પહેલે વાકીઆતકે ખોફસે મએં બહોત કમ મકાનસે બાહીર જાતીથી. મી. ગાર્ડકી મહોબત મુજપર દીન દુની, ઓર રાત ચોગની બડહુતી ગઇ. હરતરાંહ વોહ મેરી દીલ જુઈ કરતા રહેતા, અકસર મુદકમોકી તહેકીકાતમે ગાડકો બાહેર જાના પડતા. એકરોજ વોહ બરદનવાનકી ચોરીકી તલાશમે બાહીર ચલા ગયા તો મેરે દીલમેં યેહ સમાઈ કે ચલો સીકંદરસે ફીર મુલાકાત કરૂં. ગાડી તૈયાર કરા કે મેં મેડીકલ કોલેજકો રવાના હુઇ, ખુશ કીસ્મતીસે સીકંદર સામનેહી મીલ ગયા. મએંને ફ્ઓરન પહેચાનકર સલામ કીયા, લેકીન ઉસને મેરી સલામકો જવાબ નહિ દીયા બલ્કે મુજેહ દેખકર ગરદન નીચી કર ઓર ચલતા હુવા, મએંને ગાડી ઠએરા

કર અપને નોકરકો ભેજા કે ઇસ જવાનકો બુલાલા, સીકંદરને અવ્વલ તો મુજસે મીલનેકો ઈનકાર કીયા, લેકીન નોકર ઉસ્સે લેહી આયા. મએં ગાડીસે નીચે ઉતરી ઓર હાથમેં હાથ લેકર દરિયાફ્ત કીયા.

મએં—ક્યું, અબભી સતાનેહી કો દીલ ચહાતા યહ ?

સીકંદર—(હાથ છુડાકર) મુજે મત છેડો, મએં અયસી ઐયાર ઓરતોંસે મીલના પસંદ નહિ કરતા.

મએં—અફસોસ હયકે તુમ ઇસ કીસમકી બાતેં કરતે હો.

સીકંદર—જાઓ ! જાઓ ! અપને ઉનહી યારો કે પાસ રહો. જીનકે સાથ ઈતને રોજ ગુજારે હએં ?

મએં—બખુદા, એક શખ્સ દગાસે લે ગયાથા. બમુશકીલ તમામ અપની જાન બચી હય. મેરીજાન કયા દુનિયામે કીસી દુસરેસે મહોબત કર શકતી હય નહિ ! નહિ ! સીકંદર મેરા દીલ અબ કીસીસે મહોબત કરનેકે કાબીલ નહિ રહા. મએં અપની જીંદગીમે કીસીકો દીલ નહિ દે શકતી હું.

સીકંદર—અવરતોંકી ઐયારીયાં સબ મુઝે માલુમ હય. મએં અબ તુમ્હારે દામમે નહિ આ શકતા ! જહોરાં ? તુમ્હારી ઇસ બેહયાઇ ઔર બેવફાઇસે મેરા દીલ જલકર

ખાક હો ગયા હય ? અબ મએં તુમ્હારી શીકલ તક દે-ખનેકા રવાંદાર નહિ હું, હાં, મેરી ગુફતગોસે યેહ ન સ-મજના ? કે મએં કીસી ઓરપર ફીદા હું. નહિ ! નહિ ! મએંભી તુમ્હે દીલ દે ચુકા. લેકીન તુમને દીલ લેકર મુજસે દગા કીયા. કયા શુરૂ શુરૂમે ઇસી લીએ સરગરમીસે મહો-બતકા ઈજહાર થા. શરમ કર ? શરમ કર ?

મએં—તુમ મેરી અરજપર ગઓર કરો, મએં બે ગુનાહ હું. ભલા મેરા દીલ કહીં જા શકતા હય ? યેહ ના મુમકીન હય.

સીકંદર—બસ, મએંને સબ સુન લીયા. ઓર ગ-આર કરલીયા, આઇંદા મુજસે મીલનેકી ઉમીદ ન રખના.

મએં—આખીર મેરા કુસુર તો બતલાવ ?

સીકંદર—કુસુર મેરા હય, ન કે તુમ્હારા ? મએં તુમે દીલ દે કે બેવકુફ બના ?

મએં—સાહબ ! આપકો મએં કહે ચુકી કે મુજે એક શખ્સ દગાસે લે ગયાથા. ઓર મુજપર કયા કયા હાદીસા હુવા વોહ તુમકો કયા સુનાઉં ? મએં વોહી જહો-રાં હું. જો કે અકબરાબાદમે થી, મેરા દીલ વેસાહી પાક હય, મેરી મહોબત સચ્ચી હમેશાં કાયમ રહેગી.

સીકંદર—મએં. તુમ્હારી બાતોમે નહિ આસકતા ? વોહ ઓર શખ્સ હોગે જીનકો તુમ અપના હુશ્ન દીખલા કર ફાંસ લેતી હો ?

મએં--આપ મેરી મુસીબત સુનો તો સહી. અગર કુસુર હોતો તઆલુકકતા કર દેના !

સીકંદર—સબ સુન ચુકા હું કુચ્છ જરૂરત નહિ.

મએં—આખીર કયા સુન ચુકે મએં ભી તો સુનું.

સીકંદર—અપને કરતુતો કો સુનકર કયા કરોગી. જબ મએ કહે ચુકા હું કે મએને તહેકીકાદ કરકે તુમસે દીલ ફેર લીયા તો ફીર અબ કયા હય.

મએં—બહોત બહેતર, અગર અયસા આપકા દીમાગ આસમાનપર હય તો મુબારીક હો. જહાં પહેલે ઇસદકર મુસીબતેં ઉઠાઇ, વહાં ઔર ભી સહી. મગર યાદ રખોકે અબ જહોરાંભી કભી મુલાકાતકી આરજુ જાહેર ન કરેગી. અગર મએં શરીફ હું ઔર અગર મેરી રગોમે સચ્ચા ખુન દોડ રહા હય તો કભી આપ જયસે મગરૂર માશુકસે મુલાકાતકી આરજુ ન રખુંગી. આખીર હમેશાં ન કોઇ જીયા ન કોઈ જીયેગા. હાં ! રોજે કયામતમે તુમ મેરે ખુનકે જવાબદાર હોગેં મેરે દીલકે ચોર કરાર પાવગે, મએ હરગીજ તુમ્હે માફ ન કરૂંગી.

સીકંદર—બેશક દીલ લેકર યું આંખે બતલાના, ગએરોંકે સાથ મજે ઉડાના, મુજે પાગલ બનાનાં, તુમ્હારે બાંએ હાથકા ખેલ હય અગરચે ઈશ્ક હય લેકીન શરીફાના ઇશ્ક નહિ. મરજાના કુબુલ કરૂંગા લેકીન યેહ રૂસવાઇકો કબુલ ન કરૂંગા.

ગએંરોસે કીજેગા હરામખોરી,
મસલ હય ચોરી ઓર સીના જોરી.

મએં—લો મએં જાતી હું. અબભી સોચલો. ફીર અયસા ન હોકે તુમ્હારે નાજુક દીલકો સદમા પહોંચે !

સીકંદર—મેરા દીલ ચાહે ખાક સીયા હો જાય લેકીન એક શરીફ દીલ યેહ બે ઇજજતી હરગીજ ગવારા ન કરેગા.

મએં—અપની જીદ છોડ દો. મએં બાર બાર કહેતી હું મેરી મહોબત પાક હય. અગર નહિ માનતે તો મએં ભી એક મગરૂર જાલીમસે ન મીલુંગી. લેકીન લીલ્લાહ યેહ મત ખ્યાલ કરના કે મુજે તુમસે ઉલ્ફત નહિ. તુમારી મહોબત મેરે દીલસે જા નહિ સકતી. જાન ચલી જાય લેકીન તુમ્હારી મહોબત ન જાએગી. અચ્છા ખુદા હાફેજ મએં જાતી હું,

ઈતના કહેકર ગુસ્સેસે કાંપતી હુઈ મએં ગાડીપર સ્વાર હો ગઈ ઓર મુસ્મીમ ઈરાદા કરલીયા કે અઇંદા ઇસ મગરૂર શખ્સસે કભી ન મીલુગી. મરના કુબુલ કરૂંગી લેકીન ઈસકી મીન્નત જારી ન કરૂંગી. ઈતનેમે જનરલ રોડપર મેરી ગાડી જા પહોંચી. યહાં શામકે વક્ત હમેશાં મજમા રહેતા હય, ઘોડેકો આહિસ્તા આહિસ્તા ચલાને લગી તાકે કીસીકો ચોટ ન લગે. અભી ઈસ

સડકસે નીકલ ભીન ચુકી થી કે એક શખ્સને મેરે ઘોડેકી લગામ પકડી. જુંહી ઉસ નવ જવાનપર મેરી નજર પડી તો તમામ બદન ઈસિ તરાંહ કાંપને લગા જીસ તરેહ કીસી મગરૂર મશુકકા દીલ ? યેહ કઓન થા ! વોહી અરકાટ ! જીસને મુજે તલવાર માર કર દરિયામે ડાલ દીયા થા.

મએં—વલ તુમ કઓન હો ? ઘોડા કયું રોકા ? પોલીશ...............

અરકાટ—આહ ! જાલીમ મેરી જીંદગી તબાહ કરકે મુજે પોલીશકે હવાલે કર દેગી ?

મએં—મક્કાર તુનેતો મુજે હલાકહી કરદીયા થા. અપની ખુશ કીસ્મતસે બચ ગઈ.

અરકાટ—કબતક બચોગી ? જબ ન સહી, તો અબ સહી. કભી ન કભી કાબુમે આવગી.

મએં—ભલા તુમ મેરી જાન લેકર કયા કરોગે ?

અરકાટ—ઓર તુમને મેરા દીલ લકર કયા કીયા ?

મએં—અચ્છા તુમ નહિ માનતે હો તો મએં તુમે અભી ગીરફ્તાર કરવા દેતી હું.

અરકાટ—ઈસ વક્ત મએં તુમ્હે કુચ્છ નહિ કહે સકતા. લેકીન હુશીયાર રહેના કીસી મઓકે પર તુમારી જાન જુરૂર લુંગા.

મએં—મએં જાનકો અસમતસે અજીજ નહિ જાનતી.

અરકાટ—પહેલે અસમત, ઓર પીછે જાન ?

મએં—જરા મુંહ ધોકે આના !

અરકાટ—માલુમ હો જાએગા કે કીસતરાંહ આના હોગા.

મએં—અચ્છા, કોઇ અયસી તરકીબ હય, જો મએં તુમ્હેં ખુશ કર સક્તી હું ?

અરકાટ—બહોત આસાન ? ઓર તુમ્હારે ઈખ્તીયારમે હય.

મએં--વોહ કયા ?

અરકાટ--શાદી.

મએં--તોબાહ ! તોબાહ ! ફીર શાદીકા લફ્જ જબાનપર ન લાના ?

અરકાટ--(દીલપર હાથ રખકર) જાલીમ, ખુદા તુજેહ સમઝે ? તુને લાખોંકો નીમ બીસમલ કરકે છોડ દિયા હય.

મએં--દેખો, સબકો એકના એક રોજ મરના હય ફીર ઇસ દીલ આજારીસે કયા હાંસીલ ?

અરકાટ--મએં જાનતા હું, પર યાદ રખના મએં જુરૂર કીસી મઓકે પર તુમ્હે સમજ લુંગા.

મએં--અગર સીકંદરકી મહોબતમે મેરા સર જાય તો મએં મુબારક સમજતી હું.

અરકાટ મેરે ઘોડેકી લગામ છોડકર અલગ હોયગા, ઓર મેં ચઉરંગી બાજારકી તરફ રવાના હોકર મકાનપર પહોંચી, અભી કપડે ભી ઉતારેનથે કે ખાદીમને આકર કહા કે એક શખ્સ આપસે મુલાકાત કરને ચહાતા હય.

મએં—મએં ઇસ વખત થક ગઈ હું, ઉસકો બોલો સુબેહ આવ.

ખાદીમ—હુજુર, વોહ બોલતા હય મેરેકો જુરૂરહી મીલના હય. મએંને હરચંદ સમજાયા કે લેડી સાહુબા બાહિરસે અભી અભી તશરીફ લાઈ હય, ઇસિ લીયે અબી નહિ મીલ શકતી, લેકીન નહિ માનતા.

મએં—આખીર વોહ હય કઓન ? નામતો પુછ ?

ખાદીમ—અજીજ નામ બતલાતા હય.

મએં—હએં ! યહાં અજીજ કયસેં ? અચ્છા ઉસકો પુછ કે આપ કહાંસે આયે હો, ઓર કયા કામ હય ?

ખાદીમ—(દરિયાફત કરકે) ઈલાહબાદસે આયા, હું, ઓર જહોરાંકા **ભાઈ** હું કહેતા હય.

મએં—જા ફઓરન બુલાલા ?

ખાદીમ બાહેર જાકર ફઓરન અજીજકો બુલા લાઈ, જબ અજીજ મેરે કમરેમે આયા તો મએં શરમ વ જોશસેં કાંપતી હુઇ અપની કુરસીસે તાજીમકે લીયે ખડી હુઈ, ઓર ચાહાકે અજીજકે ગલે લગકર ખુબસી રોઉં, લેકીન

ભુંહી મીલને લગી તો અજીજને મુજે ઝટકા દેકર અલગ કર દીયા. ઔર કુરસીપર બએઠ ગયા. મએંભી મારે શરમ કે ઇસકે પાસ કુરસીપર બએઠ ગઈ.

મએં—(રોતી હુઇ) ભાઇ અજીજ તુમ કહાંસે ?

અજીજ—દો મહિને મુજે યહાં આયે હો ગયે.

મએં—ઘરકે સબ લોગ ખુશ વ ખુરરમ હુએં ?

અજીજ—તુમ્હારી બલાસે.

મએં—ભાઈ મેરા જલા હુવા દીલ કયું જલાતે હો?

અજીજ—ભલા તુમ ઘર વાલોંકા હાલ દરિયાફ્ત કર કે કયા કરોંગી. હમ દેશી આદમી હુએં, ઔર તુમ એક મઓજીજ અંગ્રેજ સાહબકી મેમસાબ હો ?

મએં—(શરમસે સર ઝુકાકે) આહ ! અજીજ જહોરાં કભી જાન દે દેગી, લેકીન ખાનદાનકો દાગ દામન બીગાડકર ન દુંગી.

અજીજ—બનાવટી બાતોંસ કયા ફાએદા? કયા મએં ઇન તુમ્હારી ભોલીભોલી બાતોંસે સમજ જાઉંગાં ?

મએં—(રોતે હુવે) હાય ! ઇસ મહોબતને મુજે કહીંકા ન રખ્ખા ! અપને થે વોહ બીગાને હોગએ. દોસ્ત દુશ્મન હુવે, જમાના દરપે ઇનતી કામ હો ગયા. કીસ્મત બરગુસ્તા હુઈ, મહોબત ? જાલીમ મહોબત, તેરા ખાના ખરાબ હો. તુને મુજે અજીજ વ એશોકી નીગાહસે ગીરા દીયા.

અજીજ—હુએં ! હુએં ! રોને લગી ? તઆજુબ હય, એક જમાના તુમને દેખડાલા. રંજવ રહાત, મુસીબતો વઆફ્ત, અયેશ વ આરામ દુનિયાંકી ઠંડી વ ગરમી સબ દેખી ઔર ઈતના થોડાસા દીલ ? (ગુસ્સેસે) અબ તુમ્હારે નાજ વ ન્યાજ, ભાઇ બરદાસ નહિ કર શકતા. નહિ, નહિ, મએં ગલતીપર હું. એક કાલા આદમી કયું કર એક અંગ્રેજકી બીવીકા ભાઇ કહેલા શકતા હય?

મએં—તગદીર ! આહ, મેરી તગદીર ! ભાઈ, ભાઈ બનને સે ઈનકાર કરે ! યા ખુદા તેરી પનાહ ?

અજીજ—જહોરાં, ભલા મએં યેહ પુછતા હું કે વાલીદેનકો મુસીબતમેં ગીરફતાર કરાકે તુમ્હારા દીલ ઈનસે જુદા હોનેપર કયું કર રાજી હો ગયા ?

મએં—ગુજીસ્તારા સલવાત.

અજીજ—અબ ચાહે કુચ્છહી હો. ખાનદાનકી ઇજજત તો ખાકમેં મીલ ચુકી.

મએં—હાં તુમ્હે કીસતરાંહ માલુમ હુવા કે મએં યહાં રહેતી હું ?

અજીજ—તીજારતી માલ ખરીદને કો યહાં આયાથા. જબ સીકંદરસે મુલાકાત હુઇ તો ઉસ્સે સબ હાલ માલુમ હુવા.

મએં—તો કયા, સીકંદરકો મેરા પત્તા માલુમ હય?

અઝીઝ—દેખો જહોરાં, અમ્મા તુમ્હારી યાદમે દીવાની હો ગઇ હય. બહોત ઇલાજ કરાએ મગર ફાએ-દા નહિ હુવા.

મએં—(આબદીદા હોકર) હાય, સચ મુચ યેહ ગુનાહે અઝીમ મેરી ગરદનપર હુવા.

અઝીઝ—યેહ નહિં ? ઓર બહોતસે હએ.

મએં—ભાઈ કયા, અબ કીસીતરાંહ મુજે ઘરકો અપને સાથ લે જાવગે ?

અઝીઝ—તોબાહ કરો ? ભલા અબ વાલીદ તુમ્હારી શકલ દેખને કે રવાંદાર હોંગે ? ઓર બદનામી તો તો દેખો કીતની હય.

મએં—ખુદા જાને અઝીઝ ! મ્હેરા દીલ બહોત બેતાબ હય.

જીસતરાંહ બને એકદફા જુરૂરઘરકો લે ચલો. તાકે અમ્માજાનકી મુલાકાત નસીબ હો !

અઝીઝ—ભલા મએં ન આતા, ઓર આતાભી તો તુમ્હે ન મીલતા તો કયા કરતી ?

મએં—**કહેર દુરવેશ બજાને દુરવેશ.**

અઝીઝ—ખએર, તુમ ચાહે કીતનીહી સંગ દીલ હો. લેકીન મુજે તો મહોબત આહી જાતી હય.

મએં—તો કયા લે ચલોગે ?

અજીજ—હાં, ઓર કયા કરૂં.

ઇતની બાતચીત કરકે મુજસે વાએદા કર કે અજીજ ચલા ગયા. જબ અપને કારોબારસે ફારગત પા ચુકા ઓર ઈલાહબાદ જાનેકો તૈયાર હુવા તો મેરે પાસ આયા ઓર બોલા ચલો. કીસ્મતસે ઉસ વકત મી. ગાર્ડ મકાનમે મઓજુદ નહિ થા. વરના કુચ્છ હુજજત કરતા, મએં ચુપકેસે સઓરકા બહાના કર અજીજ કે સાથ મકાનસે રવાના હોગઇ.

પ્રકરણ ૧૨ મું.

સબકો યેહ મહોબત ખ્વાર લે ફીરતી હય.
કોન ફીરતા હય યેહ મુરદાર લે ફીરતી હય.

મએં ઓર અજીજ કીરાએકી ગાડીકર ચોરંગી બાજારસે હોતે હુવે રેલવે ઇસ્ટેશનપર આ પહોંચે. અજીજને દો ટીકીટ લીએ ઓર હમ દોનું ઈલાહબાદકી રેલ ગાડીમેં સ્વાર હો ગએ. કલકતેસે ઈલાહબાદકા દો રોજકા સફર ખુશીખુશીમે માલમ ભી ન હુવા. જબ મકાનપર પહોંચે તો મેરી નજર શરમસેં ઝુક ગઈ. કીસ તરાંહ દેખભી ન સકી. ઓર ઇલાહેદા કમરેમે જાકર બએઠ ગઈ. જેબુન્ની-

સા દોડી આઇ, ઓર ગલે લગકર જાર જાર રોને લગી. મએંને પ્યાર કીયા ઓર અપને પાસ બીઠા લીયા.

જેબુન્નીસાં—(રોતી હુઇ) મુજે ઉમીદ નથી કે કભી દીદાર નસીબ હોગા.

મએં—બેશક, મુજેહી કયા ઉમેદથી.

જેબુન્નીસાં—શુક્રહય પરવરદીગારકા કે આજ મુદત બાદ મએં તુમ્હે દેખ રહી હું.

મએં—જો તકદીરને દીખલાયા દેખના પડા. ઇસમે કીસીકા કયા કુસુર ?

જેબુન્નીસાં—તુમ્હે માલુમ નહિ કે તુમ્હારે ચલે જાને કે બાદ ઘરબાર પર કયા આફત આઈ. ઇધર તુમ્હારી જુદાઇ ! ઉધર અપની રૂશવાઇ ! ખુદાકી પનાહ.

મએં—મએં સબ સુનચુકી હું.

જેબુન્નીસાં—લેકીન તુમ અયસી સંગદીલ કયું કર હોગઇ કે બગએર ઈતલાકે ઘરસે ચલી ગઇ ?

મએં—કયા ઇતલા કરકે જાતી ? અબ જો ચાહો કહો. મહોબત કે દામમે કભી આવતો માલુમ હોકે કયું કર સંગદીલ બનાતે હુએં.

જેબુન્નીસાં—અય તોબાહ ! ખુદા બચાય ઇસ નગોડી મહોબતસે. ઘર તો તબાહ હો ગયા, ઔર કયા હુવા.

મએં—તુમ જાનતી હોકે કીન કીન મુસીબતોંકા

મુજે મુકાબલા કરના પડા હય. ઈધર તુમ લોગોંકી મહોબત, ઔર ઇધર અપની અસમતકા ખ્યાલ, દામનગીર રહેતાથા. તુમ યહાં ઘરમે થી દીલ કીસીન કીસી સુરતસે બહેલ ગયા હોગા. મગર મએં કીસતરાંહ દીલ બહેલા સકતી થી ?

જેબુન્નીસાં—હાં ! હમે તુમારી મહોબત વમુસીબત દોનોકા ખ્યાલથા.

મએં—અબ્બા જાન કહાં હય ?

જેબુન્નીસાં—દુકાનપર ગએ હુએં. અભી અભી આઇંગે.

મએં—નહિ માલુમ હો ગયા કે મએં આઈહું.

જેબુન્નીસાં—નહિ, અભી કહાંસે માલુમ હુવા હોગા.

મએં—હુએં, વોહ જબ અપની બદબખ્ત દુખ્તરકો દેખેંગે તો કયા કહેંગે ?

જેબુન્નીસાં—તુમ્હે કયા કહેંગે. અપની કીસ્મતકો કહેંગે ?

મએં—હાં, અંમ્માજાન કહાં હય ? ચલો મુજે લે ચલો ?

જેબુન્નીસાં—ઉનસે મીલના પુજુલ હય.

મએં—કયું ?

જેબુન્નીસાં—ઉનેહ માલુમ થોડાહી હોગા કે જહો-

-રાં તુમહી હો. હાં, હરવકત તુમ્હે યાદ કીયા કરતી હય. જબ ડાકટરોંસે ઈલાજ કરાયા તો સબને યેહી રાયદી કે જહોરાં કો ઈનસે મીલાદો.

મેએં—(હાથ પકડકર) ચલોતો સહી ? મએં તો દેખલુંગી, મેરા દીલ ઠંડા હોગા.

જેબુન્નીસાં—ચલો.

હમ દોનો બ્હેને વહાંસે ઊઠકર જીસ કમરે મે અં-મ્માજાન થી વહાં ગઇ કયા દેખતી હું કે ચારપાઇ પર સર ઝુકાએ બેઠી હય. મએં ઉનકે ગલે લગકર બોલી.

મએ—અંમ્મા અંમ્મા ? મએં જહોરાં હું.

અંમ્માજાન—(મુશકુરાતે હુવે) કયા જહોરાંકી ખબર લાઈ હો ?

મએં—(રોતેહુવે) હાય, અંમ્માજાન મએને તુમ્હે ઈસકાબીલ બના દીયા. અફસોસ કે મએં પેદા હોતીહી ન-મર ગઈ. પ્યારી અંમ્મા કીસ મુંહસે માફીકી તલબગાર હોઉં ? ગો મએં બખશને કે કાબીલ નહિ હું. માદર, મુજસે બડા ગુનાહ હુવા મએં દોઝખ કે લાએક હોગઇ.

જેબુન્નીસાં—અંમ્મા, યેહ બ્હેન જહોરાં આઇહય. દેખોતો યેહરો રહી હય. ઇસે અપને સીનેસે લગા લો.

અંમ્માજાન—ખાના અભી તૈયાર નહિ હુવા.વરના ફ્ઓરન ખાજાતી.

મએં—હાય અફસોસ ! મેહતો સમમુચ દીવાની હો ગઈ હય.જરાભી તમીજ નહિ રહા.

જેબુન્નીસાં—મએં કહેતી નથી કે ઈનસે મીલના ફુજુલ હય.

મએં--ખએર, મેરી આંખે ઇનકો દેખકર ઠંડી હુઇ,

જેબુન્નીસાં—જબસે તુમ ગઇ તબહીસે યેહ હાલ હય.

હમ દોનો બ્હેને માદરકો મુશકુરાતે હુવે છોડકર ફીર ઉસી કમરેમે આગએ. અજીજને જનાના જોડા લાક-ર દીયા આર કહા ઇસે પહેનલો ? મએં અબ્બાજાનકો બુલાને જાતા હું. મએંને શરમસે સર ઝુકા લીયા. અજી-જ વાલીદ સાહબકો બુલાને ગયા. મએં ખામોશ ઈસી ખ્યાલમે બેઠી રહી કે દેખેં અબ વાલીદ સાહબ કયા કહે-તે હએં. જબ ઈસી બીચારમે મએંને સર ઉઠાકર જો દેખાતો અબ્બાજાન દરવાજે પર મેરે સામને ખામોશ ખડે ખડે જાર જાર રો રહે હએં. મેરાભી દીલ ભર આયા આર ઉનકે કદમો પર ગીરપડી ઔર ખુબ રોને લગી.

અબ્બાજાન--(મુજે ગલે લગાકર) બસ, બસ અબ રોવ મત, તકદીરમે યુંહી લીખાથા.

મએં—આહ ! મએં કયું કર અબ તુમ્હે શીકલ

દીખા શકતી હું. અય મેરે પરવરદીગાર મુજે અભી જમીનસે ઉઠાલે. યેહ જીલ્લત વ રૂશવાઇ દેખી નહિ જાતી. યા જીલ્લાહુ મુજે મોતહી દે દે.

અબ્બાજાન—હુએ ! હુએ ! અબગીરીયાં વજા-રીસે કયા ફાએદા. બસ ખામોશ હોજાવ. (પેસાની પર બોસા દેકર) મેરી બેટી, અબ તુમ્હારી મુસીબતોંકા ખાતમા હો ગયા.

મએં—કયોનસી જબાનસે આપકે સાથ ગુફતગો કરૂં, મએંને બડા કુસુર કીયા. આપકી ઇજ્જત ખાકમે મીલા દી.

અબ્બાજાન—અબ કયા હો સકતા હય. મએં પર-વરદીગારકા શુક્રીયા અદા કરતા હું કે આખીર તુમ મીલ ગઈ અબ કયા રોતી રહેગી. લો મએં બાહીર જાતા હું. ફીર મીલુંગા ?

જેબુન્નીસાં—હાં ! અયસે વક્ત આપ બાહિર જાએં.

અબ્બાજાન—ફીર આઉંગા.

જેબુન્નીસાં—હાં, જાઇએ. દુકાનપર યેહ વક્ત બીકરીકા હય.

મએં—બહોત અચ્છા.

વાલીદસાહેબ કે જાને કે બાદ જેબુન્નીસાંને મુજે

રોતેસે ખામોશ કરાયા. ઔરપાની લાદીયા તાકે મુંહ હાથ ધોલું. ઈલાહબાદમે મેરા કોઈ અજીજ થાહી નહિ. જીસ્સે મએં મીલતી. જબ વાલીદ સાહબ દુબારા આયેતો ફીર તબીયત કાબુમે ન રહી ઔર મએંને જાર જાર રોદીયા વોહ બીચારે ફીર ઉઠકર ચલે ગએં. ઇસીતરાંહ કંઇ રોજ ગુજર ગએં. મએં તમામ દીન અંમ્મા જાનકે પાસ બેઠી રહેતીથી. કયું કે ઉનકે તરફસે મુજે નિહાયત મહોબતથી વાલીદ સાહબને મેરે આનેકે બાદ ફીર મેરી અંમ્માકા ઇલાજ શુરૂ કરાયા તાકે મેરે આ જાનેસે સાયદ કુચ્છ દવા કાર કરે. દવા શુરૂ હોને કે બાદ કુચ્છ કુચ્છ ઇફાકા માલુમ હોને લગા. ઔર કીસી કીસી વક્ત હોશ આને લગા આર મુજે ગઓરસે પહેચાનનેકી કોશીશ કરને લગી. સબ ખુશ હોને લગે કે અબ ચંદ રોજમે આરામ હોજાએગા. એક રોજ મેરે વાલીદ સાહબ ઉમ્દા મઓકા દેખકર મેરે પાસ આએં અબ મુજેભી બહોત રોજ હોજાનેસે ઉન કે સામને જાના પડતા થા ઉનોને દોખત મુજે લાકર દીએ ઔર મુજસે કહેને લગે.

અમ્માજાન—બેટા, મએંને તો જાનો માલ ઈજ્જ તો હુરમત, તુમ પર કુરબાન કર દીયા. જબતક તુમ આંખોસે દુર રહી મુરદેસે બદત્તર મેરી હાલતથી. શહેર

ગુટા, અજીજ છુટે યેહ સબ મુસીબતેં તુમારી બદોલત નાજીલ હુઈ, જબકે અલ્લાહકે ફજલસે તુમ દોબારા મેરે સીનેસે લગી તો કુચ્છ કદર મુજે તસ્કીન હુઇ લેકીન મુજે તુમારી હાલતપર હનોજ ભરોસા માલુમ નહિ હોતા બહેતર હયકે તુમ સાફ સાફ અપની રાએ જાહીર કરો કે અબ કયા કીયા જાય ? જીસ્સે બદનામી દુર હો ઔર દુનિયામે સરખરૂ હોજાએ.

મએં—અબ્બાજાન, આપ યેહ મત સમજીયે કે મએં આપસે જુદા હોકર અયસો અશરતમે જીંદગી બશર કરતી રહી લેકીન મએં અયસી ના લાયકતોથી નહિ જો આપકી મરજી કે ખીલાફ ચલતી લેકીન કયા બતલાઉં ! કીસ્મતને મુજે અંધા બના દીયા, અબ જો મેરી રાય લેતે હો તો મએં યેહ સુન કર બહોત ખુશ હું યેકાશ કે આપ ઉસી વક્ત જબ કે નાખુશ હોકર મએં ઘરસે નીકલીથી. મેરી રાએ પર અમલ કરતે તો આજ યેહ દીન દેખના નસીબ નહોતા લેકીન વોહ કયુંકર હો સકતા કીસીને કહા હય કે—

“ વોહી હોતા હય જોકે મંજુરે ખુદા હોતા હય. ”

અબ્બાજાન—હાં, ગુજસ્તા બાતોકો જાને દો. આઈંદા બતલાવ કે કયા કીયા જાય ?

મએ'—વોહી. જો પહેલે મેરી રાએથી અબભી હય.

અબ્બાજાન—ઉફ્ ! ગજબ હય, ઈતની જીલ્લત ઉઠાને પર ભી વોહ સઓદા તુમારે દીલ પરસ ન ગયા ?

મએ'—' યેહ વોં નીશા નહિ જીસ્સે તુરશી ઉતારદે. '

અબ્બાજાન—શખ્ત મુશકીલ હય અવ્વલતો મએ' ઇસ અમરકો મજુરહી કયુ' કરને લગા ઔર બીલ ફરજ તુમ્હારી મહોબત મુજે ઇસબાત કે માનને કો મજબુર ભી કરદે. તો અબ વોહ કાય કે માન લેગે. વોહ દૌલત મ'દ રઇશ આદમી હુએ' ઔર મએ' જલીલો ખ્વાર ગરીબ શખ્સ હું.

મએ'—અગર સીક'દર ખુદ રાજી હોવે તો ?

અબ્બાજાન—ઉસ બીચારે કે ઇખ્તીયારમે યેહ બાત નહિ હય. ઉસકી રજા મ'દીસે મતલબ નહિ નીકલ શકતા.

મએ'—ભલા, મએ' ફીર કયા બતલાઉ'.

અબ્બાજાન—કયા, દુનિયામે ઇસ્સે જયાદા દૌલત મ'દ કોઈ નહિ રહા ?

મએ'—અબ્બાજાન મુજે શરમ માલુમ હોતીહય કયુ' કે સાફસાફ ઇસ મામલેમે' ગુફ્તગો નહિ કર સકતી હુ' બહેતરકે ઈસ મામલેકો યુ'હી રહે ને દીજીએ. જબ

ખુદાકો મંજુર હોગા ખુદ વોહ કામ બન જાએગા.

અબ્બાજાન--અફસોસ હય કે કીસ્મત યાવરી ક-રતી હુઇ માલુમ નહિ હોતી વોહી મુશકીલ જો શુરૂમેથી અબભી મએ જુદ હય અચ્છા મએં તુમ્હારી કીસ્મત પર ઈસ મામલેકો છોડતા હું.

મએં--લેકીન જેબુન્નીસાંકી તો શાદી આપ જુરૂર કરદે? વોહ અબ ઘરમે બીઠલાનેકે કાબીલ નહિ રહી.

અબ્બાજાન—હાં, મુજે ખુદ ફીક્ર હય લેકીન અબ મએં બહોત સમજ કર ચલુંગા કયું કે પહેલી શાદીકા મજા અબતક મીલ રહાહય.

યેહ કહેકર અબ્બા મેરે પાससે ચલે ગએ ઔર મએ એકલી બએઠી બીચાર કરતી રહી.

પ્રકરણ ૧૩ મું.

દો મુલ્લાં મે મુરઘી હરામ.

મએં વાલીદ સાહેબસે ગુફતગોતો કર રહીથી લે-કીન યેહ ખ્યાલ થા કે યેહ મેરે પાસસે હટ જાય તો યેહ ખત જોકે ઉનોને લાકર મુજે દીએથે દેખલું. આ-

ખીર વોહ મેરી ગુફતગોસે માજુર હોકર ચલે ગએ. ઉનકે જાનેકે બાદ મએંને ખત ખોલા તો મેરે રૂવાંટે ખડે હો ગએ. યેહ ખત અંગ્રેજીમાં લીખ્ખા હુવાથા જીસકા મજમુન યેહ હય.

ચૌરંગી બાજાર કલકત્તા તા. ૧૮ મેહ.

પ્યારી મીસ જહોરાં !

“ મુજે કીસકદર તઆજુબ હુવા, જબ મએં મકાનપર વાપીશ આકર તુમ્હે ન પાયા. અફસોસ ! સદ અફસોસ ! કે તુમ ઇસ કદર બેવફા નીકલી, મુજે કભીભી ઉમીદ નથી કે તુમ મઓકા પાકર મુજે ધોકા દે જાવગી. મએં હમેશાં તુમ્હે બા અશમત ખાતુન સમજતા રહા. અવ્વલ તો મુજે ખ્યાલ આયાકે તુમ કહીં ફીર અરકાટકે ફંદેમે આ ગઇ હો. લેકીન બાદ ખુફીયા તજવીજાતકે માલુમ હુવા કે સીકંદર તુમ્હે ઉડા લે ગયા હય. યેહ માલુમ હોતેહી તન બદનમેં આગ લગ ગઈ. રહા ન ગયા તો સીકંદરકે પાસ પહોંચા જબ ઉસસે દરિયાફ્ત કીયા તો ઉસ નાબકારને મુજે કોઇ તસલ્લી:બખ્શ જવાબ ન દીયા. ખીલાફ મુજસે લડનેકો આમાદા હુવા. રાતકા વ

કત થા મએંને ઉસ્સે કહા ગર મરદાના જોશ તબીયતમે હય તો બાહેર ચલકર તનહા લડે. વોહ ફ્રઓરન બીલા કીસી યાર મદદગારકે મેરે હમરા હો ગયા. ફ્રોર્ટ કલીમકે વસી મએદાનમેં પહોંચકર મએંને ઉસપર પીસ્તોલ ચલાઇ. બાદ એક ફ્રેર ઉસને કીયા. જીસ્સે મેરા ડાબા બાજુ કીસીકદર જખ્મી હો ગયા. ગોલી લગતેહી મએં બેહોશ હોકર ગીરા. લેકીન ઉસ બહાદુરને ઇસ હાલતમે મુજપર હમલા ન કીયા. વરના અગર ચહાતા તો ઇસ વકત મેરા સર તનસે જુદા કરતા સુબેહકો જબ મુજે હોશ આયા તો દવાકે લીએ ડોકટરકો તલબ કીયા. શુક્ર હય કે અબ મએં કીસી કદર તંનદુરૂસ્ત હું. લેકીન કયાહી બહેતર હોતા અગર ઉસ ગોલીસે મેરા કામ તમામ હો જાતા. કયુંકે તુમ્હારી મહોબત ને મેરા જીસ્મ જલાદીયા હય. અબ મએં જીંન્દા રહેના પસંદ નહિ કરતા કયુંકે ઉમીદ નહિ હય કે દોબાર તુમ અપની મઓ જુદગીસે મેરે ઉજડે ઘરકો આબાદ કરો ? અચ્છા પ્યારી, મુજે તુમસે કુચ્છ શીકાયત નહિ દુનિયાકા યેહી દસ્તુર હય, આખીર મએં ઇતના અરજ કીએ

દેતા હું. અગર કભી મીલનેકા ઇન્તીફાક હો તો અજનબીયોંકી તરાંહ મુંહ ફેર કર મત ગુજર જાના ? દુઆ વ સલામકા બાહમ તઆલ્લુક મુનાસીબ સમજો તો કાયમ રખના. ઔર અગર યેહભી મંજુર ન કરોગીતો કુચ્છ જોર નહિ. અગરે મુજ બદબખ્ત કે ખતકા જવાબ ચાર હરફોમે લીખ દેના. અગર યેહભી ન હો શકે ? તો ખએર, બડી દીક્કતસે તુમ્હારા પત્તા લગાયા હય. અગર જવાબ આ ગયા તો માલુમ હુવા કે મેરી તહેકીકાત દુરૂસ્ત હય. ઔર જવાબ ન આનેપર મુજે યેહભી ખ્યાલ રહેગા કે મુમકીન હય કે તુમ્હે મેરા ખત ન મીલાહો.

મએં હું પ્યારી ખાતુન

તુમ્હારા પુરાના ખેરખાહ.

આર. પી. ગાર્ડ.

ખત પડકર બે ઇખ્તીયાર મેરી આંખુસે આંશુ જારી હોગએ. કયું કે ગાર્ડ ચંદા ખુબસુરત જવાન થા. તાહમ મુદ્દત તક પાસ રહેનેસે મુજે મહોબત પેદા હો ગઇથી. યેહ માયુસાના ખત ગાર્ડ કે હાથકાહી લીખ્ખા હુવાથા

કિયું કે ઉસકે ખતકો બખુબી જાનતીથી ચંદ મીનીટ માયુસ વ ફીકરમે બેઠી રહી તરાંહ તરાંહ કે મનસુબે ગાંઠતી રહી. જબ જરા દીલકો તસ્કીન હુઈ તો દુસરે ખતકો ખોલા જોકે ઉર્દું મે લીખા હુવાથા વોહ યેહ હય.

દાનાપુર તા. ૨૦ મેંહ.

પ્યારી જહોરાં ?

શએર.

હક્ક તઆલા ન ઇસ આફતમે કીસીકો ડાલે,
નામ ઇશ્કકા કોઈ લેતો જબાં ધોડાલે.

,, યેહ મહોબતકે કીરીસ્મે નહિ તો ઔર કયા ! અક વક્ત વોહ થાકે મએં તુમ્હારી ઇલતી જાઓ કો ખાતીરમે ન લાતાથા એક યેહ વક્ત હય કે મએં ખુદ રહમકા મુન્તીજર હું. સચહય જજબએ મહોબત ઇસે કહેતે હુએ આખીરકાર તુમ્હારી પાક મહોબત મેરે ઉપ-ર અસરહી કર ગઈ. જબ મએંને તુમ્હે ચંદ યુરોપીયન લોગોસે મીલતે ઝુલતે દેખાથા તો અહદ કર લીયાથા કે આયંદા તુમ્હારા નામ તક ન લુંગા લેકીન પ્યારી જહોરાં મુજે અપને

કીએ પર પશેમાન હોનાપડા. તુમને જો કીયા સો મેરી ખાતર, મુજે યેહ માલુમ નથા કે તુમને મેરે લીએ કયસી મુસીબતેં બરદાસકી. રંજો ખુશી દોનો માયદ દરજે હુઈ. અબ યેહ મત સમજો કે તુમસે નફરત કરતાહું. યા મેરે દીલમે મહોબતકા બીજ કુટ નહિ નીકલા. નહિ, નહિ, અબ વોહી તુમ્હારા મગરૂર સીકંદર તલીમ ખમકીએ મહોબત વ રહમકા ઉમીદવાર તુમ્હારે દરપર ખડા હય. ઈશ્કને દીલમે અબ મુસ્તકીમ તોરપર કદમ જમાએં હુએં આવ, આર પ્યારી ખતાકો બખ્શદો? મએંને અપની સંગ દીલીસે, નહિ, નહિ, નાદાની ઔર ગુરૂરસે તુમ્હારે નાજુક દીલકો સદમા પહોંચાયા હય. લેકીન અબ માફીકા ખ્વાહેશગાર હું. તુમ કરીમો રહીમ બનો? તુમ જુરૂર મેરે ગુનાહોં કો માફ કરોગી.

મેરિ ખતાપે ન જા, અપને તું કરમપે જા. ?

મુબારીક હય વોહ માશુક જો અસીરાને મહોબતકી ખતાઓંકો તહેદીલસે બખ્શ દેતેહુએં, હાં, એક બાત ઔર યાદ આઇ. એક રોજ મેરા મુકાબલા એક અંગ્રેજસે હુવા. મએંને ઉસકો જખ્મી તો કીયા લેકીન કતલ નહિ કિયા. કયું

કે બહાદરોં કા શાનકે ખીલાફ હય, કે આલમે બહોશી મે કીસીકો કતલ કરે, મએં બદી ખ્યાલ **કે દરિયામે રહેના ઔર મગરસેં દુશ્મની કરના.** કલકતા છોડ દીયા કયુંકે વોહ અંગ્રેજ વહાંકા કપતાન થા અબ યહાં રહેકર તીજારતકા સીલ સીલા શુરૂ કીયા હય. જીશ તરાંહ હો સકે જલ્દ ઇસ મુરદા તનકો આકર જીંદા કરો ?

મએં હું જહોરાં તુમ્હારા

મગરૂર સીકંદર

જહાં ગાર્ડ કે ખતને બદરજે માયુસી વરંજ પહોંચાયાથા. બરખીલાફ ઉસકે સીકંદરકા ખત દેખકર દીલ બહોત પશેમાન હુવા. ઔર ફીર મહોબતકે દરિયામે ગોથે ખાને લગી, ઔર મકાનસે નીકલનેકી તદબીરે દીમાગમે ચક્કર દેને લગી. ફીર વાલીદેન કી જુદાઇ, ઔર પહેલી મુસીબતોંકા ખ્યાલ મેરે ઈરાદોપર પાની ફેરને લગા. કંઇ હફતા ઈસી ફીક્રમે ગુજર ગએં. મએંને દોનો ખત કા જવાબ લીખ દીયાથા. લેકીન વોહી બેકરારી મઓજુદ થી. સીકંદર કે ખતકી તરફ આંખેં લગ ગઇ. કયું કે ઉસકો મએંને લીખ દીયા થા કે કીસી બહાનેસે આકર મુજે લેજાવ ઈનહી ઐયામ બરગસ્તામે એકરોજ મામા મેરે કમરેમે આઈ ઔર કહેને લગી.

મામા—સાહુબજાદી ! ઈસ તરાંહ તો હમલોગ આપકે ટુકડો પર પલતે હુએ. ઈતની જુરઅત કહાં કે કોઈ બાત જબાન પર લાએ. લેકીન—

મએં—હાં ! લેકીન કહેકર ખામોશ કયું હો રહી, કહો જો મતલબ હય બિલા ખોફ બ્યાન કરો ?

મામા—હુજુર, ગુસ્તાખી માફ હોતો અરજ કરૂં ?

મએં—અવ્વલતો તુમ શરીફ ઘરોંકી રહેને વાલી હો. મુજે ઉમીદ નહિ કે તુમ અયસી બાત કહોગી જો એક શરીફજાદીકે લીએ હતક હો તાહમ મએં તુમ્હેં માફ કરદુંગી.

મામા—યેહ, એક રૂક્કા એક શખ્સને દીયા હય ઔર આપકા નામ લીયા હય કે ઉન તક પહોંચાદો.

મએં—લાવ, દેખુંતો સહી ?

મામાને જો રૂક્કા મુજે પેશ કીયા ઉસમે યેહ લીખ્ખા થા.

પ્યારી જહોરાં !

તુમ્હારા ખત મુજે મીલગયા, દીલને નમાના કે મએં તુમ્હે મુસીબતમેં દેખું અબ સબ કારોબાર છોડકર દાનાપુરસે કલ યહાં આ ગયા હું. બહેતર હય કે આજ રાતકે બારા બજે તુમ ઘરસે નીકલકર ઇસી મહોલ્લેકે મટ્ટી ગંજકે ચો-

રાયેપર મુજે મીલો ? ગાડી તૈયાર મીલેગી, બારા ઔર પેંતીસ મીનીટકો રેલગાડી યહાંસે દાના પુરકો રવાના હોતી હય. રૂક્કા લાનેવાલી મામાકો બીસ રૂપે રૂસ્વત દી હય ઇસ્સે ખોફ ન કરના અગર ફીલ ફરજ બારા બજે મએં ગાડીકે હમરા ચોરાયે પર ન આ સકા તો મએં અપને દોસ્તકો ભેજ દુંગા. કયુંકે ઇસ્ટેશનપર ટીકીટ વગેરાકા ઇંન્તીજામ કરૂંગા. આને મે દેર ન લગાના ? ”

મએં હું પ્યારી તુમ્હારા.
તાલીબે દીદાર **સીકંદર.**

રૂક્કા પડતેહી મહોબતને જોશ કીયા, ઔર યેહી દીલ ચાહા કે ઇસી વક્ત ચલદું. લેકીન જાતી કયું કર ? ખએર, મામાકો એક અશરફી દી ઓર ખુબ પટ્ટી પડાઇ. તાકે કીસીકો ઇતલા ન હો જાય. જુંતું કરકે દીનકા બાકી હીસ્સા ગુજરા, શામકો ખાનાભી મારે ખુશીકે ન ખાયા ગયા. અભી બત્તીભી જલને ન પાઇથી કે મએં દરદેસરકા બહાના કર અપને કમરેમે આ બએઠી. જેબુન્નીસાંભી સાયેકી તરાંહ મેરે પીછે આ ગઇ મએંને બદી ખ્યાલકે સાયદ યેહ પ્યારી સુરત ફીર દેખનેકો નસીબ ન હોગી. મહોબતસે જેબુન્નીસાંકો પાસ બીઠા લીયા. ઇધર ઉધરકી બાતેં કરતી રહી લેકીન નીધા ઉસ

ભોલી ભોલી સુરત પરહી રહી. જોકે મુજે બહોત પ્યારી પ્યારી માલુમ હોતીથી. થોડી દેર હમ દોનો બ્હેનોકો પ્યાર વ મહોબતકી બાતે કરતે ગુજર ગઇ કે એક મુગલાની દોડી આઈ ઓર પએગામ દીયા કે બડી બેગમ સાહેબા યાદ ફરમાતી હય. મુજે મહોબત ખીંચ ખીંચકર અંમ્માજાન કે પાસ લે ગઈ. લેકીન મુજે કીસી કદર તઅજ્જુબ પએદા હુવા. અંમાજાનને મુજે દેખતેહી ગલેસે લગા લીયા ઓર જાર જાર રોને લગી. મએંભી ખૂબ દીલ ખોલ કર રોઇ, ઓર ઉનકી છાતીસે લગી રહી. બાદહુ આદાબેન્યાજકે બાદ એક કુરસીપર બેઠ ગઇ. દુસરે મુકાબીલકી કુરસી અંમાને લેલી. ઓર દુસરી જાનીબ અજીજ ઓર જેબુન્નીસાં બએઠ ગએં.

અંમ્મા—(હીચકીયાં લેતી હુઇ) કહો બેટા? ઘરસે નીકલકર કયસી ગુજરી? કભી મુસીબત જદા માદરકાભી ખ્યાલ આયાથા? યા અપની મુસીબતસે ફુરશદ નહિ મીલી.

મએં—(આબ દીદા હે કર) પ્યારી અંમા? મુજે અપના દુઃધ બખ્શ દે? મએં ખતાવાર હું, અફસોસ કે મએંને તુમ્હેં ઈતના રંજ પહોંચાયા હય. દર હકીકત મએં જહન્નમકે કાબીલહી હું?

અંમા—નહિ, નહિ, મએં તુમ્હે લાનત મલામત

નહિ કરતી. લેકીન ઇસ સીનમે ઓલાદસે ના જાએજ કામ હો જાનેસે નજરપોશી લાજીમ હય. મએં તો સીર્ફ યેહ જાનના ચહાતી હું કે તુમ કહાં કહાં ઓર કયસે રહી ?

મએં—જહાં જહાં કીસ્મત લે ગઇ, ઓર જયસે ખુદાને રખ્ખા. અબ મેરે મુસીબત કે ગુજરતા હાલાત સુનનેસે કયા ફાએદા? હાં, ઇતના કહે શકતી હું કે તુમ ગર મેરી મુસીબતે આંખસે દેખ લેતી તો જીનહાર જીંન્દા ન રહેતી.

અંમા—શુક્ર હય પરવર દીગારે આલમ કા? હાં, મુજકો તો રોજ કયામતમે ભી મીલનેકા ભરોસા નથા.

મએં—બેશક? શુક્રકા મુકામ હય કે મએં કંઈ મહિને બાદ તુમ્હે હોશમે દેખતી હું. મએં તમામ ગુજરતા મુસીબતોકો ભુલ ગઇ.

અંમા—(મુજે ગલે લગાકર) આવ, બેટી એક મરતબા ઓર તુમ્હે છાતીસે લગાકર દીલ ઠંડા કર લું. (રોતે હુવે) યા અલ્લાહ ! મેરી નાજ પરવરદા બચ્ચીને કયું કર મુસીબતેં બરદાસકી હોગી ! આહ ! જહોરાં કયા મએંને તુજે રંજો ગમ બરદાસ કરને કે લીયે પાલા થા ?

અમ્માજાનકે યેહ દરદ નાક ફીકરે ને હમ તમામકો રૂલા દીયા. રોતે રોતે મેરી હચકી બંધ ગઈ, દીલ મહોબતસે ઉંડા જાતાથા કયુંકે ફીર મેરી મા :ર, ભાઈ, બ્હેનસે યેહ આખરી મુલાકાત થી. અજીજ, વ જેબુન્નીસાંને રોતે રોતે આંખે સુરખ કરલી. મકાન એક માતમસરા બન ગયા. ઇસી અરસેમે અબ્બાજાન ભી બાહેરસે તશરીફ લાએં. ઓર યેહ હાલત દેખકર હમ સબકો જુદા કર દીયા. યેહ સબ તો અપને અપને કમરોંમે ચલે ગએં, ઓર મએંભી અપને કમરેમે આ ગઈ. ઓર બહોત દેર તક રોતી રહી. જબ દરદે ફુરકત મે રોતે રોતે તબીયત ઉકતા ગઈ, તો ખામોશ અપની ચારપાઈ પર લેટ ગઈ લેકીન દીલસે આહો જારીકી આવાજ ઉસ વક્ત તક આતી રહી. જબ કલાકને ટન ટન કરકે બારા ન બજા દીએ! કલાકકી આવાજ સુનતેહી. સીકંદરકી મહોબતને દીલકો ચવ તરફસે ઘેર લીયા. ફ ઓરન ઉઠ ખડી હુઈ, પોશાક જેબ તન કરકે મએં અપને કમરેસે બાહેર નીકલી. દેવડી પર આકર દેખા તો સબ નોકર ચાકર કયામતકી નીંદ સો રહે હએં. દરવાજા ખોલકર ખુદાકા નામ લે ઘરસે દુસરી બાર કદમ બાહેર નીકાલા? ઇસ વક્ત ચારો તરફ તારીકી મેરે બખ્ત સીયાકી તરાંહ છાઈ હુઇથી. પાસકા ખડા હુવા આદમી નજર નહિ આતા થા. આંખોને સાફ જવા-

બ દે દીયા થા. સીર્ફ પાઉંને મુજે મંજીલે મકસુદ તક પહોંચાનેકી કોશીશ કી. આસમાકે નીલગુ ફરસપરસે સીતારે કીસી વાયદા પરસ આશક કે હસરતોંકી તરાંહ માયુસ હો ચલે થે. જીધર દેખો ઉધર એક સન્નાટેકા આલમ થા. પાસબાનોંકી ખોફનાક આવાજે કભી કભી ઈસ સન્નાટેકો દુર કરનેમે કામીયાબ હોતીથી. કહીં કહી ગલીયાંમે લાલ ટેન ધીમી રોશનીસે કીસી માયુસ આશકકી તરાંહ ટીમ ટીમાતી હુઇ નજર આતી થી. ઇસ ખામોશીકો દુર કરનેવાલી શહેરકે ચોકીદારોકી આવાજે થી. યાતો નાજરીન ઈસ જહોરાં કે કદમોકી અહટ કે જો અભી અભી અપને અજીજોસે ઘરપર રો રો કર મીલ રહીથી. જીસે નાજ પરવરદા હોનેકા ફખર થા. જીસ્સે મા આંખોકા નુર ખ્યાન કર કર જાર જાર રો રહી થી. જીસકી મહોબતને ઘર ભરકો તસ્વીર કર લીયા થા, યા યું કહો કે જો ઇશ્ક કે હાથો રૂસવા હો ચુકી થી. નહિ, નહિ, ઓરભી રૂસવાઇ ઉઠાનેકો ચલી થી. હાં, દરિયાયે સરસ્વતીસે નસીમકે ઝોકે નાહ ધોકર અભી અભી નીકલ રહે થે. મેરે માયુસાના તનપર અપના અસર કરતે હુવે ચલે જાતે થે. જીનકી ખુશગવાર બુ યકીન દીલા રહીથી કે કીસી કે ગેશવે અંબરીકો આએં હુએં. કયા, ઇન નસીમ કે ઝોકોને ઉસ દીલ

ફરેબ અમ્માકો ન કહે દીયા હોગા ? કે દેખ વોહી જહો-રાં જીસ્સે તું કહેતી થી, બેટી યેહ જીસ્મ ન્યાજોસે પલા હુવા થા. તકલીફ બરદાસ કરનેકે કાબીલ નહિ હય. અબ વોહી જીસ્મ કયસી તારીકીમે ગલીયોકી ખાક છાનતા ફીરતા હય.

ઈસી ખ્યાલો ખ્યાલ મએં મીટ્ટી ગંજકે ચોરાએપર પહોંચ ગઈ તો મુજે ગાડી નજર પડી. જીસે દેખકર જાનમે જાન આઈ, ગાડી કે પાસ પહોંચકર બીલા તઆ-મુલ્લ મએં સ્વાર હો ગઈ, ગાડીબાનને ઘોડેકો ઈસારા કીયા ફીર કયાથા. ઘોડે હુવા હો ગએ. ઓર આનકી આનમે રેલવે ઇસ્ટેશન પર જા પહોંચે જહાં એક નવ જવાનને મુજે ગાડીસે ઉતારા. ઓર પ્લાટફારમ પર લે ગયા. ગાડી છુટનેમે સીર્ફ તીન મીનીટકી દેર થી ગભરા કર હમ દોનો એક સેકંન્ડ કલાશ કે કમરેમે સ્વાર હો ગએ.

પ્રકરણ ૧૪ મું.

લાખદેતા ફલક આઝાર ગવારાથે મગર
એક ઉસ આશકકી ન દર્દે જુદાઇ દેતા.

રેલ ગાડી પવનસે બાતેં કરતી હુઇ ઇલાહબાદકો છોડ આગે બડો, મએં થકી હુઈથી, સો હવાકે ઝોંકોસે મેરી આંખે મિલી જાતીથી. આખીરકાર મએં ચાદર ઓડકર તખ્તેપર આરામકર ગઇ, જબનીંદસે હુશીયાર હુઈ તો મેરી નજર મેરે સામને બેઠે હુવે શખ્સપર પડી જીસકી સુરતસે આંખે આશનાથી દેખતેહી બદનકે રૂવાટે ખડે હો ગએ. બે ઇખ્તીયાર આહકા નારા જબાનસે નીકલ ગયા. આંખોમેં આંશુંભર આયે દીલ ધડકને લગા. યેહ કોન થા ! નાજરીન યેહ વોહી મેરા સાબીકે આશક જાર, અરકાટ !

મએં—જાલીમ તેરા બુરા હો, તુને મેરી જીંદગી અબ સચમુચ ખાકમે મીલાદી. લે ? મએં બખુશી મરનેપર તૈયાર હું મુજે કતલ કરદે ! અય મેરી પ્યારી રૂહ અબઇસ નાપાક જીસ્મસે કીનારાકર યેહ તેરે લાયક નહિ રહા. જી-મેરે જીસ્મસે નીકલજા હાં ! ઇતના અહેસાન કરદેકે સીકંદરકો કહે દેના કે જહોરાં અબ તુમ્હે મહેશરમે મીલેગી ?

અરકાટ—નહિ, નહિ, ગભરાવ મત? અબ મએં

તુમ્હે કોઈ તકલીફ ન દુંગા.

મએં--નહિ, અબ મએં બીલકુલ નહિ ડરતી. આપ બશોક તમામ મુજે કતલ કર દો.

અરકાટ—મએં અબ તકલીફસે નહિ બલ્કે ખુશામદસે કામ લુંગા. તુમ્હારી મીન્નત જારીસે તુમ્હારા દીલ કાબુમે લાઉંગા.

મએં--તુમ યહાં કીસતરાંહ આ ગયે ? ઔર ઇતની જુરઅત કીસ્સેકીકે મેરેકો રૂકા ભેજા ?

અરકાટ--તુમ્હને દો ખત ઉસરોજ મામાકે હાથ ડાકમે ડાલનેકે લીએ ભેજે થે, વોહ મએંને ઈસ્સે લેલીએથે. જીનસેકે મેરી મતલબ બરાબર હો ગઈ. જીસરોજ તુમ યહાં ઇલાહબાદમેં આઇ મએંભી ઉસીરોજ આ ગયા થા. તુમ્હારી રોજ ખબર મુજે મીલતી રહી. વોહ દોનોખત તુમ્હે ગાર્ડવ સીકંદરકો રવાને કીયે થે વોહ મએંને ચાલાકીસે હાંશીલ કરલીએ.

મએં—આહ ! તુમ બડે ઐયાર નીકલે ? અચ્છા અબ મુજે કહાં લે ચલે ?

અરકાટ—બંમ્બઇ !

મએં—વહાં કયા કરોગે ? યહીં મેરા કામ તમામ કરદો ?

અરકાટ—નહિ, મએં હરગીજ તુમ્હે જરર નહિ પહોંચાઉંગા.

મએં ને ઇસવકત યેહી મુનાસીબ સમજાકે અરકાટસે ઉજર કરના દુરૂસ્ત નહિ. જીસતરેહ બનસકે ઐયારીસે કામ નીકાલના લાજીમહય. બસ યેહી દીલમે ઠએરાકર ચુપકેસે ઉસકે સાથ સાથ યેહ લંબાસફર ખત્મ કીયા. બંમ્બઇ પહોંચકર અરકાટને એક બંગલેપર જો પહેલેહીસે મેરેલીએ બંદોબસ્ત કરરખાથા ઉસમે મુજે ઉતારા ઔર તમામ એશ વ આરામકા સામાન તૈયાર કરદીયા. હમેશાં મેરી દીલદારીકા ખ્યાલ રખતાથા. મએંભી જાહેરાં મહોબતસે પેશઆતીથી કયું કે પથ્થર તલેસે હાથ આહિસ્તા આહિસ્તા નીકાલનેકા ખ્યાલ મેરે દીલમે થા મેરી જાહેર મહોબત દેખકર અરકાટકા દીલશાદ હોતા જાતાથા. કઈ મહીને ઈસી હાલતમે ગુજર ગએ. મેરી તબીયત બહેલાને કે લીએ ઉર્દુ, વ અંગ્રેજી અખબારાત અરકાટને મંગવાને શુરૂ કીએ. એક રોજ જુમેરાતકો એક ઉર્દુ અખબાર મેરી મેજપર પડાહુવા દેખા તો દીલ બહેલાનેકે લીએ ઉસકો લે કર દેખને લગી. સફા ઉલટાતેહી એક માતમી કોલમ મેરી નજર પડી, જીસકા મજમુન યેહ થા.

‘ હમતો અય ચરખ તેરી નયે રંગીયોસે તંગ આ ગયે ’

“ અમારે નાજરીન, અકબરાબાદકે મશહુર મહમદ-

હુસેન જ્યાવોદ્દીન કે નામસે આગાહ હોગે? આપકી ફૈયાજીને એક જમાનેકો અપને મુતી બના લીયાહય, કંઇ મસજીદે વસરાએ ખલીકકી આરામકે લીએ આપને તૈયાર કરાઇહએ. કભી કીસીપર જુલ્મ કરતે ઉનકો નહિ સુના. લેકીન હમ અફસોસ જાહેર કરતે હએ કે નામઆલુમ આપકો ઇસ અયશ વ ખુશીકી જીંદગીમે કીસ ગુનાહકા માવજા મીલા, કે આપકો અપને લખ્તે જીગર સીકંદરસે આલમે શબાબમે જુદા હોના પડા. તા. ૧૮ માહે હાલકો દાનાપુરમેં ઉસ ખુબસુરત નવજવાનને મરજે હયજાસે વફાત પાઇ.

'ઈન્ના લીલ્લાહે ઇન્ના અહેલે રાજઉન.'

" હસરત! હસરત! મુલ્કસે એક ખુબરૂ નવજવાનકા હમેશાં કે લીએ જુદા હો જાના દરહકીકત કાબીલે અફસોસ હય! અય ચરખે સીતમગર? જો કલી ખીલનેપર આતીહય ઉસે પહેલેહી તું તોડ લેતા હય, હમતો તેરી નએરંગીયોસે તંગ આ ગયે. લેકીન તુજે રહેમ ન આયા. હમ સીદક દીલસે મરહુમકે ખેશોકે સાથ હમદરદી જાહેર કરતે હએ. ખુદાવંદ ઉનકો સબ્ર અતાકરે! આહ! મોતસે કે આગે કયા કરે?

શએર.

મોતસે કીસકો રૂસ્તગારી હય.
આજ વોહ? કલ હમારી બારી હય.

ઈસિ દહેસ્ત નાક ખબરકે પડતેહી મેરાદીલ ધડકને લગા કલેજા બાંસુ ઉછલને લગા, જાર જાર રોતેહી કુરસી પરસે ગીરપડી.

મએ—આહ? પ્યારે સીકંદર? કયુ બેહીસ્તમે તુમ્હે હુરોકી ખાહેશ આખીર લેહીગઇ? હાય, કયા મએ અયસી ગુનેહગાર થી જો આખરી વક્ત તુમ્હારી સુરતભી દેખ ન સકી? અફસોસ? જીસકે લીએ ઇતની આફતેં ઉઠાઈ વોહ મુજે તનહા દુનિયાકા મુકાબલા કરનેકે લીયે છોડ ગયા. અચ્છા મેરી જાન? અબ મેરી રૂહ તુમ્હારી તલાંશમે નીકલતી હય. અય મોત? તુજે કસ્મ હય ઉસ રબએ હકીકીકી કે તું જલ્દ આ? આહ! જીંદગી મુજસે તું કીનારા કર! તુજે મેરી પાક મહોબતકી કસ્મ હય?

અરકાટ—(એકાએક આકર) કયું પ્યારી જહોરાં? આજ અયસા કયા સદમા પહોંચા જો યુંહ આહોજારી કર રહી હો? બખુદા મુજે જલ્દ બતલા? મેરા જીગર પાસ પાસ હુવા જાતા હય અગર કી-

સીને તુમ્હે કુચ્છ કહા હય તો મએં અભી ઉસકા સર તનસે જુદા કર તુમ્હારે કદમોપર રખ દેતા હું જલ્દ બતા?

મએં— શએર.

દીલમે એક દર્દ ઉઠા આંખમે આશુ ભર આયે,
બેઠે બેઠે હમે કયા જાનીએ કયા યાદ આયા.

અરકાટ—આખીર માલુમ તો હોકે મામલા કયા હય?

મએં—કુચ્છ નહિ! આપ ઇસરાર ન કરેં મેરી ખુશી ઇસીમે હય.

અરકાટ ઇતના સુનતેહી મેરે પાસસે ચલા ગયા. મએં પહેરો રોતી રહી. જબ જરા દીલકો સબ્ર આયા તો અપને ખાદીમજોકે મહેમુદ નામીથા ઔર જીસપર મુજે એક કામીલ ભરોસાથા, ઉસે બુલાયા. ઔર એક મજમુન ઔર દશ રૂપે દેકર ભેજાકે ઇન રૂપીયોકો, એડીટર પૈસા અખબાર લાહોર કે નામ મનીઆડર કરઆ? ઔર યેહ ખત પોષ્ટમે ડાલ દેના. ઇસ કામકી અવેજમે મએંને દો રૂપે ઉસે ઇનામ દીએ.

મએંને જો પૈસા અખબારકે નામ ખત વ મજમુન રવાના કયાથા વોહ નાજરીન યેહથા!

જનાબ એડીટર સાહબ.

“ તસ્લીમ! દશ રૂપેકા મનીઆડર આપકી ખીદ-

મતમે ઈસ મજમુન કે સાથ રવાના કરતી હું.

બરાએ ઈનાયત ઇસ મજમુનકો અપને અખબારમે જગે દેકર મશકુર ફરમાએં? જો ઉજરત જયાદા આપ લીખ્ખેંગે ફ્ઓરન રવાના કરદી જાએગી.

જાતી હય.

" હમ ઈસ અખબાર કે જરીએ મીસ જહોરાંકે ખેર ખાહોંકો—આગાહ કરતે હુએં કે મીસ જહોરાંકી તબીયત હફ્તે અરસેસે બહોત બીગડ રહી હય. જીંદગી કે આસાર બહોત કમદીખ લાઈ દેતેહુએં. યા યુંહ કહો કે મીસ જહોરાં અબ મુલ્કે અદમકો રવાના હોતી હય. અગર કીસીકો ઇસ કે સાથ હમ દરદી યા મહોબતહો તો ફ્ઓરન બંમ્બઈ મજગાઉ બંગલા નાં. ૪૧૫૨ પર પહોંચકર ઉસકી સુરત દેખ જાવે? વરના કહે અફસોસ મલના હોગા?

મએં અખબારમે મજમુન ભેજને કે બાદ રાતદીન ઈસી ખ્યાલમે ગમગીન બએઠી રહેતી કે ખુંદાવંદ કરીમ જલ્દ મુજકો ઈસ ફાની દુનિયાસે ઉઠાકર મેરી રૂહકો મેરે પ્યારેકી રૂહસે મીલાદે? મજમુન ભેજનેકે બાદ દો તીન રોજમએં મુન્તજર રહી કે દેખું કોન આતા હય. જબ એક હફ્તા ગુજર ગયા ઔર કોઈ ન આયા તો મુજે સુબા

હુવા કે સાયદ અખબાર મેરે હમ દરદોકી નજરસે ન ગુ-
જરા હોગા. મઐં દુસરે કીસી અખબારમે મજમુન દેનેકો
હીથી કે એક રોજ સરે શામહી મહેમુદ મેરે પાસ આયા
ઔર કહેને લગા મીસ સાહબા ? આપસે એક દો શખ્સ
મુલાકાત કરના ચહાતે હયેં.મઐંને અંદર લાનેકી ઇજાજત દી.
ચંદહી અરસેમેં દો નવજવાન મેરે રૂબરૂ આ કર ખડે હુવે
જીસે દેખકર મઐં ખુશી કે મારે ઉછલકર એક કે સીનેસે
લગ ગઇ. યેહ કોન થે ?

નાજરીન–યેહ વોહી મગરૂર સીકંદર, કે જીસકે
લીએ. મઐંને અપને ખાંનદાનકો તબાહ કીયા, જીલ્લતો
રૂશવાઈ ઉઠાઇ, મુસીબતો કે દરિયામે ગોથે લગાએ, ઔર
મુલ્કે અદમ જાનેકો તૈયાર થી. આહ ! પરવરદીગાર તેરા
લાખ, લાખ શુક્ર હય, કે એક પાક મહોબતકો તુને
મુસીબતો કે દરિયામે ગોથે લગાને કે બાદભી મંનજીલે
મકશુદ કો પહોચાયા. ઉસકે સાથ જો દુસરા શખ્સ થા
વોહી મેરા મહોસીન જીસે મે બીલકુલ ભુલ ગઇથી વોહ
બશીર થા. મઐં ઉસકે ભી ગલે લગ કર ખૂબ રોઈ, ઔર
ઉન દોનોકો તમામ મેરી મુસીબતો કા માંજરા સુનાયા.
તકદીરસે ઉસરોજ અરકાટભી કહીં સરેશામહી ચલા
ગયા થા. મઐંને ઉન દોનોકો યેહ સલાહ દી કે જીસતરાંહ
હો સકે જલ્દ મુજકો યહાંસે લે ચલો. વરના સખ્ત મુસી-

બત પેશ આઇગી. મહેમુદકો ગાડી લાનેકે લીએ ભેજ દીયા. ગાડીકે આતેહી હમ તીનો સ્વાર હોકર રેલવે ઇસ્ટેશન પર પહોંચે. ઉસવક્ત ઘડીને આઠ બજાએ થે. બી, બી, સી, આઈ. રેલવે ગાડી કા ગુજરાત મેલ નવ બજે છુટનેકો થા. હમ તીનો ગ્રાંટરોડપર પહોંચ ટીકીટ નીકાલ ગાડીમેં સ્વાર હોકર અહેમદાબાદ હોતે હુવે. છોટીસી રેલમેં સ્વાર હોકર મેરે વાલીદ સાહબ કે પાસ ઈલાહબાદ જા પહોંચે.

પ્રકરણ ૧૫ મું

જીસને હમારે યારકોં હમસે મીલાદીયા.
દુધોં નહાય ફુલે ફલે વોહ ખુદા કરે.

પ્યારે નાજરીન ? અબ કયાથા ? મએં દીન દુની ઔર રાત ચોગની ફુલી જાતીથી. જબ મેરેકો બંમ્બઇસે મેરા મહોસીન ભાઈ બશીર, ઔર સીકંદર ઈલાહબાદકો લાએ. લેકીન મેરા કદમ મકાનપર અબ્બાજાન કે આગે જાનેકો ન ઉઠતા થા. કયું કે મએં ઉનેહ દોબારા ધોકા દે ચુકીથી. પર ન માલુમ ખુદ બખુદ મેરે વાલીદ મુજકો લેનેકે લીયે ઈસ્ટેશન પર મએ અંગ્રેજ કે મઓજુદ થે. મેરેકો મ-

આલુમ હુવા કે સાયદ સીકંદરહીને પહેલે ટેલીગ્રાફસે ઉનેહુ ખબર દી હોગી. હાં, ઔર અયેસાહી હુવા થા. કયું કે અજમેર સે રવાના હોતે વક્ત સીકંદરને મેરે ભાઇકે નામ ટેલીગ્રાફ રવાના કીયા થા, મએં ખુશી ખુશી મેરિ માદરસે ફીર જા મીલી.

અંમા—પ્યારી જહોરાં, કયા તુંને હમકો ફેરભી ભુલા દીયા થા.

મએં—નહિ ! નહિ ! મએં કયા અરજ કરૂં.

અંમા—ખએર, બચ્ચી, ખુદાને તુજસે દુબારા મીલા દીયા.

મએં—હાં, યેહભી મુજ કમનસીબીકી કીસ્મત ?

અંમા—અચ્છા તો બેટા, અબભી ફીર મજલુમ માદર કો છોડનેકા ખ્યાલ હય ?

મએં—મએં કયા જવાબ દે શકું. કઓનસી મુજ જયસી બેહુદા લડકી હોગી જો અપની માદરકો છોડના ચાહતી હો.

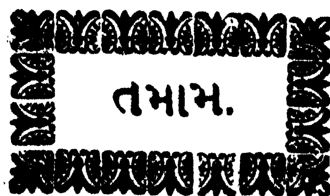
અંમા—અચ્છા તો યેહ બતલાવ કે તુમ ફીર કહાં ગઇ ?

મએંને મકાનસે ચલે જાનેકા ઔર અરકાટ કે ફંદમે ગિરફતાર હોનેકા કુલ માંજરા સુનાયા. જીસકો

સુનતેહી અંમાજાન જાર જાર રોને લગી. ઈતનેહીમે અબ્બા જાન સીકંદર કો હમરા લેકર વાલીદાકી મુલાકાત કો આયે. મેરી વાલીદાને સીકંદર કો ગલેસે લગાયા ઔર બહોત ખુશી ખુશીસે ઉસકે ખેશો અકારીબકે ખબર પુછને લગી મએં વહાંસે અંદર ચલી ગઈ.

દુસરેહી રોજ મેરે વાલીદ સાહબને મેરી ઔર જેબુન્નીસાંકી શાદીકા અસબાબ ખરીદના શુરૂ કીયા, ચંદહીરોજમે હમ દોનો બહેનો કી શાદી હો ગઈ.

બહોતસે રંજ વ મુસીબતેં ઉઠાને કે બાદ આજ મંઝીલે મકશુદકો પહોચ ગઈ હું. ઈસીતરાંહ મેરે નાજરીન ભી અપની અપની મંઝીલે મકશુદ કો પહોંચે. આમીન, સુમ્માં આમીન.

ઉર્દુના અઘરા શબ્દોના ગુજરાતી અર્થ.

પૃષ્ટ.	લીટી.	ઉર્દુ.	ગુજરાતી.
૧	૧	મહોબત	પ્રેમ
૧	૧	મુસીબત	દુઃખ
૧	૪	આપા	બ્હેન
૧	૭	બેદાર	હુશીયાર
૨	૩	મનખુબમીશનાસમ પીરાને પાર સારા	હું તમારી બધી વાતો સારી પેઠે જાણું છું.
૨	૪	દીલલગી	મસકરી
૨	૫	મજાક	,,
૨	૬	મામલા	હકીકત
૨	૮	ખાકા	ફજેતો
૨	૧૦	ગએર	પારકો
૨	૧૧	આબદીદા	રડવા જેવું.
૩	૧	મર્જ	દુઃખ
૩	૨	નાજરીન	વાંચનાર
૩	૨	બેહયા	શરમ વગરનો
૩	૩	સરગુજસ્ત	હકીકત માથે પડેલી
૩	૪	આતીશે	આગના જેવી.

૩	૬	આગા	જાણુતી
૩	૬	સોલા	ભડકો
૩	૭	ખીરમને અસમત	પતિવૃતા શિયળ.
૩	૧૧	હેયરત અંગેજ	નવાઇ ઉપજાવનાર
૩	૧૧	ખ્વાબમે	સ્વપ્નામાં
૩	૧૧	મુબ્તીલા	સામીલ
૩	૧૩	મુકાબીલ	બરાબર (રૂબરૂ)
૩	૧૪	નાજોઅદા	શરમ સાનખરાથી.
૩	૧૫	બેતાબ	આકલવીકલ
૩	૧૮	નફ્રરત	નારાજીથી દુર રેહેવું
૩	૨૧	સંગ	પથ્થર
૩	૨૦	મીન્નત	કાલાવાલા
૪	૧	કલમા	શબ્દ
૪	૨	દીલ ફ્રરેબ	મનને લોભાવનાર
૪	૩	નીમ બીસ્મીલ	અડધો ઘાયલ
૪	૧૦	અફ્રસાના	અફ્રવા
૪	૧૨	સદમા	દુઃખ
૪	૧૪	મારે આસ્તીન	બાંયમાં રહેનાર.
૪	૧૫	બુજુરૂગ	ઘરડાં
૪	૧૬	તીજારત	વેપાર

૪	૧૭	ઉમ્દા	સારી
૪	૧૯	ઇખલાકી	મલતાવડો સ્વભાવ
૫	૪	અતા	આપ્યા.
૫	૬	તરીકા	રીવાજ
૫	૭	ચસ્મબદુર	આંખની ખુબસુરતી
૫	૯	મુસ્તુરાત	બૈરાં (ઓરત)
૫	૯	દરાજ	મોટું (ઉંચુ)
૫	૧૦	કદ	આકાર (લંબાઇનો)
૫	૧૫	જીસ્મ	શરીર
૫	૧૯	સીયા	કાલી
૫	૨૦	શરાફત	મોટાઈ
૫	૨૧	સુરખ	લાલ
૬	૧	ખુશ્ક	સુકેલી
૬	૧	તર	ભીજાયલી.
૬	૨	કુશાદા	પહોલી
૬	૪	રૂખસાર	ગાલ
૬	૭	દીલકશ	મનને ખેંચનાર
૬	૭	શીરીં	મીઠાસવાલી
૬	૧૦	હુલીયા	શરીરની હકીકત
૬	૧૬	ઔસાફ	ચાલચલગત
૬	૧૬	દીમાગી કૌવત	ભેજાની બહાદુરી

૬	૧૭	બે બહેરા	ખાત્રી
૬	૧૭	આલા દરજ્જે	ઉંચું
૬	૧૮	જહીન	બુદ્ધી
૭	૧૯	ઇમતિહાન	પરિક્ષા
૭	૧૦	વહેસ્તનાક	ડરામણું
૭	૧૪	સોહાની	પ્યારી
૭	૧૫	સુબેહ	સવાર
૭	૧૫	પરીંદો	ઉડતા જાનવરો
૭	૧૫	આમદ	આવવું
૭	૧૬	શાહ	પાદશાહ-શહેનશાહ
૭	૧૭	મશરીક	પૂર્વ
૭	૧૭	શાંવલી	કાલી
૭	૧૯	દરખ્ત	ઝાડ
૭	૧૯	નસીમે	ઠંડી પવંન
૭	૧૯	શહેરી	ભર ભાખળું
૭	૨૧	આફ્તાબ	સુરજ
૮	૧	અરમાન	ઉમેદ
૮	૩	આલમ	દુનિયા
૮	૩	નેચરલ	કુદરતી
૮	૬	સીન	ઉમર
૮	૧૭	કરીબ	પાસ

૮	૧૮	શકતાસા	ધુજારાથી ઠરી જવું
૮	૨૦	ચંદ	કેટલીક
૯	૫	મગરેબી	પશ્ચિમવાલો
૯	૫	કમરે	દીવાનખાનું
૧૦	૧	જમાના	વખત
૧૦	૪	ખયાલાત	વીચારો
૧૦	૫	બેરહેમ	દયાવગરના
૧૦	૯	દામન	પલ્લવ
૧૦	૧૨	બાલાએતાક	ઉચું મુકી દઇને
૧૦	૧૫	અસીરાને	દુઃખીયારા
૧૦	૧૬	ફલક	આકાશ
૧૧	૧	ઉકબા	પરલે
૧૧	૨	રૂસવાઇ	ફજેતી
૧૧	૫	શર્દમહેરી	કઠણુંપણું
૧૧	૬	તબાદલા	અદલબદલ
૧૧	૭	બીલામઆવજા	કાંઇપણુલીધાવગર
૧૧	૧૦	ખીયાલે	વીચારો
૧૧	૧૧	ખામ	ખોટા—નકામા
૧૧	૧૧	અંજામ	નતીજો
૧૨	૧	ખાહેસે	ઇચ્છા
૧૨	૧	તબીબ	વૈદ્ય—ડાકટર

૧૨	૨	હફતા	આઠ દીવસ
૧૨	૪	તર્ક	મુકી દેવું
૧૨	૫	બબતર	ખરાબ
૧૨	૭	તનહા	એકલી
૧૨	૧૧	મકુલે	વીચાર
૧૨	૧૧	શાયરાંના	કવીઓ જેવા
૧૨	૧૧	મુબાલેગા	આમણુસામણુ
૧૨	૧૧	તસવ્વુર	મનની સાથે
૧૨	૧૩	શૌદાઇયું	દીવાનાપણું
૧૨	૧૪	હીરવાન	નાયક
૧૩	૧	રીસ્તાનાત	સગાસંબંધી
૧૩	૩	જમઘટ	મેલો
૧૩	૪	આસેબ	પડછાયો
૧૩	૯	મજબુરન	લાચારી
૧૩	૧૩	લેહાજ	શરમ
૧૩	૧૩	હસરત	અફસોસ
૧૩	૧૪	નબજ	નાડ
૧૩	૧૮	પરેશાન	પસ્તાવું
૧૩	૧૯	તામીર	અમલ,બંદોબસ્ત
૧૩	૨૦	જુનુન	ગુસ્સા
૧૩	૧	મીસરા	વાકય

૧૪	૬	શએર	કવીતાની લીટીઓ
૧૪	૮	ચકમે	ડામ
૧૫	૮	ગુફતગો	વાતચીત
૧૫	૧૮	આરજા	બીમારી
૧૫	૨૦	અમર	વાત
૧૬	૧૮	લખ્ત ફોત	જતી રહી
૧૭	૧	ઇજાજત	રજા
૧૭	૪	નીસાર	કુરબાન
૧૭	૫	બહેતરી	ભલું
૧૭	૭	ઇરશાદ	હુકુમ
૧૮	૮	દુલાહ	ધણી
૧૮	૯	અજર	બદલો
૧૮	૧૫	દુખતર	દીકરી
૧૯	૫	તારીકી	અંધારૂં
૧૯	૮	શએ	રાત
૧૯	૮	ફીરાગ	જુદાઇ
૧૯	૧૦	ચીરાગ	દીવો
૧૯	૧૦	પરવાના	દીવા આગળ ઉ-ડતા જાનવર
૧૯	૧૧	સીતારે	તારાઓ
૧૯	૧૨	અટખેલીયાં	ઠેકડા મારવા

૧૯	૧૩	સરગરદાન	ગુંથાએલા
૧૯	૧૬	પોશીદા	છુપા
૧૯	૧૭	શોરોગુલ	ઘોંઘાટ
૧૯	૧૮	જંજીરે	સાંકલો
૧૯	૧૮	યકીન	ભરોસો
૧૯	૧૯	વાપીસ	પાછા
૧૯	૨૦	માયુસ	લાચાર
૨૦	૨	ખુફીયા	છાની
૨૦	૧૧	અમરકા	કામનો
૨૦	૧૪	પએગામ	સંદેસા
૨૧	૧	મનશા	વીચાર ઇચ્છા
૨૧	૧૦	તાલીમી આફતા	ભણેલા
૨૧	૧૦	ઐયાસ	ઉડાઉ
૨૧	૨૦	ખફત	ઉઘડી જવું જતુ રહેવું
૨૨	૫	ખલીક	સારા
૨૨	૮	પનાહગીર	આસરા હેઠલ
૨૨	૧૦	બરતાવ	ચાલ ચલણ
૨૨	૧૦	હમરૂતબ	પોતાની બરાબરીનો
૨૨	૧૫	તાલીમ	શીખવું
૨૨	૧૮	ઇનાયત	મહેરબાની

૨૨	૨૦	તએ	ફસલો
૨૪	૧	ઈલતીજા	માગણી
૨૪	૩	વીશાલે	મલવું
૨૪	૧૧	નામા	કાગલ
૨૪	૧૧	ખુને જીગર	લોહીવાલા હૃદયથી
૨૪	૧૫	તહેરીર	લખવું-લખી
૨૪	૧૬	કાબીલે રહમ	દયા લાવવા જેવી
૨૫	૧	દામનગીર	લેણદાર-માંગનાર
૨૫	૧	અંદાજા	તોલ, વજન
૨૫	૧૦	શફેહસ્તી	આ સંસાર
૨૫	૧૩	હામીલે રૂક્કા	કાગળ સાથે
૨૫	૧૩	હાજા	લાવનાર
૨૬	૨	તમાસે	લાલચથી
૨૬	૫	મુતાલેસે	વાંચવાથી
૨૬	૬	શરદ મહેરી	સખ્તી
૨૬	૧૬	ઈજહાર	વહેવાર
૨૬	૧૬	જાનીબસે	તરફથી
૨૭	૧૭	બરાત	જાન
૨૭	૧	આહીની	લોઢાની
૨૮	૩	આમાદા	તૈયાર
૨૮	૩	સંદુગ	પેટી

૨૮	૪	તીલાઈ	સોનાની
૨૮	૪	જેવર	દાગીના
૨૮	૭	અમામા	પઘડી
૨૮	૭	નૌવશા	વર
૨૮	૧૩	તવક્કલ	ભરોસો
૨૮	૧૪	જાનીબ	તરફ
૨૮	૫	મુતલક	જરાબી
૩૦	૫	બહાવ	પાણીનું વહેવું.
૩૦	૬	કમર	ચાંદ
૩૦	૮	શફાફ	ચોખ્ખી
૩૦	૯	માહાતાબ	ચાંદ
૩૦	૯	શોઆએ	કીરણો
૩૦	૧૮	લબરેજ	છલાછલ-પુરેપુરૂં
૩૦	૨૦	ટીલે	ટેકરા
૩૧	૪	કીસ્તીઓ	હોડીયો
૩૧	૪	સવાર	બેસવું.
૩૧	૧૦	કશીશ	ખેંચાણ
૩૧	૧૧	લએદરિયા	દારયાના કીનારે
૩૧	૧૫	સબ્જ	લીલાં
૩૧	૧૬	ખોફ	ડર
૩૧	૧૭	ખંદક	ખાડા, ખાબોચીયા.

૩૧	૧૮	ગુનજાન	ભરાવે‌ા
૩૧	૨૭	બાંયે	ડાબા
૩૧	૨૦	ફાસલે	છેટુ
૩૧	૨૧	સોલે	ભડકા
૩૨	૪	કામીલ	બરાબર
૩૨	૮	શોકસે	ખુશીથી.
૩૨	૯	ગવાર	પ્યારી મન પસંદ
૩૨	૯	લહેમાકે	ઘડી
૩૨	૧૦	પરેસાન	અફસોસ
૩૨	૧૧	આલીશાન	મોટી
૩૨	૧૨	ચોંદીયા	ઠરીજવું
૩૨	૧૭	અલવદા	આખરી
૩૩	૭	હુમરા	સાથે
૩૩	૮	ગુલશન	બગીચો. વાડી
૩૩	૧૪	સરકી	ચલાઇ, મારી, ફોડી
૩૩	૧૮	બીયાબાન	જંગલ
૩૩	૧૯	કવી અહદ	મોટા, જબરા
૩૩	૧૯	ગવાર	જંગલી
૩૩	૨૧	જોબન	શણગાર
૩૩	૨૧	ઉરૂજ	ખીલવું
૩૪	૧	બબુલ	બાવલ

૩૪	૨	સરગોસીયાં	મશકરીની વાતચીત
૩૪	૪	મુરદની	પીકાસ, કરમાઇજવું
૩૪	૯	જીલ્લતે	દુઃખ મુસીબત
૩૪	૧૨	આઇને	ચોખ્ખું
૩૪	૧૨	અસમત	શિયળ
૩૪	૧૯	મલઉનો	કાફર, ડાકું
૩૪	૨૧	કામીયાબી	ફતેહ
૩૬	૯	ખુમાર	હુશીયારી
૩૬	૯	તાડ	ઓલખવું
૩૬	૧૫	ઇસ્તકબાલ	માનસાથે લઇ જવું
૩૬	૨૦	ડાકું	લુટારા
૩૭	૨	જેવરાત	દાગીના
૩૭	૫	મહોસીન	બચાવનાર
૩૮	૧૯	નીસબત	ઓળખ
૩૯	૩	ઈતલા	ખબર
૩૯	૧૨	હિફાજત	દેખરેખ
૩૯	૧૩	મહાફજત	દેખરેખ
૩૯	૧૪	રખવાલી	દેખરેખ
૪૦	૯	મજાર	ઘર
૪૦	૧૦	ઉલફત	પ્યાર, મહોબત
૪૦	૧૦	બશર	માણુસ

૪૨	૨	હુસ્નબનસ્ન	નામ ઠામ
૪૨	૬	ખુફીયા	છુપી
૪૨	૧૨	કયામ	મુકામ, ઠેકાણું
૪૨	૧૪	લાવતન	દેશવગરની
૪૨	૧૪	લામકાં	ઘરવગરની
૪૨	૧૬	ગરીબખાને	ઘર
૪૩	૧	મશકુર	ઉપકારી
૪૩	૫	ખુશખલકી	સારો સ્વભાવ
૪૩	૬	માએલ	મલતાવડું
૪૩	૬	સફ્ર	મુસાફરી
૪૩	૬	અજહદ	ઘણી
૪૩	૬	તવાજા	બરદાસ, ખબરદારી
૪૩	૧૧	જઈફ	ઘરડી
૪૩	૧૩	હુજુમ	ઠઠ ગરદી
૪૩	૧૮	બશર	ગુજારવું
૪૪	૫	ખાદમા	નોકર
૪૪	૬	જાનીસાર	જીવ કુરબાન કરનાર
૪૪	૬	એતબા	ભરોસા
૪૪	૧૦	માવજા	બદલો
૪૪	૧૬	પેશમગોઈ	અગમચેતી

૪૬	૫	મુકાબીલ	બરાબર-રૂબરૂ
૪૬	૯	ગનીમત	સારૂં
૪૬	૧૦	ઉકતા	ઘભરાવું
૪૬	૧૪	જુરઅત	હિંમ્મત
૪૬	૧૬	હતક	નામોસી
૪૭	૪	દુલહન	પરણેલી કન્યા
૪૭	૧૦	લુત્ફ	મજા ખુશી
૪૭	૧૨	તબા	બરબાદ
૪૭	૧૩	નજારે	જોવું
૪૭	૧૮	દરઅસલ	હકીકતમાં
૪૮	૪	માદરી	દેશી જનમની
૪૮	૮	ઇત્તિફાક	મઓકા, વખત
૪૮	૧૫	દાસ્તાન	વાર્તાઓ
૪૮	૧૮	નાજનીન	ઓરત બૈરૂં
૪૯	૬	ચેમાને દારદ	કેવી વાત છે
૪૯	૬	સાબકા	કામ લેવડ દેવડ
૪૯	૧૦	કાબીલેદીદ	જોવા લાયક પસંદ કરવા લાયક
૪૯	૧૧	ખબ્ત	જતું રહેવું ઊડી જવું
૪૯	૧૩	મીયાના	બરાબર જોઇએ એવું
૪૯	૧૪	પસ્તાકદ	ઠીગણું

૪૯	૧૪	ફરબા	જાડુ
૪૯	૧૮	સીનાતક	છાતી સુધી
૪૯	૧૯	સબાહત	} ખુબ સુરતીનું
૪૯	૧૯	મલાહત	} મલતાપણું
૫૦	૩	નીમ બીસ્મીલ	જખ્મી
૫૦	૯	તુલો તબીલ	લાંબું ચોડું
૫૧	૨	ખફગી	ગુસ્સો
૫૧	૬	બરખાસ્ત	છુટું, ખલાસ
૫૧	૯	હુદીએ	નજર કરવું
૫૧	૧૩	તેશ	જોશમાં
૫૧	૧૫	દરખાસ્ત	માંગણી
૫૧	૧૭	સીયાકારો	કાળા કામ કરનાર
૫૨	૨	મુન્તજર	રાહ જોનાર
૫૨	૧૧	મામલાત	કામકાજ
૫૨	૧૩	ગુજીસ્તા	થઇ ગએલી
૫૨	૧૫	રસાને	લાવનાર,પહોંચાવનાર
૫૩	૫	મુલાજમત	નોકરી
૫૩	૬	તફતીસ	તલાસ
૫૩	૬૭	ગલ્લતાં વપેચાં	શેકાયેલો, ગુંચાએલો
૫૩	૧૪	દીદકા	ચહેરો

૫૩	૧૫	તાલીબ	ઉમ્મીદવાર
૫૪	૫	એતરાજ	વાત કાપવી
૫૪	૬	ઈજહાર મુસરત	તૈયાર
૫૪	૧૦	પુરાની વજા	જુની
૫૪	૧૧	અહેલે હીંદ	હીંદના રહેનાર
૫૪	૧૪	પોદે	નાના છોડવા
૫૪	૧૬	મરમત	રીપેર, દુરૂસ્ત
૫૫	૪	ખુંખારી	ડર
૫૫	૨૧	સરગુજસ્તા	ઢુંઢતા ફરવું.
૫૬	૩	ખલ્કે ખુદા	દુનિયાના માણુસો
૫૬	૮	તરજીહ	અચ્છા
૫૬	૯	તસ્કીન	ઠંડક—શાન્તપણું
૫૬	૧૧	અલફાજ	વાકય
૫૬	૧૨	મકનાતીસ્ત.	વિજલી માફક લોહ ચુંબક જેવું.
૫૬	૧૪	ઈન્તીકામ	બદલો
૫૬	૧૫	એંટનેકી	લેવાની છીંનવાની
૫૬	૧૮–૧૯	નય રંગીયા	નવું, નવું
૫૬	૧૯–૨૦	સીમતન	નાજુક
૫૭	૯	તબાહ	બરબાદ
૫૭	૯	વીરાં	ઉજાડ

૫૭	૧૬	મુતલક	બીલકુલ
૫૭	૧૯	જુનુબી	દક્ષિણ તરફની
૫૭	૨૧	તંનજીયા	અદબથી
૫૮	૧૦	ખતા	ગુનાહ, કસુર
૫૮	૧૦	કરમ	દયા
૫૮	૧૧	અસીરો	ગરીબ તાબેદાર
૫૮	૧૯	હસરતો	ઉમેદો
૫૮	૨૧	ગલતી	ભુલ
૫૯	૪	મુરૂવ્વત	મહોબત, ખ્યાલ
૫૯	૫	સમરા	નતીજો. અંજામ
૫૯	૯	હકીર	લેખા વગરનું. વ-જન વગરનું, હલકું
૫૯	૨૦	દ્રવરા	હરવું ફરવું,
૬૦	૧	જમીર	શિયળ
૬૦	૧૩	માવજેમે	બદલામાં
૬૦	૧૮	જીંદાન	ભોંયરૂં
૬૦	૨૦	ઇજાજત	રજા
૬૧	૪	કદરો મંજીલત	ઈતબાર–ભરોસો
૬૧	૧૧	શરારત	લુચ્ચાઇ, બદમાસી
૬૨	૫	આબેકવસર	કવસરનું પાણી
૬૨	૮	બેતરાસા	ડરવગર એકદમ

૬૨	૧૦	મકતુલો	સંસારી માણસ
૬૨	૧૧	રકીબ	દુશ્મન
૬૨	૧૧	માહે અનવર	ચાંન
૬૨	૧૨	મુલાહજા	જોવું.
૬૨	૧૩	જરાર	બહાદુર-જબરદસ્ત
૬૨	૧૩	ફોજ	લશ્કર
૬૨	૧૫	સરજનસ	તલાશ
૬૨	૧૬	સહેમ	ઠરી
૬૨	૧૮	તને તનહા	એકલી
૬૨	૧૯	ફેલી	પથરાઇ
૬૨	૨૧	મુજરમ	કેદી
૬૩	૭	ગુલચી	ભમરો, ફુલને ખાનાર
૬૩	૭	ગુલ	ફુલ
૬૩	૯	પેસ્તર	પહેલાથી
૬૩	૧૧	ઉજર	આનાકાની
૬૩	૧૨	ઇસરાર	ભરોસો
૬૩	૧૬	મજબુર	લાચાર
૬૩	૧૭	હજમ	ખાઈજવું-પચાવી પડવું
૬૩	૧૮-૧૯	કુસ્તએનાજ	ખાક-બળેલી રાખ
૬૩	૨૦	સાઈલ	સવાલ કરનાર

૬૩	૨૧	દરે દૌલત	ઘરનો દવાજો
૬૪	૨	કહે	હાથો
૬૪	૨	મલ	ઘસવું.
૬૪	૩	ગેસુએ	વાળની લટો
૬૪	૩	ખમદાર	આમળેલાં
૬૪	૫	રૂખાઇ	બે પરવાઈ,
૬૪	૧૩	નિહાયત	ઘણી
૬૪	૧૩	પુરતી	જલ્દી
૬૪	૧૭	અટકના	રૂકવું
૬૪	૧૯	જર્દ	પીલો
૬૪	૨૧	પરવરસ	ઉછરવું
૬૪	૨૧	સબાને	પવન
૬૫	૪	ગુરૂર	અભીમાન
૬૫	૫	રોલા	અથડાવું. પીસાવવું
૬૫	૧૧	ગવારા	પસંદનગી
૬૫	૧૨	નીકાબ	મોંઉપરનાખવાનીજાલી
૬૫	૧૬	મરહમ	મલ્લમ.
૬૬	૧	જજબે	ખેંચનાર
૬૬	૨	ગોરે	કબર
૬૬	૩	દામનગીર	પલ્લવ પકડનાર
૬૬	૬	આસીયાનો	માલા, ઘર

૬૬	૭	જમાલ	ચમક
૬૬	૮–૯	મહાલકા	ખુબ સુરત સ્ત્રી
૬૬	૧૪	બશીશ	ખીલેલાં
૬૭	૩	તમશ ખુરાના	હોટમાં હસવું
૬૭	૬	મુબાદા	વખતે
૬૭	૭	મુકદ્દસ	ચોખ્ખા
૬૭	૭	લબો	હોટ
૬૭	૯	સરમા	ગરમી
૬૭	૧૦	ગએરત	લાજ શરમ
૬૭	૧૩	નાજ પરવરદા	લાડમાં ઉછરેલી
૬૭	૧૪	મચલ	આળોટવું
૬૭	૧૪–૧૫	નાજબરદાર	ઉછેરનાર–ખબર રાખનાર.
૬૭	૧૬	અંગળાઈયાં	આળસ
૬૮	૨	બખ્ત	ખરાબ નઠારૂં
૬૮	૨	ખાબીદા	સ્વપ્નું
૬૮	૩	ગરક	ડુબવું
૬૮	૧૦	અદમ	મરવા પછી પહોંચવાની જગ્યા
૬૮	૧૧	મુનકર વનકીર	મુસલમાનોમાં મરવા

			પછી કબરમાં આ-વનાર ફીરસ્તા (જમ) ના નામ
૬૮	૧૨	પુસ્ત	પછવાડે
૬૮	૧૩	ખુન આલુદા	લોહીથી ભરેલો
૬૯	૧૧	મલ્લાહ	હોડી હાંકનાર ખલાસી.
૬૯	૧૫	શીફાખાના	ઇસ્પીતાલ
૬૯	૧૭	કાતીલ	ખુની
૬૯	૧૮	ખુનકી	ઠંડક શીતળતા
૭૦	૩	મરહુમે મીન્નત	ઉપકારી
૭૦	૮	ખતરે	ડર—ભય
૭૦	૧૭	ધારસો	માલીક
૭૧	૩	આમેજ	વાળો ભરેલો
૭૧	૧૦	અંદેશા	ફીકર—ચીંતા
૭૧	૧૪	પેશા	ધંધો
૭૧	૧૫	તનખા	પગાર
૭૧	૧૮	રીસ્તેદાર	સગુ વહાલું
૭૨	૧૦	મજલુમ	ગરીબ, લાચાર
૭૨	૧૧	જુમલા	વાકય
૭૨	૧૬	મરીજો	બીમાર

૭૨	૧૭	જીસ્મે	માથે
૭૨	૧૮	તામીલ	અમલ
૭૨	૧૯	ઉજર	ઇનકાર
૭૩	૨	સી	સાફ ચોખ્ખી
૭૩	૩	દીક્કત	મહેનત, મુશકેલી
૭૩	૪	હુમવતન	એક દેશના
૭૩	૫	ઇરશાદ	હુકુમ
૭૩	૮	મુખાતીફ	સામી
૭૩	૧૩	મીકદાર	માપ વજન
૭૪	૧૦	મઓજુદ	હાજર
૭૫	૧૫	તાડ	જાણવું
૭૫	૧૭	તજરબેકાર	અનુભવી
૭૬	૧	કશીશ	ખેંચવું
૭૬	૧૧	ઇસ્મ	નામ
૭૬	૧૭	ગલતી	ભુલ
૭૭	૧૦	વાકીયાત	હકીકત
૭૭	૧૧	તબદીલ	ફરી જવું
૭૭	૧૫	નેકખાતુન	પતિવ્રતા સ્ત્રી
૭૭	૧૬	હલાક	જખ્મી
૭૮	૩	ખામોશ	ચુપ

૭૮	૫	કરશમે	કારણાર
૭૯	૨૧	ઈનાયત	મહેરબાની
૮૦	૪	સુલુક	ઉપકાર
૮૦	૬	ઇકબાલ	નસીબો
૮૦	૬	બુલંદ	મ્હોટો
૮૦	૧૨	અદા	આપવું
૮૦	૧૭	ઈતી ફાકન	એકાએક
૮૦	૨૦	સીલસીલા	વહેવાર
૮૦	૨૦	મુસ્તકીમ	મજબુત
૮૧	૧૦	હુમસીરા	બ્હેન
૮૩	૫	ગુમાન	ભરોસો
૮૩	૭	ખુશ વ ખુરરમ	સારા ભલા
૮૩	૯	આલે	સારો
૮૩	૯	દરજે	ઉંચો
૮૩	૯	ખાનદાન	કુટુંબ
૮૩	૧૪	હતક	દાગલા ગવું
૮૩	૧૪	હુરજા	જવું
૮૩	૧૫	નાલીસ	ફરિયાદ
૮૩	૧૫	દાએર	દાખેલ.
૮૩	૧૭	જાએદાત	મીલ્કત
૮૩	૨૧	અવકાત	જીંદગી

૮૪	૩	સદમા	દુઃખ
૮૪	૮	નિહાયત	ઘણું, વધારે
૮૪	૧૩	ગાલેબન	ઘણું કરીને
૮૪	૧૭	ઇલતીજા	માંગણી
૮૫	૮	સોદા	માલ
૮૫	૮	ખરીદાર	લેનાર
૮૫	૮	ઉલઝે	લડવું
૮૫	૧૨	મહેબુબ	પ્યારી
૮૫	૨૦	અવસાન	હોશ
૮૫	૨૧	નાગહાની	ફોકટની
૮૬	૧૨	અદાલત	કોરટ–કચેરી
૮૬	૧૨	જુરમ	ગુનાહ
૮૬	૧૭	ગીરફતાર	બાંધીને, પકડીને
૮૬	૧૮	પેશ	હાજર
૮૭	૧	મુજરીમ	કેદી
૮૭	૧	ફરાર	નાસવું
૮૭	૪	તલબ	બોલાવવું
૮૭	૧૩	મંછા	હુકુમ
૮૭	૧૫	મુરવ્વત	શરમ
૮૭	૧૬	કાનુન	હુકુમ
૮૭	૧૮	મઓલત	પુરસદ, વખત

૮૮	૮	હુમરા	સાથે
૮૮	૧૮	રિયાયત	શરમ
૮૯	૧૭	હવાલાત	જેલખાનું
૮૯	૧૮	જાલીમો	દુઃખ આપનાર
૮૯	૧૯	નીગલ	ખાઇજવું.
૮૯	૨૧	બહેતરી	ભલું
૯૦	૨	માદર	મા
૯૦	૨	હસરતેં	ઉમીદો
૯૦	૯	તાબ	તાકત, કૈવત, હિંમ્મત
૯૦	૧૭	નેકસમરાલા	સારો બદલો
૯૨	૧	તીવરી	આંખ
૯૨	૭	ગુરૂર	અભીમાન
૯૨	૯	રજીલ	રખડતી
૯૩	૪	મોહોઇયા	ઘણી વધારે
૯૩	૭	વરદી	ડરેશ, લુગડાં
૯૩	૯	ઇજહાર	જબાની
૯૩	૧૪	હીલો હુજજત	તકરાર
૯૪	૬	મુદ્દઇ	ફરિયાદી
૯૪	૬	ગવાહ	શાક્ષી
૯૪	૧૦	ઇલજામ	તોહમત

૯૪	૧૧	સબુત	સાબીતી-પુરાવો
૯૪	૧૪	તઆલુક	લાગવગ
૯૪	૧૯	બહોતાન	તોહમત
૯૫	૨	અજીજો	સગા સબંધી
૯૫	૭	મકરો ફરેબ	દગાબાજી
૯૫	૧૦	ખાહેશગાર	ઉમેદવાર
૯૫	૧૦	તલ્ક	ખરાબ
૯૫	૧૩	અલગ	દુર
૯૫	૧૩	મુકદ્દસ	પાક-ચોખ્ખું.
૯૫	૧૩-૧૪	જીસ્મ	શરીર
૯૬	૧૯	ઈશરાર	કહેવાથી
૯૬	૨૦	આયંદા	કોઈ વખત
૯૭	૨	ગનીમત	સારૂં
૯૭	૩	બાવફા	ભરોસાદાર
૯૭	૮	ફએલ	કામ
૯૭	૧૭	ખામોશ	ચુપ-છાના
૯૮	૧૨	પાગલ	દીવાના, ગાંડો
૯૯	૩	અહેમક	દીવાની, બેવકુફ
૯૯	૧૦	ઘીઘી	ખબર વગરની
૯૯	૧૩	રેહા	છોડી દેવું
૯૯	૧૩	આયંદા	કોઇ વખત

૯૯	૧૯	ચકમેમે	કાગ્નુમાં
૯૯	૨૧	વાકેફ	સમજાવી
૧૦૦	૬	ખતા	કુસુર
૧૦૦	૭	જુલ્ફો	વાળની લટો
૧૦૦	૧૦	આફત	દુઃખ
૧૦૦	૧૨	કલમ	જુદા
૧૦૧	૩	હમદરદી	લાગણી
૧૦૧	૬	આહિસ્તા	ધીમે
૧૦૧	૮	ખોફજદા	ડરની
૧૦૧	૧૨	ફીરસ્તે	જમ, દુત
૧૦૧	૧૫	મુતલક	બીલકુલ
૧૦૧	૧૮	રાજ	હકીકત–કામ
૧૦૨	૯	સુબાહ	વહેમ
૧૦૨	૯	શરીક	સામીલ
૧૦૨	૧૨	ઇલાહેદા	બીજા
૧૦૨	૨૦	ચાપલુસીયા	બનાવટી,
૧૦૩	૧૨	શફફાક	બદજાદ. કમજાત
૧૦૩	૧૨	બાજુ	સાથ (હાથ)
૧૦૩	૧૩	અજીજ	વહાલો
૧૦૩	૧૭	દસ્તબસ્તા	અદબવાલીને
૧૦૪	૨	ચકીં	ભરૂસો

૧૦૪	૩	બદકાર	ખરાબ
૧૦૪	૪	ઇમિદાદ	મદદ
૧૦૫	૧૨	આહની	લોઢાની
૧૦૫	૧૨	તીલાઈ	સોનાની
૧૦૬	૧૪	શીકાયત	બદ બોઇ
૧૦૭	૧૩	સુબા	વહેમ
૧૦૮	૧૩	મુક્ષ્રર	નક્કી.
૧૦૯	૧૪	ઉજરત	બદલો
૧૧૦	૩	મીયાંબીબી	ધણી ધણીયાણી
૧૧૦	૩	નાતા	સંબંધ
૧૧૨	૧૩	ખત્મ	પુરો
૧૧૩	૩	અદૂ	દુશ્મન
૧૧૩	૧૪	મુખાલીફ	સામીપારટીના
૧૧૩	૧૭	બયાન	જબાની
૧૧૪	૧૬	બાઅમન	ખુશીની સાથે
૧૧૪	૨૦	કારરવાઇ	કારોબાર
૧૧૫	૧	ચીખ	અવાજ, સાદ
૧૧૫	૭	સુબેહુન મુદાર	સવારનું ઉગવું
૧૧૫	૯	તકરીર	લેકચર
૧૧૫	૧૫	જીસ્માની	શરીરની
૧૧૬	૧	વજાસે	લીધે
૧૧૬	૧	ખીલાફ	જુદું

૧૧૬	૨	ગવાહી	શાક્ષી
૧૧૬	૮	કાપ્ઝી	મજબુત
૧૧૬	૧૪	કરાર	હુકુમ
૧૧૬	૧૮	બાકીઆત	કામ
૧૧૭	૧૫	ગઔર	વિચાર
૧૬૭	૧૮	નીસબત	સબંધી
૧૧૭	૨૦	મુતાલીક	બાબત–સબંધી
૧૧૭	૨૧	તહેકીકાદ	તલાશ–ખરાપણું
૧૧૮	૧૦	કુલ	તમામ
૧૧૮	૧૨	હસીન	રૂપાળી
૧૧૮	૧૨	ખાવીંદ	ધણી વર
૬૧૮	૧૨	ઉઠા	નસાડવું
૧૧૮	૧૬	રશ્ક	અદેખાઈ
૧૧૮	૧૬	બેદાર	જાગતાં
૧૧૮	૧૬	પાયા	જોવું
૧૧૮	૧૭	કાબુ	કબજામાં
૧૧૮	૧૮	હવાલે	સોપવું
૧૧૯	૨	ગલતી	ભુલ
૧૧૯	૭	રંજ	દુઃખ
૧૧૯	૧૧	અયેન મઔકેપર	ખરાવકતપર

૧૧૯	૧૨	તહેદીલ	સારા હૃદયથી
૧૧૯	૨૧	ઉઝલને	નિકલવુ'
૧૨૦	૬	જલા	દાઝવુ'
૧૨૦	૧૦	દીલજુઈ	મનને ખુશ કરવું'
૧૨૧	૭	ઐયાર	ખરાબ
૧૨૧	૯	યારો	રાખેલા ધણી
૧૨૧	૧૮	દામમે	કાબુમાં
૧૨૨	૨	રવાંદાર	ઉમેદવાર
૧૨૨	૩	ફીદા	ખુશી રાજી
૧૨૨	૧૭	હાદીસા	મુસીબત દુઃખ
૧૨૨	૧૮	પાક	ચોખ્ખુ'
૧૨૨	૨૨	ફાસ	ફસાવવુ'
૧૨૩	૨	તસાલુક	નાતો, સબંધ
૧૨૩	૨	કતા	મુકી દેવુ'–છોડવું
૧૨૩	૩	જુરૂરત	પરવા ગરજ
૧૨૩	૫	કરતુત	ખોટા કામ
૧૨૩	૮	દીમાગ	ભેજુ'
૧૨૩	૧૬	કરાર	નક્કી
૧૨૩	૧૭	પાવગે	ઠરવુ'
૧૨૩	૧૯	ગએરો	પારકાઓ બીજા

૧૨૪	૪	સદમા	દુઃખ
૧૨૬	૬	ગવારા	પસંદ
૧૨૪	૧૧	ઉલફ્ત	મહોબત, પ્યારપ્રેમ
૧૨૪	૧૩	હાફેજ	નીગોબાન–રખવાલા
૧૨૪	૧૬	મુસ્મીમ	પાકો
૧૨૪	૨૦	મજમા	ગીરદી–ઠઠ
૧૨૪	૨૧	ચોટ	ઠોકર
૧૨૬	૬	તરકીબ	ઇલાજ, ચારો
૧૨૬	૮	આસાન	સહેલો
૧૨૬	૩	ખાદીમ	નોકર
૧૨૭	૨૦	તાજીમ	ઇજજત
૧૨૮	૧૧	મઓજીજ	આબરૂદાર-મોટાઇ
૧૨૮	૨૦	બરગુસ્તા	દુશ્મન
૧૨૯	૯	પનાહ	આસરો
૧૨૯	૧૮	તીજારતી	વેપારની
૧૨૯	૨૧	પતા	ઠેકાણું
૧૩૦	૫	અજીમ	ભારી
૧૩૦	૧૦	રવાંદર	ઉમેદવાર
૧૩૦	૧૩	બેતાબ	ગભરાવવું
૧૩૧	૩	ફરાગત	ફુરસદ
૧૩૧	૩	પા	પામવું

૧૩૧	૬	હુજજત	તકરાર—લડાઇ.
૧૩૧	૯	ખ્વાર	ખરાબ
૧૩૧	૧૦	મુરદાર	મુવેલું
૧૩૨	૧૧	આફત	મુસીબત દુઃખ
૧૩૨	૧૫	ઇતલા	ખબર
૧૩૨	૨૦	નગોડી	નકામી
૧૩૩	૧	મુકાબલા	સામનો
૧૩૩	૪	બહેલ	ખુશી—રાજી
૧૩૩	૧૩	દુખ્તર	દીકરી
૧૩૩	૧૮	ફુઝુલ	નકામું
૧૩૪	૧૭	દોઝખ	મરવાપછી ગુનાહના બદલેબલવાનું ઠેકાણું
૧૩૪	૧૮	સીનેસે	છાતીથી
૧૩૪	૨૦	ફઓરન	જલ્દી—એકદમ
૧૩૫	૨	તમીજ	ઢંગ, સલીકો
૧૩૫	૯	જોડા	લુગડા
૧૩૫	૧૭	કદમો	પગ
૧૩૬	૭	ખાતમા	નીકાલ
૧૩૭	૧૦	સાયદ	વખતે
૧૩૭	૧૦	કાર	ફાયદો
૧૩૭	૧૧	ઇફાકા	ફાયદો

૧૩૭	૧૩	કોશીશ	મહેનત
૧૩૭	૧૫	ઉમદા	સારો
૧૩૭	૨૦	હુરમત	આબરૂ
૧૩૭	૨૧	બદતર	ખરાબ
૧૩૮	૩	તશ્કીન	ભરોસો—કરાર—સબ્ર
૧૩૮	૪	હનોજ	હજુસુધી
૧૩૮	૭	સરખરૂ	ઉપકારી
૧૩૮	૧૮	મંજુરે	પસંદ
૧૩૯	૨	ઉફ્	અફસોસ
૧૩૯	૪	તુરશી	ખટાસ. ખાટુ
૧૪૦	૨	યાવરી	જોર
૧૪૧	૧	માજુર	લાચાર
૧૪૧	૨	રૂખ્સટે	શરીર ઉપરના લાલ
૧૪૧	૩	મજમુન	મતલબ.
૧૪૧	૧૫	તજવીજાત	તલાશ
૧૪૧	૧૯	નાબકાર	બદમાશ હરામખોર
૧૪૧	૧૯	તસલ્લી બક્ષ	દીલાસા વાલો
૧૪૧	૨૦	આમાદા	તૈયાર
૧૪૨	૧	જોશ	હિંમ્મત
૧૪૨	૨	તનહા	એકલા
૧૪૨	૩	ફ્અોરન	જલ્દી—એકદમ

૧૪૨	૩	બીલા	શિવાય
૧૪૨	૪	વસી	મ્હોટુ
૧૪૨	૬	ફેર	અવાજ
૧૪૨	૯	હમલા	કુદકો
૧૪૨	૧૨	તલ્બ	યાદ
૧૪૨	૨૧	દસ્તુર	રીવાજ ચલણ
૧૪૩	૨	અજનબીયોં	અજાણ્યા
૧૪૩	૩	બાહુમ	તમારા મારા
૧૪૩	૩	તઆલ્લુક	સંબંધ
૧૪૩	૧૪	પુરાનાં	જુનો
૧૪૩	૧૪	ખેરખાહ	ભલુઇચ્છનાર
૧૪૪	૭	જબાં	જીભ
૧૪૪	૮	કીરીશ્મે	જાદુ
૧૪૪	૯–૧૦	ઈલતીજા	માંગણી.
૧૪૪	૧૦	ખાતીર	નજર
૧૪૪	૧૧	મુન્તજીર	ઉમેદવાર
૧૪૪	૧૬	અહદ	ઠરાવ
૧૪૫	૪	માયદ	બરાબર
૧૪૬	૨૦	ઐયામ	વખત
૧૪૭	૨	જુરઅત	તાકત. પોંચ. હિંમ્મત
૧૪૭	૬	ગુસ્તાખી	ગુનાહ

૧૪૮	૮	ઈન્તી જામ	બદોબસ.
૧૪૮	૧૪	અશરફી	સોનામહોર ગીની
૧૪૯	૪	પએ ગામ	સંદેસો
૧૪૯	૨૯	યાદ ફરમાતી	યાદ કરવું
૧૪૯	૨૦	જહન્નમ	નર્કની જગ્યા.
૧૪૯	૨૧	લાનત મલામત	ફીટકાર
૧૫૦	૧	ઓલાદ	બાલબચ્ચાં
૧૫૦	૧	નાજાએજ	હલકા
૧૫૦	૨	લાઝીમ	ફરજ
૧૫૦	૮	જીનહાર	બીલકુલ
૧૫૧	૧	ફીકરે	વાકય
૧૫૧	૧૦	ઉકતા	ગભરાવવું
૧૫૧	૨૦	બખ્ત	નસીબ
૧૫૨	૨	નીલગું	લીલું
૧૫૨	૨	ફરસ	ગાલીચું
૧૫૨	૩	પરસ	કરનાર
૧૫૨	૪–૫	સંનાટેકા આલમ	રાતની ચુપકીનો વખત
૧૫૨	૫	પાસખાન	રખવાલ
૧૫૨	૫	ખોફનાક	ડરામણો
૧૫૨	૬	કામીયાબ	ફતેહ
૧૫૨	૧૦	અહદ	ખકો

૧૫૨	૧૨	ફખર	અભીમાન
૧૫૨	૧૩	નુર	તેજી
૧૫૨	૧૪	તસ્વીર	ચુપચાપ
૧૫૨	૨૦	બુ	વાસ
૧૫૩	૫	છાનતા	રગડવું
૧૫૩	૬	ચોરાએ	ટેકરો
૧૫૩	૮	બીલાત અમુલ્લ	એકદમ
૧૫૪	૧	ફલક	આકાશ
૧૫૪	૧	આઝાર	દુઃખ, બીમારી
૧૫૪	૧	ગવારા	પસંદ
૧૫૪	૮	આશના	જાણીતી
૧૫૪	૧૧	સાદીક	સાચો
૧૫૪	૧૪	રૂહ	પ્રાણ, જીવ
૧૫૪	૧૭	મહેશર	કયામતનો ઇનસાફ-નો દીવસ
૧૫૫	૧૦	ડાક	ટપાલ
૧૫૬	૧	જરર	દુઃખ
૧૫૬	૪	ઉજર	ઈનકાર
૧૫૬	૫	લાજીમ	મુનાસબ
૧૫૬	૧૪	બહેલાના	ખુશીકરવા
૧૫૬	૧૫	અખબારાત	છાપો

૧૫૬	૧૮	સફા	પાનું
૧૫૬	૧૮	માતમી	દીલગીરી ભરેલું
૧૫૭	૨	ફૈઆઝી	મનની મોટાઇ
૧૫૭	૨	મુતી	તરફદાર–પક્ષકાર
૧૫૭	૮	લખ્તે જીગર	કલેજાનો કકડો
૧૫૭	૯	આલમે શબાબ	જવાનીનો વખત
૧૫૭	૯	હાલ	ચાલતો
૧૫૭	૧૨	મરજે હૈઝા	કોલેરાની બીમારી
૧૫૭	૧૨	વફાત	મરવું
૧૫૮	૭	હુરો	સ્વર્ગમાંરહેતારીઓ
૧૫૮	૭	ખાહેશ	ઇચ્છા
૧૫૮	૮	આખરી	છેલ્લો
૧૫૮	૧૩	રબ્બે હકીકી	પેદાકરનાર (ઇશ્વર)
૧૫૯	૧૨	કામીલ	પાકો
૧૫૯	૨૦	તસ્લીમ	સલામ
૧૬૦	૩	ઉજરત	મહેનતનો બદલો
૧૬૦	૫	જરીએ	મારફત
૧૬૦	૬	આગાહ	જાણીતા
૧૬૦	૮	આસાર	નતીજો અંજામ
૧૬૦	૧૫	ગમગીન	ઉદાસ
૧૬૦	૧૮	મુન્તજર	રાહજોવું

૧૬૩	૧	પેશ	આગળ
૧૬૩	૧૨	મજલુમ	લાચાર–દુઃખી
૧૬૩	૧૫	બે હુદા	મુર્ખ
૧૬૪	૭	અસબાબ	સામાન

આ વાંચવું જરૂરનું છે.

મુંબઇ શેહરમાં તેના બહોલા વેપાર રોજગારને લઇને દરેક વેપારીને પોતાના માલની વેચાણ ખરીદીને માટે અને સાધારણ જનસમાજને પોતાને જોઇતી ઘરખપની જણુશો માટે કોઇ ખાત્રીલાયક અનુભવી અને પ્રમાણીક આડતીયાની જરૂર હમેશાં રહે છે. આપને પણ તેવીજ રીતનો સંબંધ મુંબઇ સાથે છે એમ અમારા જાણમાં આવવાથી આપને જણાવવાનું કે અમો ખાસ કરીને નીચે જણાવેલો માલ અને મુંબઇમાં મળતો બીજી દરેક જાતનો માલ માત્ર વાજબી કમીશનથીજ મોકલાવીએ છીએ. અમારો એ ખાતામાં ઘણાં વરસોનો અનુભવ છે દરેક ચીજ સારી અને સસ્તી કયાં મલી શકે છે તથા મોંઘી કયાં વેચાય છે તે અમો સારી રીતે જાણીએ છીએ તેથી એક વખત અમારી સાથે કામ પાડી જોવાથી આપને ખાત્રી થશે કે અમો કેટલો સારો સંતોષ આપને આપી શકીએ છીએ. આપને જે માલ જોઇતો હોય તેની વીગત જણાવશોજી અને જે માલ વેચવાનો હોય તેના નમુના સંપુર્ણ હકીકત સાથે મોકલાવશોજી.

નીચેની જણસોમાં અમારો ખાસ અનુભવ છે.

નવી વધાઇ.

ઘરાકોને ચેતવણી.

છપાય છે ! છપાય છે ! છપાય છે !

ખોજા અગ્રેસર.

મુંબઇ નગરીમાં વસ્તા ખોજા કોમના નામાંકિત અગ્રેસરોની જાણવા જોગ લાઇફથી ભરપુર દરેક માણસને ખાસ વાંચી વાકેફ થવા લાયેક

દિવસમાં બહાર પડશે !

કીંમત રૂ. ૩—૦—૦ પોષ્ટ ખર્ચ જુદું.

મુનશી ફતેહખાન અહેમદખાન.

ઈસ્લામ પુરા. ૪

મુંબઇ.